CHUNILAL GANDHI VIDYABHAVAN
SURAT.

Manuscripts Library

S.D.P.B.

Coll. No. 557

Title Śiva rahasya

CHUNILAL GANDHI VIDYABHAVAN, SURAT

Shastri Dinmanishankar Pustak-Bhandara

No.: 557 Subject: Puranic lit.

Title: Śivarahasya

Author: — Scribe: —

Date of the work: — Date of the Ms.: —

Place of the work: — Place of the Ms.: —

Size: 10.6" by 6.2" Extent: 89 foll.

Language: Sanskrit Script: Devanagari

Remarks: Incomplete

॥थे॥ य स्यात्तिसी
दा॥ त्वन्नामस्मरणा
पपरिश्रुतांगोदववौम

ॐ नमः सांबसदाशिवायनमः ॥ विश्वेश्वरं नतसुरासुरमौलिरत्नं मंदारकुं [illegible]
स्मावकंठमहिकंठमुमोपकंठं सोत्कंठमाश्रयमनः पटुनीलकंठं ॥ १ ॥ अथयः [illegible]
र्थतत्त्वज्ञ शिवध्यानपरायण ॥ मुमुक्षुपायं वदास्माकं यं त्वपालो मुनिसत्तम ॥ १ ॥ कः [illegible]
देवेषु को वा जप्यो मनुः सदा ॥ स्थानव्यं कुत्र वा नित्यं किं वा सर्वार्थसाधकं ॥ २ ॥ सूत उ० ॥ ध
न्यात्मन्यामहे नूनमनन्यशरणान् मुनीन् ॥ वान्याशिनो वनावासान् न्यस्तमन्यून कल्मषान् ॥
॥ ३ ॥ भवद्भिः सर्ववेदार्थस्तत्त्वज्ञानमकल्मषैः ॥ परात्पर तरः शर्वः सर्वदा पूज्यते धिया ॥ ४ ॥ भव
द्भिः सर्ववेदार्थो ज्ञात एवास्ति यद्यपि ॥ तथापि किं चिद् वक्ष्यामि यथाज्ञानं मया तथा ॥ ५ ॥ पुराकै
लासशिखरे सुखासीनं जगत्प्रभुं ॥ वेदांतवेद्यमीशानं शंकरं लोकशंकरं ॥ ६ ॥ विश्वतश्च
क्षुषं देवं विश्वतोमुखमव्ययं ॥ विश्वतोबाहुमाराध्यं विश्वतः पादमीश्वरं ॥ ७ ॥ निष्कलं
निर्गुणं शांतं निरवद्यमनामयं ॥ निःप्रपंचं निराकारं निर्मलं निरुपाधिकं ॥ ८ ॥ शर्वं प्रस [illegible]
वदनं सर्वाभरणभूषितं ॥ गौरीभूषितवामांगं ब्रह्मविष्ण्वादिसेवितं ॥ ९ ॥ अप्रमेयं जगत् [illegible]

न्मस्थितिसंहारकारणं ॥ सोमसूर्याग्निनयनं सोमार्धकृतशेखरं ॥ १० ॥ बिल्वचंदनालिप्तांगं [illegible] व
बिल्वदलार्चितं ॥ व्याघ्रचर्मपरीधानमनंतेंदुरविप्रभं ॥ ११ ॥ नानामणिगणाकीर्णकिरीट [illegible] ट
कावृतं ॥ दयासुधार्द्रनयनं वरदाभयपाणिनं ॥ १२ ॥ निर्यत्नतोषपूर्णांग मुमालिंगितविग्रहं ॥
विलोक्यातीवसंतुष्टः षण्मुखः सांबमीश्वरं ॥ १३ ॥ मत्वात्म नाथमात्मानं प्रणिपत्य सदाशिवं
पप्रच्छ सर्वलोकानां मुमुक्षुपायं कृतांजलिः ॥ १४ ॥ स्कंद उ० ॥ विश्वेश्वर महादेव विभुब्रह्मपद
वंदितः ॥ देवानां मानवानां च किं मोक्षस्यास्ति साधनं ॥ १५ ॥ तव नामान्यनंतानि संति यद्यपि शं
कर ॥ तथापि तानि दिव्यानि न ज्ञायंते मयाधुना ॥ १६ ॥ प्रियाणि शिवनामानि सर्वाणि शिव य
द्यपि ॥ तथापि कानि रम्याणि तेषु प्रियतमानि ते ॥ १७ ॥ तानि सर्वार्थदान्यद्य कृपया वक्तुमर्हसि ॥
यन्नामस्मरणाद्देव सद्यो मुच्येत पातकैः ॥ १८ ॥ रसना रससारज्ञा त्वन्नामामृतपायिनी ॥ यस्यास्ति स
पुमान् धन्यो मान्यो ह्यमनुजैरपि ॥ १९ ॥ जन्मांतरसहस्रेषु तपःसंपादितप्रसादा ॥ त्वन्नामस्मर [illegible]
सक्तं चित्तं जंतोः प्रजायते ॥ २० ॥ महेशनामामृतदिव्यधारापरिप्लुतांगो दवबौम [illegible]

नशोकमाप्नोतिनरोयतोहंसंरक्षितोवह्निनैगतःशिवेन॥२१॥यतोविस्तृनिकद
स्तपाणयः॥चत्वारएवयामीयेश्च कुर्युर्जपुरामुदा॥२२॥ब्रह्महत्यासहस्राणिपुरासंत्वा
शि त्कसः॥शिवेतिनामविमलंस्मृत्वामोगतःपुरा॥२३॥एतेपित्रमयास्पृष्टाःशिवनामामृतात्म
नाः॥इंद्राद्यर्चितपादाब्जावसंतिशिवसन्निधौ॥२४॥शिवनामैवसंसारमहारोगैकशाम
कं॥नान्यत्संसाररोगस्यशामकदृश्यतेमया॥२५॥शिवशंकरविश्वेशमहादेवेतियन्मया॥
पूर्वमुच्चारितंयुद्धेजयस्तेनाभवन्मम॥२६॥शंकरेतिमहेशेतिनामदिव्यंमहावने॥पुराश्रुतंपिश
ाचेनततस्तस्मात्समोचितः॥२७॥समस्तवेदवेदांतसारभूतंशिवप्रदं॥शिवनामामृतंदिव्यंपे
यंसर्वार्थसाधकं॥२८॥येसंततंशंकरमादरेणमनःसरोजासनसंनिविष्टं॥ध्यायंतिशंभुस्म २
रणाःकुपक्वास्तएवधन्याःशिवसंमताश्च॥२९॥शिवनामामृतास्वादरसनाःशिवपूजकाःशिव
ध्यानरतानित्यंसंतिधन्याःक्वचिद्बुधाः॥३०॥इत्युक्त्वाविरमानांगःप्रणिपत्यपुनःशिवं॥कुमा
पार्श्वेस्थितस्तस्थौनतमूर्द्धाकृतांजलिः॥३१॥सूतउवाच॥कुमारोदीरितांवाचांसर्वलोकहिता

वहां॥श्रुत्वाप्रसन्नवदनस्तमुवाचसदाशिवः॥३२॥श्रीशिवउवाच॥साधुसाधुकुमाराद्य
सम्यक्पृष्टंत्वयाधुना॥यदिदानींत्वयापृष्टंतच्छृणुष्वसादरं॥३३॥एवमेवपुरागौर्या
पृष्टःकाश्यामहंतदा॥समाख्यातंमयासम्यक्सर्वेषांमोक्षसाधनं॥३४॥दिव्यान्यनंत
नामानिसंतितन्मध्यगंपरं॥अष्टोत्तरसहस्रंतुनाम्नांप्रियतरंमम॥३५॥एकैकमेवतन्म
ध्येनामसर्वार्थसाधकं॥मयापिनाम्नांसर्वेषांफलंवक्तुंनशक्यते॥३६॥तिनाद्यैतैर्बिल्वप
त्रैकमलैःकोमलैर्नवैः॥पूजयिष्यतिमांभक्त्यायस्तेनाम्नांसंख्यया॥३७॥सपापेभ्यःसंसृ
तेश्चमुच्यतेनात्रसंशयः॥ततोममांतिकंयातिपुनरावृत्तिदुर्लभं॥३८॥एकैकेनैवनाम्ना
मामर्चयित्वादृढव्रताः॥स्वेष्टंफलंप्राप्नुवंतिसत्यमेवोच्यतेमया॥३९॥एतन्नामावलीयस्तु
पठन्मांप्रणमेत्सदा॥सयातिममसायुज्यंस्वेष्टबंधुसमान्वितः॥४०॥स्पृष्ट्वामल्लिंगमम
लंमेतन्नामानियःपठेत्॥सपातकेभ्यःसर्वेभ्यःसद्यएवप्रमुच्यते॥४१॥यस्त्वेवंनामभि
सौम्यक् त्रिकालंवत्सरावधि॥मामेवयातिनिर्द्वंद्वःसदेवैश्चाभिपूज्य[illegible]

मानुसंधाननिरतः सर्वदामुदा ॥ मम प्रिय नरस्तस्मिन्ननिवसाम्यहमादरी[illegible]
त्पूजया पूजितोहं स एवाहं यतो मम ॥ तस्मात्प्रियतमं स्थानमत्रैव हि हृदयं ॥ ४४ ॥
हिरण्यबाहुरित्यादिनाम्नां शंभुरहं ऋषिः ॥ देवताप्यहमेवात्र शक्तिर्गौरी मम प्रिया ॥
॥ ४५ ॥ महेशएव संसेव्यः सर्वैरिति हि कीर्तनं ॥ धर्माद्यर्थाः फलं ज्ञेयं फलदाता सदाशि
व ॥ ४६ ॥ ॐ हिरण्यबाहुः सेनानीर्दिक्पतिस्तरुराट् वरः ॥ हरिकेशः पशुपतिर्महान्सस्पिंज
रोत्तमः ॥ ४७ ॥ विद्याधिर्विश्वकेशः श्रेष्ठः परमात्मा सनातनः ॥ सर्वान्नराट् जगत्कर्ता पुष्टेशो नं
दिकेश्वरः ॥ ४८ ॥ आततायी महारुद्रः संसारास्त्रं सुरेश्वरः ॥ उपवीती रहंत्यात्मा क्षेत्रेशो वनना
यकः ॥ ४९ ॥ रोहितः स्थपतिः स्तो वाणिज्यो मंत्री रुन्नतः ॥ कक्षेशो हुतभुग्देवो भुवंतिर्वारिवस्कृ ३
तः ॥ ५० ॥ उच्चैर्घोषो घोररूपः पत्तीशः पाशमोचकः ॥ ओषधीशः पंचवक्त्रः कृत्स्नवीतो जया
नकः ॥ ५१ ॥ सहमानः स्वर्णरेता निर्व्याधिर्निरुपद्रवः ॥ अव्याधीशः ककुभो निषंगी स्तेनरक्षकः
॥ ५२ ॥ प्रकृंतेशो गिरिचरः कुलंचेशो गुहेष्टदः ॥ भवः सर्वो नीलकंठः कपर्दी त्रिपुरांतकः ॥ ५३ ॥

मंत्रात्मा तस्कराध्यक्षो वंचकः परिवंचकः ॥ अरण्येशः परिचरो निचेरुस्तायुरक्षकः ॥ ५४ ॥ व्युत्के
शो गिरिशयः सहस्राक्षः सहस्रपात् ॥ शिपिविष्टश्चंद्रमौलिर्ह्रस्वो मीढुष्टमानयः ॥ ५५ ॥ वामनो
व्यापकः शूली वर्षीयानजडो नघः ॥ ऊर्व्यः सूर्म्योग्रियः शीघ्र्यः प्रथमः पावकाकृतिः ॥ ५६ ॥ अ
चरस्तारकस्तारो वसन्न्यो नंतविग्रहः ॥ द्वीप्यः स्रोतस्य ईशानो धुर्यो गव्ययनोम्ययः ॥ ५७ ॥ पूर्वजो
परजो ज्येष्ठः कनिष्ठो विश्वलोचनः ॥ अप्रगल्भो मध्यमोर्म्यो जघन्यो बुध्नियः प्रभुः ॥ ५८ ॥ प्रति
सर्यो नंतरूपः सोभ्यो याम्यः सुराश्रयः ॥ खल्यो वर्यो भयः क्षेम्यः श्लोक्यः पथ्यो नभोग्रणीः ॥ ५९ ॥ पल्ली
वन्यो वमान्यः पूतात्माश्रवः कक्ष्यः प्रतिश्रवाः ॥ आशुषेणो महासेनो महावीरो महारथः ॥ ६० ॥
शूरोतिघातको वामी वरूथी बिल्मि रुद्धतः ॥ कृतमेनः कृतसाक्षी कवची वराल दूरी ॥ ६१ ॥ आ
हनन्यो नन्यनाथो दुंदुभ्यो रिष्टनाशकः ॥ धृष्णुः प्रमृशः आ[illegible]वदान्यो वेदसंमतः ॥ ६२ ॥ मीढ
ष्टोश्शूलपाणिः प्रहितः स्वायुधः शस्त्रवित्तमः ॥ सुधन्वा सुप्रसन्नात्मा विश्ववक्त्रः सदाशिवः ॥ ६३ ॥
स्तुत्यः पथ्यो विश्वबाहुः काद्यो नाप्यः शुचिस्मितः ॥ स्पर्शः सरस्यो वैशांतः स्तुत्यः [illegible]
[illegible]
[illegible] रकारांत

वर्णविर्ण्यो वर्णरूपः कुमारः कुशलो मलः ॥ मेधावी वंद्यो चिंत्यश्च क्रिर्विक्रत्यो मो प

रासदो दुराराध्यो दुर्निर्देश्यो दुःसहर्षनः ॥ इष्टप्रियः कुश्रवायनो उन्नतः कर्ण्यः पुरुहुतः ॥६६॥ अन

पो वायुरजरो वात्यः कात्यायनीप्रियः ॥ वात्सल्यो वास्तुपो रम्यो विश्वमूर्द्धा वसुप्रदः ॥६७॥ सोमः सो

मोरूपः शंगो रुद्रः सुखकरः सुरूपः ॥ तुग्रो तुग्रो भीमकर्मा भामो भीमपराक्रमः ॥६८॥ अग्रेवधो

हनीयात्माहंता दूरेवधो वधः ॥ शंभुर्मयो भवो नित्यः शंकरः कीर्तिसागरः ॥६९॥ मयस्करः शिव

तरः खंडपरशुरजः शुचिः ॥ तीर्थरूप्यो मृताधीशः पार्यो वार्यमृताकरः ॥७०॥ शुद्धः प्रतरणो मु

ख्यः शुद्धपाणिरलोलुपः ॥ उच्चउत्तरणस्तार्यस्तार्यतमस्तार्यहृदुतः ॥७१॥ अनार्यमार्यभूतात्मा स

रयाहीदुरुत्ययः ॥ आजाद्यो मोहदः पथ्यो नर्थहा सत्यसंगरः ॥७२॥ शष्पफेन्यः प्रवाह्यो ठसिकत्यः ५

सेकताश्रयः ॥ इरिण्यो ग्रामणीः पुण्यः शरण्यः शुद्धशासनः ॥७३॥ वरेण्यो यज्ञपुरुषो यज्ञेशो यज्ञ

नायकः ॥ यज्ञकर्त्ता यज्ञभोक्ता यज्ञविघ्नविनाशकः ॥७४॥ यज्ञकर्मफलाध्यक्षो यज्ञमूर्त्तिरनातु

रः ॥ प्रपथ्यः किंशिलो गेह्यो गृह्यस्तल्प्यो धनाकरः ॥७५॥ पुलस्त्यः क्षयणो गोष्ठ्यो गोविंदो गीत

नमस्क्रियः ॥ हृदय्यो हृदक्रष्टा हृद्योगकृरेष्टः भगाकरः ॥७६॥ निवेष्यो नियतो यंता पांसव्यः प्रप

नायनः ॥ शुष्को हरित्यः पूतात्मा रजस्यः सात्विकप्रियः ॥७७॥ लोप्यो लोप्यः पर्णशद्यः पर्ण्यः प्र

पूर्णः पुरातनः ॥ भूतो भूतपतिर्भूपो भूधरो भूधरायुधः ॥७८॥ भूतसंघो भूतमूर्त्तिर्भूतिहा भू

तिभूषणः ॥ मदनो मादको माद्यो मदहा मधुरप्रियः ॥७९॥ मधुर्मधुकरः क्रूरो मधुरो मदनां

तकः ॥ निरंजनो निराधारो निर्लिप्तो निरुपाधिकः ॥८०॥ निष्प्रपंचो निराकारो निरीहो निरुप

स द्रवः ॥ सत्वः सत्वगुणोपेतः सत्ववित् सत्ववित्प्रियः ॥८१॥ सत्वनिष्टः सत्वमूर्त्तिः सत्वेशः सत्व

वित्तमः ॥ समस्तजगदाधारः समस्तगुणसागरः ॥८२॥ समस्तदुःखविध्वंसी समस्तानंदकार

णः ॥ रुद्राक्षमालाभरणो रुद्राक्षप्रियवत्सलः ॥८३॥ रुद्राक्षवक्षो रुद्राक्षरूपो रुद्राक्षभक्षकः ॥

विश्वेश्वरो वीरभद्रः सम्राट् दक्षमखांतकः ॥८४॥ विघ्नेश्वरो विघ्नकर्त्ता गुरुर्देवशिखामणिः ॥

भुजगेंद्रलसत्कंठो भुजंगाभरणप्रियः ॥८५॥ भुजंगविलसत्कर्णो भुजंगवलयावृ

मुनिवंद्यो मुनिश्रेष्ठो मुनिवृंदनिषेवितः ॥८६॥ मुनिहृत्पुंडरीकस्थो मुनिसंघैक

मुनिमृग्यो वेदमृग्यो मृगहस्तो मृगेश्वरः॥८७॥ मृगेंद्रवसनो नीशानरसिंहनिपातनः [illegible]
त्युमृत्युरपमृत्युविनाशकः॥८८॥ दुष्टमृत्युरदुष्टेष्टो मृत्युहा मृत्युपूजितः॥ ऊर्ध्वो हिरण्यः पर
मो निधनेशो धनाधिपः॥८९॥ यजुर्मूर्त्तिः साममूर्त्तिरृग्मूर्त्तिर्मूर्त्तिवर्जितः॥ व्यक्तो व्यक्तत
मो व्यक्तो व्यक्ता व्यक्ततमो जवः॥९०॥ लिंगमूर्त्तिरलिंगात्मा लिंगालिंगात्मविग्रहः॥ ग्रहो ग्र
होग्रहाधारो ग्रहाकारो ग्रहेश्वरः॥९१॥ ग्रहकृद्ग्रहभिद्ग्राही ग्रहा ग्रहविलक्षणः॥ कल्पाकारः
कल्पकर्त्ता कल्परलक्षणतत्परः॥९२॥ कल्पाकल्पाकृतिः कल्पनाशकः कल्पकल्पकः॥ प
रमात्मा प्रधानात्मा प्रधानः पुरुषः शिवः॥९३॥ वेद्यो वैद्यो वेदवेदान्तसंस्तुतः॥ वेदवक्त्रो वेदजिह्वो वेद ५
विजिह्वो जिह्मनाशकः॥९४॥ कल्याणरूपः कल्याणः कल्याणगुणसंश्रयः॥ भक्तकल्याणदो ५
भक्तकामधेनुः सुराधिपः॥९५॥ पावनः पावको वामो महाकालो मदापहः॥ घोरपातकदावाग्नि
र्दवनस्मकणप्रियः॥९६॥ अनंतसोमसूर्याग्निमंडलप्रतिमः प्रभुः॥ जगदेकप्रभुः स्वामी जगद्
वंद्यो जगन्मयः॥९७॥ जगदानंददो जन्मजरामरणवर्जितः॥ खट्वांगी नीतिमान्सत्यो देवतात्मात्म

ण

संभवः॥९८॥ कपालमालाभरणः कपाली विष्णुवल्लभः॥ कमलासनकालाग्निः कमल
मनह्जितः॥९९॥ कालाधीशस्त्रिकालज्ञो दुष्टावग्रहवारकः॥ नाट्यकर्त्ता नटपरो महानाट्यवि
शारदः॥१००॥ विराड्रूपधरो धीरो विराड्वृषवाहनः॥ वृषांको वृषभाधीशो वृषात्मा वृषभध्व
जः॥१॥ महोन्नतो महाकायो महावक्षा महाभुजः॥ महास्कंधो महाग्रीवो महद्वक्त्रो महच्छिराः॥२॥
महाहनुर्महादंष्ट्रो महदोष्ठो महोदरः॥ सुभ्रूः सुनयनः सुललाटः सुकंधरः सुलक्षणः॥३॥ सत्यव
क्यो धर्मवेत्ता सत्यज्ञः सत्यविक्रमः॥ धर्मवान्धर्मनिपुणो धर्मो धर्मप्रवर्त्तकः॥४॥ कृतज्ञः कृत
कृत्यात्मा कृतकृत्यः कृतागमः॥ कृत्यवित्सत्यवित्कृष्टः कृतज्ञः कृतविक्रमः॥५॥ व्रतकृद्व्रतवि
श्रेष्ठो व्रतविद्वान्महाव्रती॥ व्रतिप्रियो व्रताकारो व्रताधारो व्रतेश्वरः॥६॥ अतिरागी वीतरागो रागहे
तुर्विरागवित्॥ रागघ्नो रागशमनो रागदो रागिरागवित्॥७॥ विद्वान्विद्वत्तमो विद्वज्जनमानसम
श्रयः॥ विद्वज्जनाश्रयो विद्वज्जनस्तव्यपराक्रमः॥८॥ नीतिकृन्नीतिवन्नीतिप्रदाता नीति [illegible]
विनीतवत्सलो नीतिस्वरूपो नीतिसंश्रयः॥९॥ क्रोधजित्क्रोधनः क्रोधिजनवित्क्रो [illegible]
[illegible]

क्रोधदः क्रोधहा क्रोधिजनहा क्रोधकारणः ॥१०॥ गुणवान् गुणविच्छ्रेष्ठो निर्गुण...
प्रियः ॥ गुणाधारो गुणाकारो गुणकृत् गुणनाशकः ॥११॥ वीर्यवान्वीर्यविच्छ्रेष्ठो वीर्य... श्रय
संश्रयः ॥ वीर्याकारो वीर्यकरो वीर्यहा वीर्यवर्द्धकः ॥१२॥ कालवित्कालकृत् कालो बलकृत् ब
लविद्बली ॥ मनोन्मनो मनोरूपो बलप्रमथनो बलः ॥१३॥ विद्याप्रदाता विद्येशो विद्यामा
त्रैकसंश्रयः ॥ विद्याकारो महाविद्यो विद्याविद्यो विशारदः ॥१४॥ वसंतकृद्वसंतात्मा वसंते
शो वसंतदः ॥ ग्रीष्मात्मा ग्रीष्मकृत् ग्रीष्मवर्द्धको ग्रीष्मनायकः ॥१५॥ प्रावृट्कृत् प्रावृडाका
रः प्रावृट्कालप्रवर्त्तकः ॥ प्रावृट्प्रवर्द्धकः प्रावृणाथ प्रावृड्विनाशकः ॥१६॥ शारदात्मा शार
दहेतुः शरत्कालप्रवर्त्तकः ॥ शरन्नाथः शरत्कालनाशकः शरदाश्रयः ॥१७॥ हिमस्वरूपो ६
हिमदो हिमहा हिमनायकः ॥ शैशिरात्मा शैशिरेशः शैशिरर्तुप्रवर्त्तकः ॥१८॥ प्राच्यात्मा दक्षि व २
णाकारः प्रतीच्यात्मोत्तराकृतिः ॥ ऊर्ध्वाद्यन्यदिगाकारो नानादेशैकनायकः ॥१९॥ सर्वपक्षिमृ
गाकारः सर्वपक्षिमृगाधिपः ॥ सर्वपक्षिमृगाधारो मृगाद्युत्पत्तिकारणः ॥२०॥ जीवाध्यक्षो जी

वबंधो जीवविज्जीवरक्षकः ॥ जीवकृत् जीवहा जीवजीवनो जीवसंश्रयः ॥२१॥ ज्योतिःस्वरू
पो विश्वात्मा विश्वनाथो वियत्पतिः ॥ वज्रात्मा वज्रहस्तात्मा वज्रेशो वज्रभूषितः ॥२२॥
कुमारगुरुरीशानो गणाध्यक्षो गणाधिपः ॥ पिनाकपाणिः सूर्यात्मा सोमसूर्याग्निलोच
नः ॥ ॥२३॥ अपायरहितः शांतो दांतो दमयिता दमः ॥ ऋषिः पुराणपुरुषः पुरुषेशः पुरंद
रः ॥२४॥ कालाग्निरुद्रः सर्वेशः शमरूपः शमेश्वरः ॥ प्रलयानलकृद्दिव्यः प्रलयानलनाश
कः ॥२५॥ त्रियंबकोरिषड्वर्गनाशको धनदप्रियः ॥ अक्षोभ्यः क्षोभरहितः क्षोभदः क्षो
भनाशकः ॥२६॥ सदंभो दंभरहितो दंभदो दंभनाशकः ॥ कुंदेंदुशंखधवलो भस्मोद्धूलि
तविग्रहः ॥२७॥ भस्मधारणहृष्टात्मा तुष्टिपुष्ट्यरिसूदनः ॥ स्थाणुर्दिगंबरो भर्गो भगनेत्राभि
दुज्ज्वलः ॥२८॥ त्रिकाग्निकालः कालाग्निरद्वितीयो महायशाः ॥ सामप्रियः सामवेत्ता सामगः साम
गप्रियः ॥२९॥ धीरोदात्तो महाधीरो धैर्यदो धैर्यवर्द्धकः ॥ लावण्यराशिः सर्व... सर्वबुद्धिर्बु
द्धिमद्वरः ॥३०॥ तुंबवीणः कंबुकंठः शंबरारिनिकृंतनः ॥ शार्दूलचर्मवसनः ...
...कामयुंत

गत्प्रियः॥३१॥ जयप्रदो जयाध्यक्षो जयात्मा जयकारणः॥ जंगमाजंगमाकारो ज
कारणः॥३२॥ जगद्रक्षाकरो वश्यो जगत्प्रलयकारणः॥ पूषदंतभिदुत्कृष्टः पंचयज्ञप्र
जकः॥३३॥ अष्टमूर्त्तिर्विश्वमूर्त्तिरतिमूर्त्तिरमूर्त्तिमान्॥ कैलासशिखरावासः कैला
ख सशिखरप्रियः॥३४॥ त[illegible] कैलाशादः सूक्ष्मो वर्मज्ञः सर्वदिग्प्रियः॥ सोमः सोमकलाकारो म
हातेजा महातपाः॥३५॥ हिरण्यश्मश्रुरानंदः स्वर्णकेशः सुवर्णदृक्॥ ब्रह्मा विश्वसृगुर्वी
शो मोचको बंधवर्जितः॥३६॥ स्वतंत्रः सर्वतंत्रात्मा द्युतिमानमितप्रभः॥ पुष्कराक्षः पुण्यकी
र्त्तिः पुण्यश्रवणकीर्त्तनः॥३७॥ पुण्यमूर्त्तिः पुण्यदाता पुण्यापुण्यफलप्रदः॥ सारभूतः स्व
रमयो रसज्ञो रसाश्रयः॥३८॥ ओंकारः प्रणवो नादः प्रणतार्त्तिप्रभंजनः॥ निकटस्थो ७
दूरस्थो वशी ब्रह्मांडनायकः॥३९॥ मंदारमूलनिलयो मंदारकुसुमावृतः॥ वृंदारकप्रि
तमो वृंदारकवरार्चितः॥४०॥ श्रीमाननंतकल्याणपरिपूर्णो महोदयः॥ महोत्साहो विश्व
भोक्ता विश्वाशापरिपूरकः॥४१॥ सुलभोऽसुलभो लभ्यो लभ्यो लाभप्रवर्त्तकः॥ लाभात्म

लाभदो वक्ता द्युतिमानमसूयकः॥४२॥ ब्रह्मचारी दृढाचारी देवसिंहो धनप्रियः॥ वेदप्यो
देवदेवाग्र्यो देवदेवोत्तमोत्तमः॥४३॥ बीजराजो बीजहेतुर्बीजदो बीजवृद्धिदः॥ बीजाधा
रो बीजरूपो निर्बीजो बीजनाशकः॥४४॥ परापरेशः परदः पिंगलो युग्मलोचनः॥ पिंगला
क्षः सुरगुरुर्गुरुः सुरगुरुप्रियः॥४५॥ युगावहो युगाधीशो युगकृद्युगनाशकः॥ कर्पूरगौ
रो गौरीशो गौरीगुरुगुहाश्रयः॥४६॥ धूर्जटिः पिंगलजटो जटामंडलमंडितः॥ मनोजवो जीवहे
तुरंधकासुरसूदनः॥४७॥ लोकबंधुः कलाधारः पांडुरः प्रमथाधिपः॥ अव्यक्तलक्षणो
योगी योगीशो योगिपुंगवः॥४८॥ श्रुतावासो जनावासः सुरावासः सुमंगलः॥ भववैद्यो
योगिवैद्यो योगी सिद्धः हृतासनः॥४९॥ उत्तमोऽनुत्तमः शक्तः कालकूटविषादनः॥ आशा
स्यः कमनीयात्मा शुभदः सुरविग्रहः॥५०॥ कल्पः कल्पतरुः स्तोता स्तव्यः स्तोत्रवरप्रियः॥
अप्रमेयगुणाधारो वेदकृद्वेदविग्रहः॥५१॥ कीर्त्याधारः कीर्त्तिधरः कीर्त्तिहेतुरहेतुकः॥ अ
प्रधृष्य शांतभद्रः कीर्त्तिस्तंभो मनोमयः॥५२॥ भूशयोऽन्नमयो भक्तमहेष्वासो महीप्र[illegible]
[illegible]

यश्चानंदमयःप्राणमयोन्नदः॥५३॥सर्वलोकमयोयष्टाधर्माधर्मप्रवर्त्तकः॥ [illegible]
ग्राहीसर्वधर्मफलप्रदः॥५४॥दयासुधार्द्रनयनोनिराशीरपरिग्रहः॥परार्थवृत्तिर्मधुरोमधु
रप्रियदर्शनः॥५५॥मुक्तादामपरीतांगोनिःसंगोमंगलाकरः॥सुखप्रदःसुखाकारःसुखदुःखविव
र्जितः॥५६॥विश्वस्रष्टाजगत्कर्त्ताजिनसर्वपितामहः॥अनपायोक्षयोमुंडीसुरूपारूपवर्जितः॥
॥५७॥अतींद्रियोमहामायोमायावीविगतज्वरः॥अमृतःशाश्वतःशांतोमृत्युहामूकनाशोकः॥५८॥
महाप्रेतासनासीनःपिशाचानुचरावृतः॥गौरीविलासमदनोनानागानविशारदः॥५९॥विचित्रमा
ल्यवसनोदिव्यचंदनचर्चितः॥विष्णुब्रह्मादिवंद्यांघ्रिःसुरासुरनमस्कृतः॥६०॥किरीटलेढि ८
लीलेंदुर्मणिकंकणभूषितः॥रत्नांगदांगोरत्नेशोरत्नरंजितपादुकः॥६१॥नवरत्नगुणोपे
तकिरीटोरत्नकंचुकः॥नानाविधानेकरत्नलसत्कुंडलमंडितः॥६२॥दिव्यरत्नगणाकी
र्णकंठाभरणभूषितः॥नवनालमणिर्नासापुटभ्राजितमौक्तिकः॥६३॥रत्नांगुलीयवि
लसत्करशाखानखप्रभः॥रत्नभ्राजद्धेमसूत्रलसत्कटितटःपटुः॥६४॥वामांगभाग

विलसत्पार्वतीवीक्षणप्रियः॥लीलावलंबितवपुर्भक्तमानसमंदिरः॥६५॥मंदमंदारपुष्पौ
ल घसद्वायुनिषेवितः॥कस्तूरीविलसद्भालोदिव्यवेषविराजितः॥६६॥दिव्यदेहप्रभाकूटसंदी
पितदिगंतरः॥देवासुरगुरुस्तव्योदेवासुरनमस्कृतः॥६७॥हस्तराजत्पुंडरीकःपुंडरीकनिभेक्ष
णः॥सर्वाशास्यगुणोमेयःसर्वलोकेष्टभूषणः॥६८॥सर्वेष्टदातासर्वेष्टस्फुरन्मंगलवि
ग्रहः॥अविद्यालेशरहितोनानाविद्यैकसंश्रयः॥६९॥मूर्तीभवत्कृपापूरोभक्तेष्टफलपूर
कः॥संपूर्णकामःसौभाग्यनिधिःसौभाग्यदायकः॥७०॥हितैषीहितकृत्सौम्यःपरार्थैकप्रयो
जकः॥शरणागतदीनार्त्तपरित्राणपरायणः॥७१॥विष्णुर्नेतावषट्कारोभ्राजिष्णुर्भोजनंहविः
॥भोक्ताभोजयिताजेताजितारिर्जितमानसः॥७२॥अक्षरःकारणंरुद्रःसमरःशारदप्लवः॥
आज्ञापकेच्छोगंभीरःकविर्दुःस्वप्ननाशकः॥७३॥पंचब्रह्मसमुत्पत्तिःक्षेत्रज्ञःक्षेत्रपालकः॥
भीमकेशोभीमवेषोगौरीपतिरनामयः॥७४॥भवाब्धितरणोपायोभगवान्भक्तवत्सलः॥व
रोवरिष्ठोनेदिष्ठःप्रियःप्रियदवःसुधीः॥७५॥यंतायविष्ठःक्षोदिष्ठोयविष्ठय [illegible]
[illegible]

एयगन्नोहि मांगोहमरूपोहि रागदः॥७६॥ब्रह्मज्योतिरनाविद्यश्चामुंडानर्तकी [illegible]
र्थिजनसंसेव्यो मोक्षदो मोक्षदोनायकः॥७७॥महाश्मशाननिलयो वेदाश्वो भूरथः क्षि[illegible]
मृगव्याधो धर्मधामा प्रच्छन्नः स्फटिकप्रभः॥७८॥सर्वज्ञः परमार्थात्मा ब्रह्मानंदाश्रयो विभु॥
महेश्वरो महादेवः परब्रह्म सदाशिवः॥७९॥एवमेतानि नामानि मुख्यानि मम षण्मुख॥
जदानि विचित्राणि गौर्यै प्रोक्तानि सादरं॥८०॥एतन्नामजपे योग्या विप्रा देवा मुनीश्वराः॥
विरक्ताः शिवपरा नान्यरागादिमोहिताः॥८१॥विभूतिभूषितवपुरुद्राक्षाभरणः सदा॥
शिवलिंगसमीपस्थो निःसंगो निर्जितासनः॥८२॥एकाग्रचित्तो नियतो वशी भूतहिते रतः॥ ६
शिवलिंगार्चको नित्यं शिवैकशरणं सदा॥८३॥मम नामानि दिव्यानि यो जपेद्भक्तिपूर्वकं॥
एवमुक्तगुणोपेतः सदैवैः पूजितो भवेत्॥८४॥संसारपाशसंबद्धजनमोक्षैकसाधकं॥मन्ना
मस्मरणं नूनं तद्देवसकलार्थदं॥८५॥मन्नामैव परं जप्यमहमेवाश्रयार्थदः॥अहमेव सदासे
व्यो ध्येयो मुक्त्यर्थमादरात्॥८६॥ ॥विभूतिवज्रकवचे मन्नामशरपाणिनि॥विजयः सर्व

वाञ्छन्त्यो न तेषां हृदयं तेन्नयं॥ये मुक्तिदायक महेश पिनाकपाणे गंगाधरो गिरीश हर शंकर
चंद्रमौले॥विश्वेश्वरांधकरिपो पुरसूदनेति मामर्चयंत्यनुवदंति त एव धन्याः॥१॥ये देव
देव जगदीश्वर पंचवक्त्र सोमाग्निभानुनयनानघ शूलपाणे॥गौरीमनोरमण मारनिषूद
नेति मा०॥२॥येशार्कभालनयनामल विश्वमूर्ते श्रीनीलकंठ वरदोत्तम विश्वबाहो॥भर्ग
त्रिलोचन नगाधिहराजरेति मा०॥३॥ये विश्ववंद्यभव सदाशिव कालकाल कालाग्निरुद्र
करुणाकर दीनबंधो॥कर्पूरगौर परमेश महेश्वरेति मा०॥४॥ये वामदेव भवभंजक भूति
भूषभूतेश खंडपरशो प्रमथाधिपैनाथं॥विश्वाधिक त्रिदशवंद्य सुरेश्वरेति मामर्चयंत्यनु
वदंति त एव धन्याः॥५॥ये नक्तवर्त्मलजटापटलावलंबि बालेंदुखंडरुचिमंडलमंडितांग॥रत्न
स्फुरद्भुजगराजविभूषणेति मामर्चयंत्यनुवदंति त एव धन्याः॥६॥ये [illegible]गणमुख्यगुरो मृग
शावहस्त [illegible] ईशचर्मवसनाव्यय सत्यसंध॥शैलाधिराजनिलय त्रिपुरांतकेति मामर्च०॥
॥७॥ये नीलरुद्र वृषभध्वज वीरभद्र रुद्रावतार भगवन्भव भव्यरूप॥निःसंग [illegible]

ज्ञननिर्गुणेति मामर्च्चय ॥८॥ येकालकूटविषभू(रि)निर्यात्रदेवसंरक्षकाद्यविष...
लिन्‌ ॥ स्वस्मानिसृस्मशिवदक्षमखांतके ति मामर्च्चय ॥९॥ येसोमसां बनि पिविष्टजगन्निवा
सकैलाशवासमुनिकृत्कमलाधिवास ॥ सोमावतंसशितिकंठशिवाप्रियेति मामर्च्चय ॥१०॥ ये
यज्ञशाश्वतद्वपासनधर्मरूपयज्ञादिकर्मफलदायकयज्ञमूर्त्ते ॥ सृष्टिस्थितिप्रलयकार
णमाद्विकेति मामर्च्चय ॥११॥ येनीलखोहितदिगंबरकृत्तिवासा श्रीकंठशांतनिरुपाधिकनि
र्विकार ॥ मृत्युंजयाव्ययनिधीशगणेश्वरेति मामर्च्चय ॥१२॥ मन्नाममामृतपायिनः स्वजननी
स्तन्यंपुनः सर्वथानांकांक्षंतिनचाप्नुवंति सततंमत्यादपद्मार्चकाः ॥ मल्लिंगार्चनतत्परामम
हितामस्त्रोकएवानिशंसंतिष्ठंतिनिरस्तदुःखनिकरामद्भक्तवर्यामुदा ॥ मल्लिंगसंपूजनस १७
क्तचित्तामद्भक्तज्ञार्थसमुपात्तवित्ताः ॥ मन्नामसंकीर्त्तनमात्रमग्नावसंतिमन्नामसुधैकचित्ताः ॥
किंचित्संनितांतमीशंस्वांतस्थितंसंततमर्च्चयंतः ॥ मामेवविश्वेशमनाद्यनंतमकवेद्यमेकंनि
निगमांतवेद्यं ॥ ॥सूतउवाच ॥ ॥इत्युदीरितमाकर्ण्यमाहादेवेनतद्वचः ॥ संतुष्टः षण्मुख

शंभुस्तुष्टावगिरिजासुतः ॥ ॥स्कंद उ ॥ ॥देवदेवजगन्नाथदेवदेवोत्तमप्रभो ॥ वेदवेदांतवे
द्येशजगज्जन्मैककारण ॥ निरामयनिराधारनिर्द्वंद्वनिरुपाधिक ॥ निस्त्रैकेवलनिराकार
विकारहरहितारूप ॥ महादेवामराधीशवृषांकवृषवाहन ॥ वृषभध्वजविश्वेशत्रिपुरांत
करांकर ॥ कालकालकृपासिंधोशितिकंठशिवाप्रियः ॥ त्रिकाग्निकालकालात्मन्कालो
धास्प्रवर्त्तकः ॥ मनोन्मनामलानंतव्योमकेशजगत्पते ॥ भूतेशभूतसंघात्मन्भूतैकनिल
यामलः ॥ विभूतिभूषणश्रीमत्भस्मोद्धूलितविग्रह ॥ कैलाशशिखरावासकृत्तिवासमहे
श्वरः ॥ कपालमालाभरणजरामरणवर्जित ॥ योगिहृदैकमंदारलोकलोकगणार्चित ॥ यो
गिकृत्यंकलारूढनिगूढनिजविग्रह ॥ गंडमंडलसंभ्राजन्मणिकुंडलमंडितं ॥ अनंतचंद्रमार्त्तं
डमंडलाधिकसुप्रभ ॥ हिरण्यबाहो विश्वात्मन्संसारार्णवतारक ॥ विश्वतोमुखसामात्म...
विश्वतश्चरणाजर ॥ विश्वतोलोचनानंतव्योमकेशसदाशिव ॥ जेष्ठश्रेष्टसमंतात्म... ...
नंतविग्रह ॥ त्रि शूलपाणेखट्वांगिनिःसंगनिगमाश्रय ॥ निराश्रया ॥ ...

परात्पर॥ब्रह्मानंदैकनिलयमयस्करनिरीश्वर॥सत्वप्रधानसर्वात्मन्॥म...
महाश्मशाननिलयमहाप्रेतासनस्थिर॥पिनाकपाणिदुष्टारिन् शिष्टलोकैकपालन्॥नि
शार्दूलचर्मवसनरुधिरशोणिताक्षन॥खेलालतावनीयानदग्धत्रिपुरकानन॥वीरके
नानंदरूपसोमसूर्याग्निलोचन॥मुनिचित्रासनासिन कालकूटविषादन॥कंदर्पदर्पदल्ल
नवृषाधीशकवाहन॥दुष्टारिसंघदमनदुर्गध्यदृढशासन॥अप्रधृष्यानिरीश्याछते
जंपुंजनिरंजन॥उल्लीलतास्वनंत्रेष्टहितलक्षचतुरानन॥हिमाद्रिशिखरस्वच्छरत्नचारु शिव॰
स्थिरासन॥महोदारमहावीरमहाश्वरसुरेश्वर॥महावीराकृताकारसर्वलोकप्रत्नाकर॥न ११
मस्तेनमस्तेमहादेवशंभोनमस्तेनमस्तेप्रपन्नैकबंधो॥नमस्तेनमस्तेदयासारसिंधोनमस्तेन
मस्तेनमस्तेमहेश॥नमस्तेनमस्तेमहामृत्युहारिन्नमस्तेनमस्तेमहादुःखहारिन्॥नमस्तेनम
स्तेमहापापहारिन्नमस्तेनमस्तेनमस्तेमहेश॥नमस्तेनमस्तेजगज्जन्महेतोनमस्तेनमस्तेवृ
षाधीशकेतो॥नमस्तेनमस्तेमहापुण्यसेतोनमस्तेनमस्तेनमस्तेमहेश॥नमस्तेनमस्तेसदाचं

द्रमौले॥नमस्तेनमस्तेसदाशूलपाणे॥नमस्तेनमस्तेसदामेकज्ञानेनमस्तेनमस्तेनमस्ते
महेश॥यस्यस्वरूपंनविदुःसुरासुरायस्यस्वरूपंनविदुर्मुनीश्वराः॥यस्यस्वरूपंनविदुर्य
मेश्वरास्तस्यैवनित्यंशिवरूपमीडे॥यस्यस्वरूपंनिगमैरगम्यंयस्यस्वरूपंनियमैरगम्यं॥य
स्यस्वरूपंपरमैरगम्यंतस्यैरूपंवानित्यंशिवरूपमीडे॥संसारदावानलश्यामकायमृत्युंजया
यामितविक्रमाय॥सुरासुरौघार्चितपादुकायशिवासमेतायनमःशिवाय॥घोराधिकार्यौ
घनिवारकायस्वर्गापवर्गादिफलप्रदाय॥निरामयायांधकसूदनायशिवासमेतायनमः
महेश्वर। शिवाय॥कुंदेंदुशंखस्फटिकोपमायपवित्रवस्त्राय॥श्रीनीलकंठाययमांतकायशिवासमे
तायनमःशिवाय॥भुजंगचक्राधिपभूषणायनानामणिभ्राजितकुंडलाय॥कर्पूरगौरायसु
रोत्तमायशिवासमेतायनमःशिवाय॥त्रिकाग्निकालायमनोन्मनायत्र्यंबकायत्रिपुरांतका
य॥कालाग्निरुद्रायजगन्मयायशिवासमेतायनमःशिवाय॥दयासमुद्रायनिधी...
शमित्रायसुधामयाय॥कारुण्यरूपायमयस्करायशिवासमेतायनमःशिवा...

३ नमः

सुरार्चिताय देवाधिदेवाय दिगंबराय॥ अनंतकल्याणगुणार्णवाय शिवाय सम[illegible]
य॥ वेदांतवेद्याय महोदयाय कैलासवासाय शिवाधवाय॥ शिवस्वरूपाय सदा[illegible]
सामेताय शिवाय॥ इति स्तुत्वा महादेवं सर्वव्यापिनमीश्वरं॥ पुनः पुनः प्रणम्याथ स्कंदः
नस्रो कृतांजलिः॥ महेश्वरः प्रसन्नात्मा कुमारं नतकंधरं॥ प्रीत्या प्रोवाच वचनं सर्वानंदकरं त
तः॥ ॥श्रीशिव उवाच॥ ॥प्रहृष्टोस्मि प्रसन्नोस्मि स्तोत्रेणानेन षण्मुख॥ वरदोहं वरानिष्टान्द
वृणु दास्ये वरानहं॥ ॥स्कंद उ०॥ ॥सांब शंभो महादेव दयासागर शंकर॥ मच्चित्तं रमतां नि
त्यं तवास्तु पदपंकजे॥ सर्वथा सर्व सर्वेश सर्वोत्तम महेश्वर॥ तव नामामृतं दिव्यं जिह्वाग्रे म
म तिष्ठतु॥ अनन्यशरणं चित्तं तवैव चरणांबुजे॥ निवसत्व निशं शंभो मम देव दयानिधे॥ शिव
स्तु तव पादाब्जे मम नो मकरंदयः॥ चतुर्वर्गफलाकारमकरंदविजृंभिते॥ किंवरेण ममान्ये
न मम मैतद्याचितं वरं॥ सर्वसौभाग्यदं नूनं इति देवैर्विनिश्चितं॥ इति तद्वचनं श्रुत्वा सां
बः संहृष्टमानसः॥ पस्पर्श तच्छिरः सम्यगानंदपरिप्लुतिः॥ कुमार तव भाग्यस्य नांतो

शिव० १२

न्तं न संशयः॥ न त्वं तो मां विदित्वा च विश्वेशं स्तोतुमिच्छसि॥ त्वया तु याचितं दत्तं मया तुभ्यं व
रोत्तमं॥ वरांतरं च दास्यामि सर्वलोकोपकारकं॥ त्वं वै वयत्कृतं स्तोत्रं मत्प्रीयकरं परं॥ न
रः पठेच्छुचिर्नित्यं स समाप्नोत्वभीप्सितं॥ अघोरपातकेभ्यश्च संसाराच्च विमुच्यते॥ भक्तिमा
न्स्यात्ततं मयि सांबे महेश्वरे॥ सूत उ०॥ इति दत्त्वा वरानिष्टान् सांबः संसारमोचकः॥ तत्रैवा
न्तर्हितः सद्यो बभूव विष्ण्वादिसेवितः॥ भवंतोपि मुनिश्रेष्ठाः सांबध्यानपरायणाः॥ शिवनामजपं
कृत्वा तिष्ठंतु सुखिनः सदा॥ शिव एव सदा ध्येयः सर्वदेवोत्तमः प्रभुः॥ शिव एव सदा पूज्यो मुक्ति
कामैर्न संशयः॥ महेशान्नाधिको देवः स एव सुरसत्तम॥ स एव सर्ववेदांतवेद्यो नात्रास्ति संशयः॥
अनन्यशरणो यस्तु शंकरार्चनतत्परः॥ स एव धन्यः पुण्यात्मा सत्यमेवोच्यते मया॥ जन्मांत
रसहस्रेषु यदि तप्तं तपः कृतं॥ तस्य श्रद्धा महादेवे भक्तिश्च भवति ध्रुवं॥ मुक्तिदाता महादेवा
दन्यो नास्त्येव सर्वथा॥ सत्यमेतत्पुनः सत्यं सत्यमेतन्न संशयः॥ सुजगाज्जननी तस्य न स्यैव
कुलमुत्तमं॥ तस्यैव जन्म सफलं यस्य भक्तिः सदाशिवे॥ येषां तु सुरसत्तमं स[illegible]

शिवं॥शेलाधीशामृतासमेतममलंसंपूजयंत्यादरात्॥तेधन्याःशिवपादपूजनपरा...
जनः॥सत्यंसत्यमिहोच्यतेमुनिवराःसत्यंपुनःसर्वथा॥ ॥इतिश्रीशिवरहस्येसप्तमांशेस्कंद
सदाशिवसंवादेमुख्यशिवसहस्रनामकथनंनामनवमोऽध्यायः॥ ॥छ॥ ॥ऋषयऊचुः॥
त्वत्प्रसादादयंसूतनिष्पापाःस्मोनसंशयः॥धन्याःस्मतात्वयानूनंसत्कथाश्रवणादयं॥
सुधागमृतधाराभिःपापदावानलोमहान्॥शांतःप्रशांतंचित्तंचदुःखान्यपगतानिच॥पुनःपु
ण्यकथामन्यांवदपापौघनाशनीं॥यत्कथाश्रवणात्सद्यःप्रसादयातिचेतसां॥कस्मिन्क्षेत्रव
रेरम्येजप्योमंत्रःशिवात्मकः॥कुत्रवाशंकरस्यास्तिदेवदेवस्यसन्निधिः॥सूतउ०॥एवमेवपु
रापृष्टःपार्वत्यापरमेश्वरः॥ततःसहृष्टवदनोनिजगादसतींप्रति॥श्रीशिवउ०॥अस्तिक्षेत्र
वरंदेवीसर्वक्षेत्रोत्तमोत्तमं॥वेदोपगीतमनिशंकाशीक्षेत्रमनामयं॥कल्पांतेसकलान्लोका
न्संहृत्यनिजमायया॥काश्यामवस्थयामासंवसामिशुभानने॥काशीत्रिशूलनिलयाति
ल मलौघविवर्जिता॥पुरातनानसाजन्याप्रलयेपिननश्यति॥ममापरातनुःकाशीमत्तोभिन्नानसा

शिव
१३

७२

परा॥सेवाहंनावयोर्भेदःसत्यमेवावयोरिव॥नाहंवसामिकैलासेनवामंदरपर्वते॥नवा
हिमाचलेनद्रेकाश्यामेववसाम्यहं॥वसन्नप्यत्रकैलासेविनासार्थकदाचन॥विहायका
शीमनिशंनवसामिमनोरमे॥ज्योतिःपुंजमयीकाशीज्ञानरूपामनोरमा॥नयाऽवसहरांब
स्तुनास्तिब्रह्मांडगोलके॥त्रयतापिनरैःकाशीनिम्नस्थाप्याखिलोत्तमा॥वेदवेद्योपिनत
त्वतःमत्स्वरूपायतःकाशीततोहमिहसंस्थितः॥वेदांतैरपिसाकाशीनज्ञातुंशक्यतेध्रुवं॥यथाच
यिममश्रीनिस्तथाकाश्यांशुभेनने॥सर्वव्यापीनिरस्त्यवनात्राशीभ्रतिःकदाचन॥महंचप्यिव
साकाशीसर्वदासर्वसौख्यदा॥काशीकाशीतिसततमुच्चरन्निवसाम्यहं॥धर्मैकराशीसाकाशी
पापराशीविनाशनी॥अविनाशिसुधाराशिराशास्यावशिष्टिःसदा॥बहुभिर्जन्मभिर्नित्यंयदि
घोरतरंतपः॥तत्तंहंतामत्प्रसादात्काश्यांवासोभविष्यति॥काशीवासरतामर्त्याःस्वर्गलोक
निवासजं॥सुखंसर्वंतिरस्कृत्यनिवसंत्यनिशंमुदा॥नाग्रेस्तपोभिर्दानैस्चधर्मैरध्ययनैरपि॥
काशीप्राप्तिर्नलोकानांमत्प्रसादंविनाशुभे॥काशीप्रकाशकंवस्तुलोकेनैवहि...

नानुरग्निर्वान्नकाशकरोनहि॥ यानवेद्यावेदसंघैस्तदन्यै रपिसाधनैः॥ अवेद्यास्म...
शीलोकेशिवात्मका॥ स्वर्गलोकमपित्यक्त्वादिवंशं धमराःसदा॥ काशीवासमपेक्षंते मुक्तिकार्ये
सर्वसाधनैः॥ सर्वयज्ञतपोदानधर्माणांफलमुत्तमं॥ काशीवासात्मकंसत्यं ननस्मादधिकंफलं॥
ब्रह्महत्यादिपापानिघोराणिविविधान्यपि॥ काशीतिस्मरणादेवक्षणान्नश्यंत्यसंशयं॥ काशी
निवासनिरतान्नरानप्यमरामुदा॥ नमस्कुर्वंतिसततंपूजयंतिस्तुवंतिच॥ काशीवाससमुत्पन्न
सुखेनसदृशंसुखं॥ नानुभूतंमयाक्वापिकचिदप्यमलानने॥ मन्मनोरमतेकाश्यांयथातद्वदानने॥ शिव०
नान्यत्ररमतेचेतस्तद्धत्वेवहिनाहृशं॥ सर्वेधर्मास्तुनारूढाः परस्परजिगीषया॥ पुराश्रीशैल १५
शिखरेश्रीशैलेश्वरसंन्निधौ॥ काशीनिवासजाधर्मादन्येधर्मास्तुसंगताः॥ परस्परंजयंप्राप्ताः प्र
धर्मंततःपरं॥ काशीनिवासमंजूतधर्मश्रिष्टजीगीषया॥ पुनःसर्वेतुलांप्राप्तमुत्सुक्ताःसन्त्रमान्वि
न्विता॥ श्रीशैलेशस्तदाधर्मान्सर्वान्द्वयजयकांक्षिणः॥ नवाचवचनंप्रीत्यासांत्वरूपोजगत्प्रियं॥ का
शीवासजधर्मेणस्पर्द्धाकार्यानसर्वथा॥ ससर्वधर्मचक्रेशाइतिदेवैर्विनिश्चितः॥ समेनराजतेस्पर्द्धा

कार्यानसर्वथा॥ ससर्वधर्मचक्रेशाइतिदेवैर्विनिश्चितः॥ समेनराजतेस्पर्द्धासाहीनेनैनराजते
॥॥ सर्वोन्नतेनतुस्पर्धाखनाशायोपपद्यते॥ लोकेनितिविरुद्धानिकर्माणिविफलानिहि॥ न
कुर्वंत्येवनिपुणानीतिशास्त्रविशारदाः॥ स्वशक्तिंपरशक्तिंचविचार्यसमयादिकं॥ ततःस्पर्द्धां
प्रकुर्वाणानिपुणाःसंतिसंमताः॥ कत्नवंतोन्यनवीर्याकससर्वोन्नतःपरः॥ कानंतोयद्धानुते
जाःकात्यल्पात्म्यणुकमन्ना॥ ततस्तेनसहस्पर्द्धानकर्तव्याकश्चन॥ अल्पस्यमहतासार्द्धं विरो १६
धोनोपयुज्यते॥ इतिश्रीगिरिनाथस्यप्रभुत्वावचनमादरात्॥ विश्वस्यतद्वचःसम्यगस्पर्द्धीययु
स्तेतः॥ तस्मात्प्रभृत्वानन्देविकाशीवाससमुद्भवः॥ धर्माधमवरोज्ञेयोधर्मस्तादृक्नसर्व
था॥ यावंतिसंतितीर्थानिपातालेपृथ्वीतले॥ सत्यलोकादिलोकेषुतावंतीसुपदेसदा॥
काशीप्रयांतिश्रीकाशीमर्चयंतिस्तुवंतिच॥ काश्यांविशेषतीर्थेषुस्नानंकुर्वंतियत्रतः॥ पु
ण्यक्षेत्राणिसर्वाणिइहदेशस्थितान्यपि॥ गत्वाकाशीमुदासम्यकपूजयंतिहितांसदा॥ देवाः
ग स्वर्गणैःसाकंविहायस्वर्गजंसुखं॥ गच्छंत्यतीवसंतुष्टाःकाशीप्रदेतिसदाभुवे॥ सर्व...

हृष्टा कीशीवासरतः सदा॥ सत्यलोकं विहायेच काशीमायाति हृष्टधीः॥ विष्णु[illegible]
यं स्थानं त्यक्त्वा सदा मुदा॥ काश्यां तिष्ठति मामेव लिंगरूपिण मर्चयन्॥ गंधर्वाः किंनरा यक्षाः
सर्वे स्वस्वगणान्विताः॥ प्रयांति सततं कीशीं काशी पूजनतत्पराः॥ पांडुपर्णाशिनो धन्या मुनयो
ब्रह्मवादिनः॥ वाताशनाश्च सततं स्वंति काश्यां मुनीश्वराः॥ क्षीराब्धि प्रमुखाः सर्वे समुद्राः
सततं मुदा॥ काशी पूजार्थमायांति रत्नैरभ्यर्चयंति तां॥ कामदोग्ध्री स्वयं गत्वा क्षीरेणैवाभिषिच्य
तां॥ काश्यां तिष्ठंति सततं स्वर्गादेवलोकं विथहायते॥ पुष्पिताः कल्पवृक्षाश्च गत्वा काशीमहर्निशं॥ शिव०
पुष्पवृष्टिं वितन्वंते काशी पूजापरायणाः॥ आदित्या वसवः साध्या सिद्धाश्च स्वगणान्विताः॥ का १५
श्यां शुचिव्रता नित्यं निवसंत्यादरेण ते॥ कश्यपात्रिवसिष्ठाद्या ऋषयः शैवपुंगवाः॥ विश्वेदेवा
श्च सततं काश्यां तिष्ठंत्यनाकुलाः॥ अन्येपि सत्यलोकादि सप्तलोकनिवासिनः॥ सर्वेपि काम
मनिशं वसंति शिवपूजकाः॥ काशीं ते दुर्लभां प्राप्य निःक्षेपमिवाति निर्धनाः॥ त्यक्तुं मनः कदाचि
न्न कुर्वंत्येव सर्वथा॥ क्षुधितो इव मिष्टान्नं पिपासव इवोदकं॥ कदाचिदपि ते काशीं न त्यक्तुं निह

ष्वना[illegible]कोरा इव शरणेंदुं कामुका इव कामिनीं॥ न विहास्यंति ते काशीमन्याशारहिताः
सदा॥ भ्रमरा इव पुष्पाणि गावो वत्सतरानिव॥ काशी प्रकाशमानां तां न त्यजंति दृढाशयाः॥
पतिव्रतेव भर्तारं विधेव विमलाशयं॥ काशीत्यागं मुक्तिकामो न करोत्येव पावनः॥ कः काशीय
तनं त्यक्तुं मोक्षार्थी विगतस्पृहः॥ मूर्खोपि ग्रासममलं न जहाति क्षुधातुरः॥ सिंहासनं यथा
ज राजा न जहाति बलान्वितः॥ नेहाति तथा काशीं मर्त्यः संसारदुःखितः॥ अनंतोग्रतपो धर्मै
र्लब्धा काशी शिवेप्सितां॥ दुर्लभा सर्वथा देवी लोके काश्यपि धीमुधा॥ कस्तां जहाति नि
पुणो वक्रगां शर्करामिव॥ अतिक्लेशार्जितं वित्तं न मुंचति यथा नरः॥ तथा घोरतपोलब्धां
काशीं कस्त्यक्तुमिच्छति॥ सर्वथा दुर्लभा काशी दुर्लभा दुर्लभा ध्रुवं॥ दुर्लभा दुर्लभा सत्यं
दुर्लभा दुर्लभा शुभे॥ महानिधिरियं काशी पापदारिद्र्यनाशिनी॥ मोक्षरूपेष्टफलदा ब्र
ह्मानंदप्रवर्द्धिनी॥ इयं काशी कामधेनुर्मोक्षरूपेष्टकामदा॥ विनाशाकामदा नेयं काशी निश्चे
ष्टकामदा॥ काशीकाशीति सततं यः काशीस्मरणे रतः॥ स सद्यः सर्वपापेभ्यो मुच्यते देवि[illegible]या॥

देशांतरेपियःस्थित्वाकाशीकाशीतिसंवदेत् ॥ सपापिष्ठोपिमुच्येतपातकेभ्योविमुच्यते ॥
त्युग्रेनतपसाकाशिप्राप्तिःश्रुतानने ॥ नभवत्येवतत्सत्यंसत्यंसत्यंनसंशयः ॥ दुर्लभंतंमानु
प्पा षंजन्मसंप्राप्यनिरोयदि ॥ काशीप्राप्तुंनयततेसएवपुरुषाधमः ॥ अन्यत्रदुःसहंमर्त्यैस्तपः
कृत्वापिसर्वथा ॥ नपारलौकिकंसौख्यंप्राप्नोतिविमलानने ॥ अज्ञलंतंकुलंनंत्यक्त्वानस्मत्या
ज्यातिदिकंहृति ॥ कृतमप्यखिलंव्यर्थंतथान्यत्रकृतंतपः ॥ धिक्तस्यजीवनंजंतोर्धिग्धिग्
धिग्धिक्वपुनवं ॥ येनकाशीनवादृष्टायेनकाशीनपूजिता ॥ धिक्कुलंतस्यधिक्सौख्यंधि शिव०
ग्बुधिर्धिक्वरयशः ॥ येनकाशीशीवपुरीनाभ्यर्चिसकलार्थदा ॥ धिगैश्वर्यंधिगैश्वर्यंधिक्त १६
स्यनवयौवने ॥ येनकाशीपुण्यराशीनाभ्यर्चिश्रुभसाधनैः ॥ धिक्धिक्वाणीतस्ययेनकाशी
नसंस्तुता ॥ धिग्धिग्धिग्ध्यानस्तस्ययेनकाशीनचिंतिता ॥ धिग्धिग्धिग्धिच्छिरस्तस्ययेनकाशीनवं
दिता ॥ धिक्पाणिस्तस्यविमलोयेनकाशीनमार्जिता ॥ कीटःपतंगोमंडूकोमत्स्योवाशिवसंमतः ॥
काश्यांत्यक्ततनुर्भूयोनैवाप्नोतितनुध्रुवं ॥ यस्यकस्यापिवाजंतोमरणेसमुपस्थिते ॥ काश्यां

शिवशिवेत्येतन्नामैवोपदिशाम्यहं ॥ मद्भक्तान्विमलानन्दद्धामरणेसन्नजीवनात् ॥ ममैवां
केसंनिवेश्यशिवेत्युपदिशाम्यहं ॥ मद्भक्तान्शिवनामानुसंधानात्सुराघ्नतनुर्नरः ॥ पुनर्म
त्रामतत्काश्यांमंतेप्राप्नोतिमानवः ॥ शिवेतिनामदावाग्निःपापतूलादिनाशकः ॥ तस्मा
च्छिवशिवेत्येवनामजप्यंसदाजनैः सदाशिवशिवेत्येतन्नाममुक्तिप्रदायकं ॥ तन्मयाप्यु
पदिष्टंचेत्काश्यांकिंपुनरंबिके ॥ काश्यन्यपुन्यक्षेत्रेषुमद्भक्तःस्ववपुर्यदि ॥ त्यजंत्यंते
सद्भूयोपिसद्भक्तोजायतेभुवि ॥ ततःकाशीमवाप्याछांमद्भक्तोमत्प्रसादतः ॥ अंत्येशिव
शिवेत्येतन्मंत्रंप्राप्नोतिमुक्तये ॥ स्वर्गभोगकरंपुण्येनष्टेदेवाःपुनर्नराः ॥ भवंतितेपिमद्भ
क्ताःकाश्यांतिष्टंत्यहर्निशं ॥ ततःकाश्यामंतकालेममैवानुग्रहेसति ॥ तदाशिवशिवेत्ये
तन्नाममंत्रंप्राप्नुवंतिते ॥ काश्यामुक्ततनुर्मर्त्योनपुनस्तनुभाक्भवेत् ॥ किंतुमद्रूपतांयातिम
द्भक्तोमत्परायणः ॥ यथाग्नयोनयांत्येवप्रज्वलद्दक्षिगंहविः ॥ तथात्यक्तातनुःकाश्यांशैवे
नप्राप्यतेपुनः ॥ काशीस्थोवशरीराणिगृहित्वायाचितापिसा ॥ नददातिहविर्भीवपावकः

पुनर्भवः ॥ अन्यत्र मुक्तिकामैस्तु न स्थातव्यं कदाचन ॥ त्यक्त्वा काशीं मुमेशात्यस मृत्
त्युजं मुच्यते ॥ मद्भक्त एवाधिकारी मोक्षकाशीव मुक्तिदा ॥ मन्नामस्मृतिरेवाच्छा मो
क्षसाधनमुत्तमं ॥ शिवेशिव शिवेत्येतन्नामस्मरणमेव हि ॥ कारणं मोक्षरूपेच्छाफलस्य
तिममिर्मम ॥ मत्प्रसादेन संप्राप्य काशीं मुक्तिप्रदायिनीं ॥ मद्भक्तो मत्परो नित्यं को वा मुं
चति चंचुरः ॥ पुण्यपुष्पसमाक्रांतं मोक्षरूपफलाहृतं ॥ कः काशीतरुमाश्रित्य पुनरन्य
त्र गच्छति ॥ यां नसामयितुं दक्षा नानुचक्षाननाः श्रुते ॥ तामीष्टफलदां काशीं कः त्यक्तुं तनु
ते मितिं अमरैरप्यलभ्यां तामनायासेन मुक्तिदां ॥ कः संजहाति विमलः काशीमीशानना
यिकां ॥ क्षुधितः करगं ग्रासं यथा नैव विमुंचति ॥ तथा न मुंचति प्राज्ञः काशीं मुक्तिप्रदायि
नीं ॥ मल्लिंगार्चनतत्परा हृदि सदा मामेव काश्यां मुदा ध्यायंतो मम शंकर महादेवाखिलेशप्रभो ॥
गौरीनाथ शिवेश्वरेति विमलं नामाज्जपंतः परं संत्यंत्यं नमपात्ममोगविषयाः शैवा प्रगण्याः शिवे ॥
॥ ॥इति श्री शिवरहस्ये सप्तमांशे शिवगौरीसंवादे काशीमाहात्म्ये काशीप्रशंसा द्वितीयोऽध्यायः ॥ ॥

पार्वत्युवाच ॥ ॥देवोत्तमखिलाधार विश्वेश शिव विश्वग ॥ श्रुता पुण्यकथा स्म्यात्त्वत्प्रसादा
न्मनोहरा ॥ चन्मुखांभोजविलसत्कथापुष्परसं पुनः ॥ मच्चेतश्चंचरीकोयं पातुमिच्छति शं
कर ॥ महादेव कियत्काश्याः परिमाणं विशेषतः ॥ किं वा तत्र महत्स्थानं किं वा तीर्थं महादि
ने ॥ किंवा श्रेष्ठतमं लिंगं सर्ववेदांतसंस्तुतं ॥ तत्सर्वमविशेषेण निरूपय कृपानिधे ॥ ॥ श्री
शिव उ० ॥ ॥सम्यक्पृष्टं वरारोहे साधु साधु वरानने ॥ प्रश्नोयं तव कल्याणि कल्याणं तनु
ते मम ॥ यद्यत्पृष्टं त्वया देवि तत्तद्वेदांतसंमतं ॥ विचार्य तद्धि दिष्ट्याहं शृणु कर्णमनोरमं ॥
पंचक्रोशात्मकं रम्यं काशीक्षेत्रमनुत्तमं ॥ तत्तु ज्योतिर्मयं लिंगं वेदवेद्यं पुरातनं ॥ सहस्रक
नकद्वारपरिवेष्टितमुन्नतं ॥ वज्रसंघटितश्रेष्ठमहास्वावरणान्वितं ॥ अत्यूर्ध्वलोकगं श्रे
ष्ठरत्नगोपुररंजितं ॥ नानाविधसुधासौधशृंगकांतिविराजितं ॥ तत्रोपुराग्रभागेषु वि
मलेषु कदाचन ॥ नभानुभानुसंचारश्चंचलाक्षि वरानने ॥ तत्रोपुरेषु विमलाश्चंद्रस्या
पि न रश्मयः ॥ नवा ग्रहगणस्यापि कांतिरन्यस्य वा क्षुविः ॥ प्रत्युतेन [illegible]

हतश्रीं ताः॥ निःश्रताएवतिष्ठंतिसर्वेसूर्यादयः प्रिये॥ काशीगोपुरशृंगाणि रम्याण्यत्युन्नता
नि च॥ दृष्ट्वा सुमेरुरुच्चोपि लज्जितो भवति ध्रुवं॥ अमूल्यानर्घ्यरत्नौघरचितं शृंगमुत्तमं॥ स उ
र्वान्लोकान्तनीत्यैव यातिपश्य वरानने॥ एतत्पुरोवर्तिशृंगे मूर्त्ते भानुविधुग्रहाः॥ तिष्ठंति
निश्रमा नित्यं शृंगं गच्छविहतश्रमा॥ कथमुच्चतरा मानि पुष्पसंत्सद्ध्चामलः॥ ईदृशान्येव
शृंगानि संति काश्यामनेकधा॥ काशीगोपुरशृंगाणां मयमागदिदृक्षया॥ पुरापरं मया शिव०
देवि कदाचिद्कृतमादरात्॥ वृषेशाप्रमुखाः सर्वे प्रमथाधीश्वरा अपि॥ समागता मयासा १८
र्द्धं महासत्वा महाजवाः॥ तैः सहैव मया देवि गतमूर्द्धं ततः परं॥ बहुकालान्तरं सर्वे
शांताः प्रमथाधिपाः॥ ततः सर्वे निवेद्यैव परावृत्ताः शुभानने॥ वृषेश्वराधिरूढेन मयैव
गतमग्रतः॥ गमनेकनिवासाजाताः संख्यातानानपि॥ ततः परं वाममेकं शृंगाग्रं तत्र दृष्ट
तं॥ गच्छन्नूर्द्ध्वं मया दृष्टं तत्र करेण धृतं ततः॥ धृतमप्यतिवेगेन गतमूर्द्ध्वं तदंबिके॥ म
याश्चर्यमत्युच्चशृंगमनंतस्य पश्यतः॥ वायोरपि तथा वेगो न दृष्टोस्ति कदाचन॥ तच्छृंग

ग्रं दृश्यमानं मद्दृश्यमत्यवलक्षणात्॥ तदानीमेव तद्दृष्ट्वा वृषेशो विस्मयं गताः॥ म
हदाश्चर्यसंपन्नस्ततः परमहं शुभे॥ समागतोस्मि कैलासमारुह्य वृषनाथिपं॥ हर्म्य
गोपुरशृंगाणि परस्परजिगीषया॥ गच्छंत्यत्यंतवेगेन सदा रत्नमयानि च॥ अष्ट दिक्
गणाधीशाः शूलमुद्गरपाणयः॥ असंख्याता सदा देवि संत्यत्रामितविक्रमाः॥ सहस्रा
र्बुदन्तेशाः शितशूलकराः सदा॥ निवसंति प्रतिद्वारि रक्षणे विहितानना॥ शाकिमं
घाश्च बहवः प्रतिद्वारि वरानने॥ ज्वलद्वह्निनिभाः संति भैरवाश्च बलोन्नताः॥ रविरक्ता
क्तगंधर्वः कश्चिदद्भुतविक्रमः॥ काशीदक्षिणदिग्भागे दुर्द्धर्षोस्ति हृतिप्रिये॥ धृतोर्द्धमु
ष्टिरुन्मत्तः शूलदंतकरायुधीः॥ प्रज्वलद्वह्निसंकाशः सूर्यमंडलसन्निभः॥ तद्भृत्या
स्तादृशा वीरा बलमानविजृंभिताः॥ रक्तवस्त्रा रक्तकायाः शत्रुरक्तैकजीवकाः॥ तन्म
ध्ये भैरवो नाम कश्चिदस्ति महाबलः॥ तस्यामेव दिशि श्रेष्ठः कोटियोजनमुन्नतः॥ मं
दराचलसंकाशो महाकायो भयानकः॥ कोटिकोटिगणाधीशसंकाशांगुलिविक्रम॥

नोह्रदीर्घरदनः पिंगलाक्षिशिरोरुहः ॥ सितवज्रनिभानंतकररम्यो मदोद्धतः ॥ क्रू[illegible]
तमात्रेण दहत्यखिलान्बहून् ॥ पाताले तु विना केवा तत्तुल्यो नैव दृश्यते ॥ तत्क्रूरदृष्टिपा
तेन नश्यत्सं जायते गिरिः ॥ तत्क्रूरदृष्ट्या पृथिवी कंपमानेव तिष्ठति ॥ क्षीराब्धिरेकदा पू
र्वं पीतस्तेन ततः परं ॥ महातनुर्महाकायः क्रूरदृष्टिरलोलुपः ॥ सर्वे समुद्राः सरितः
पीतास्तेनैव लीलया ॥ शैलेंद्राः पूर्वमेतेन भक्षिताबहवो मुदा ॥ कदाचिद्दुर्दिनी तेयं पृथ
वी पृथुबाहुना ॥ छत्री तत्तानदासेव तेन शैलवनान्विता ॥ बहुकालं भ्रयान्नेन सुरगं शिवर०
धर्ववीक्षितः ॥ चक्रवत्भ्रामयामास नखाग्रे संनिवेश्य च ॥ अनेनैवातिमत्तेन नलोका १९
श्चुनासिताः पुरा ॥ ततः स तपसा लोकान् यथापूर्वं चकार स्व ॥ इंद्रादिलोकपालाश्च सता
ञ्जलिपुराः सदा ॥ संसेवंते नयग्रस्ताः कंपमानास्तमादरात् ॥ तपसा सम्यगाराध्य तमेव त
दनुग्रहात् ॥ काशीप्रवेशमिच्छंति स्वर्गलोकनिवासिनः ॥ अनिवेद्य गतः पूर्वं तमेव चतु
राननः ॥ काश्यां ततः क्रूरदृष्टिर्लीलया चतुराननं ॥ शीघ्रं निःकासयामास प्रेलेयं तं सखे

रवं ॥ काशीप्रवेशो नैवास्य तदा प्रभृति सर्वथा ॥ दुःखितः सुविधिस्तेन धिक्कृतो व
नमार्ययो ॥ प्रलपन्वनमाश्रित्य सरस्वत्याः स तिष्ठति ॥ इदानीं विधिरत्यंतं काशी
दर्शनलालसः ॥ तमेव तपसा सम्यक् आराधयति सादरं ॥ अत्युग्रतपसा तुष्टो नैर
वोन्न केवसल ॥ तस्य काशीप्रवेशार्थमाज्ञां दास्यत्यसंशयः ॥ अयमेतादृशो देवी
काशीपालनतत्परः ॥ इतोपि प्रबलाः संति काशीसंरक्षणक्षमाः ॥ तेषां तेजो बलं
वीर्यं शौर्यमौदार्यमुत्कटं ॥ वक्तुं न शक्यते देवी सहस्रवदनैरपि ॥ काशीरक्षाकराया
वतः संति तावतां ॥ प्रसादेन विना काशीप्रवेष्टुं नैव शक्यते ॥ निष्प्रस्थितिकाः क्रूराः का
शीसंरक्षकाः सदा ॥ अनंतदुर्मदाः सर्वे परस्परजिगीषवः ॥ अनन्याराधनप्रीता बहुसे
वाभिलाषिणः ॥ छिद्रान्वेषणलोलाश्च पक्षपातविवर्जिताः ॥ तत्प्रसादाय यत्नोपि के
र्तुं नैव हि शक्यते ॥ तत्प्रसादस्वरूपं तु फलं फलं केनोपलभ्यते ॥ अनंतजन्मसमे केशाके
न कार्या प्रयत्नतः ॥ केन वा तत्प्रसादोपि प्राप्तव्यः क्लेशसाधिनः ॥ केन तत्त्व्य[illegible]

[illegible]काशीन

कर्त्तव्यमादरात्॥ केतोपवासः कर्त्तव्याः काशीप्राप्त्यै निरंतरं॥ केन संदिग्ध पंचाग्नि[illegible]
ध्यातिदुःसहा॥ केन पर्णाशनं कार्यं काशीप्राप्त्यै निरंतरं॥ केनाधोमुखमासाद्य धूम्रपेयाति
दुःसहा॥ केनेंद्रियजयः कार्यः काशीप्राप्त्यै निरंतरं॥ केनागलं जले स्थित्वा हिमकाले दु
रासदे॥ पंचाक्षरजपः कार्यः काशीप्राप्त्यै निरंतरं॥ केन मिष्टान्नपानादि त्यक्तानि स्पृह
मादरात्॥ स्वल्पं वा नाशनं कार्यं काशीप्राप्त्यै निरंतरं॥ केन चंदन स्वेष्ट वनिता कनकाद
यः॥ अविवाह्यैं दं कथं त्याज्या काशीप्राप्त्यै निरंतरं॥ केन मुक्तावला रत्य त्यक्ता नानामणि
विराजिताः॥ रुद्राक्षधारणा कार्या काशीप्राप्त्यै निरंतरं॥ केन नानाविधाश्चोधां त्यक्ताश्चं
गविराजितान्॥ अरण्ये वसतिः कार्या काशीप्राप्त्यै निरंतरं॥ केन त्यक्ता पटुस्पष्ट हृद्ध नारि
कुचासनं॥ कुशासनं परिग्राह्यं काशीप्राप्त्यै निरंतरं॥ केन कांतासमाक्रांतां शय्यां त्यक्ता
मनोरमां॥ नग्नशय्या परिग्राह्या काशीप्राप्त्यै निरंतरं॥ कस्य चित्तत्र रिपुणुष्येन बहुजन्मार्जिते
नहि॥ महेशानुग्रहे जाते काशीप्राप्तिर्भविष्यति॥ निरंतरं कृता न कियेन मय्यनपायिनी॥ ने

शिव र
२०

न काशी परं प्राप्या नान्येन शुभदर्शने॥ यस्य भक्तिर्दृढा नित्यं मय्येवाव्यभिचारिणी॥ तस्यै
व काशी सुलभा नान्यस्य वरवर्णिनि॥ यस्य लिंगार्चने प्रीति यस्य रुद्रजपे मतिः॥ तस्यै
व काशी सुलभा स एव मम संमतः॥ शिवक्षेत्राटनं येन बहुधा कृतमादरात्॥ तेनैव का
शी सं[illegible]नान्येन कमलानने॥ शिवपूजैव सततं कृता येन भविष्यति॥ तेनैव काशी संप्रा
प्या नान्येन कमलानने॥ त्रिपुंड्रधारणं येन कृतं स्याद्विधिपूर्वकं॥ तेनैव काशी संप्राप्या
नान्येन कमलानने॥ कृतं येन सदा भक्त्या शिवक्षेत्रस्य मार्जनं॥ तेनैव काशी सुलभा ना
न्येन कमलानने॥ शिवपूजार्थमानिशं येन बिल्वार्चनं कृतं॥ तेनैव काशी संप्राप्या नान्ये
न कमलानने॥ शिवस्थानानि येनैव कारितानि [illegible]नि च॥ तेनैव काशी संप्राप्या नान्येन
कमलानने॥ शिवभक्तो सदाप्रीतिः कृता येन भविष्यति॥ तेनैव काशी संप्राप्या नान्येन
कमलानने॥ येन बिल्ववनं रम्यं सम्यक्कृतमनामयं॥ तेनैव काशी संप्राप्या नान्येनक
मलानने॥ येन मूर्द्धि कंठे रुद्राक्षाः सततं धृताः तेनैव काशी संप्राप्या नान्येन कमलानने॥

गत्ने १

रुद्राभिषेकपानीयं येन पीतं सदा मुदा। तेनैव काशी संप्राप्ता नान्येन॥ येन सांगं लिंगदानं
स्नानं स्याद्भक्तिपूर्वकं॥ तेनैव काशी संप्राप्ता॥ येन पार्थिवलिंगानि पूजितान्यनिशं मुदा॥
तेनैव काशी॥ शैलनाम्भः पूर्णपेयं शाकपामंदरप्रमुखादृढाः॥ कदाचित्केन चित्सम्यक्का
शी प्राप्तुं न शक्यते॥ सद्यश्शोषयितुं काक्या निःशेषमतिविलगाः॥ कदाचित्केन चित्का
शी सम्यक् प्राप्तुं न शक्यते॥ शिराद्रि प्रमुखादीनां पानं कर्तुं हि शक्यते॥ कदाचित्केनः
चित्सम्यक्काशी प्राप्तुं न शक्यते॥ स्थित्या सः सर्वलोकानां शक्यते कर्तुमसैं कदा॥ क
दाचित्केन चित्काशी देवि प्राप्तुं न शक्यते॥ प्रज्वलद्वह्निमध्ये पि शक्यते स्थातुमन्वहं॥ शिवर
कदाचित्केन चित्सम्यक्काशी प्राप्तुं न शक्यते॥ बहुधा विविधं द्रव्यं बहु दातुं च शक्यते॥ २१
३ सम्यक् कदाचित्केन चित्काशी प्राप्तुं न शक्यते॥ इदाकः चित् द्विजाधीशं शिवमूर्तिरिति श्रुतः॥
सर्ववेदार्थतत्वज्ञः सर्वशास्त्रविशारदः॥ नीतिमान्निपुणो मंत्री सर्वदा शिवपूजकः॥ आसं
ख्यातधनाध्यक्षस्तुरंगगजपालकः॥ पुराणश्रवणासक्तः काशीमाहात्म्यमुत्तमं॥ श्रोतानं

दकरं रम्यं सुश्रावाघौघनाशकं॥ ततः समन्मथाकारो नवमन्मथनिंदकः॥ स्वोपार्जि
तगजाश्वादिधनधान्यादिकं स्वकं रूपलावण्यसौंदर्यनवयौवनदर्पितं॥ स्वां नार्यां
च विलोक्याथ बभाषे वचनं मुदा॥ अयि नार्यो वचो मत्तः शृणु कर्णैकभूषणं॥ काशी
क्षेत्रस्य माहात्म्यं श्रुतमद्य मयाधुना॥ दिविवान्यत्र वा लोके काशीस्थलसमं स्थलं॥ न दृष्टं
न श्रुतं क्वापि तास्तिच निकथा श्रुता॥ बहुजन्मतपःसाध्या काशी प्राप्तिः किलामला॥ अलभ्या
किल सा काशी विरंचिप्रमुखैरपि॥ दुर्दर्षा प्रबलाचीरा नानाशास्त्रास्त्रपारगाः॥ विद्वांसश्च मदो
न्मत्ताः श्रीकाशीपालकाः किल॥ तादृशां नो प्रसादेन विना काशी शिवात्मिका॥ न दृश्यते कि
ला मर्त्यैर्मनुजैर्दृश्यते कथं॥ विश्वेश्वराभिधं लिंगं ज्योतिरूपं सनातनं॥ वेदवेदांतसंवेद्यमे
कमस्तीत्यपि श्रुतं॥ तल्लिंगदर्शनात्सद्यो मुच्यते किल पातकैः॥ न देवाद्यममलं मर्त्यैर्देवा
सुरैरपि॥ तद्विश्वेश्वरमुत्कृत्य मनाद्यंतमनामयं॥ लिंगं दृष्टव्यमनघं यत्नैर्नानाविधैरपि॥
विना तद्दर्शनं लोके मुक्तिरत्यंतदुर्लभा॥ लिंगमूर्तिर्महादेवस्तदाकारेणतिष्ठति
स्वकाशांन

पिनसाकाशीलभ्यतेकिलसर्वथा॥किमन्यैर्महद्दैर्मर्त्यैःकिंकर्त्तव्यमतःपरं॥तपो[illegible]
विधैर्दानैर्यथाविधिकृतैरपि॥काशीनलभ्यतेनूनंकिंकर्त्तव्यःमतःपरं॥नानाविधशिवक्षे
त्रभ्रमणेनापिसर्वथा॥नलभ्याकिलसाकाशीकिंकर्त्तव्यमतःपरं॥काशीप्राप्त्यर्थमुद्यु
क्तंपुमांसंविघ्नराशयः॥निघ्नंतिकिलसंश्रित्यकिंकव्यमतःपरं॥कश्चित्किलाग्निशाकारः
काश्यामेंस्योतिदुःसहः॥तत्रापतत्प्रानिकटेनायांतिकिलदेवता॥धिग्जन्ममममाधिग्भा शिवर
ग्यंधिक्कांतंनवयौवनं॥साकाशीनमयाप्राप्तायामुक्तिफलदायिनी॥धिगैश्वर्यंधिगौदार्यं
धिग्ममैतद्वपुर्नवं॥साकाशीनमयाप्राप्तायामुक्तिफलदायिनी॥धिक्प्रभावंधिगौन्नत्यं २२
धिगतत्सुंदरंमुखं॥साकाशीनमयाप्राप्ता०॥धिगेतच्चरणद्वंद्वंकोमलंकमलामलं॥साका
शी०॥धिङ्नेत्रयुगलंधिग्॥धिक्ममैतत्करपल्लवं॥साकाशीनमया०॥धिक्नानाविधरत्ना
ढ्यंकोशागारंममोत्तमं॥साकाशीनमया०॥धिक्चातुर्यंजनस्तुत्यंधिक्ममैतत्कुलंबलं॥
साकाशी०॥स्वोदरंसारमेयोपिसंपूरयतिसर्वदा॥नकरीतन्मकरीरंनारवाहकमीदृशं॥

दुर्लभंमानुषंप्राप्यतत्त्वंप्राप्यापिशर्मदं॥हाहाहाहामयाकाशीनलब्धाकिंकरोम्य
हं॥किंदुःखंमयापूर्वंकृतंबहुविधंमुदा॥हाहाहाहामयाकाशीनलब्धाकिंकरोम्यहं॥ ल२
किंनस्मधारणंसम्यक्नपुनराकृतमादरात्॥हाहा०॥किंपूर्वजन्मन्यनिशंहृत्वाब्राह्मणधू
ताश्रुताःहाहा०॥किंलिंगस्फोटनंपूर्वंकृतंदुःखैकसाधनं॥हाहा०॥किंवाचौ[illegible]रताःशि शिवा
वानाराधितापुरा॥हाहा०॥किंवाशिवाक्षेत्रमध्येपुरीषादिकृतंमया॥हाहा०॥किंवारु रा६
द्रूपेनेशोनाराधिगिरिजापतिः॥हाहा०॥किंवाबिल्वदलैरीशोनार्चितोबहुधाशिवः॥
हाहा०॥किंशिवालयंनष्टंशिवप्रीतिकरंमुदा॥हाहा०॥किंगोकोटिसहस्राणिसंहतानि
पुरामया॥हाहा०॥किंवाशैवःपुराविप्रःशिवलिंगतनुर्हतः॥हाहा०॥किंवाबिल्ववनं
रम्यंपुराछिन्नंशिवप्रियं॥हाहाहाहामया०॥किंवाबिल्वदलैरीशमनभ्यर्च्यशिवोत्तंपु
रा॥हाहाहाहामयाकाशीनलब्धाकिंकरोम्यहं॥एवंविलप्यबहुधासविप्रोगिरिजेत
नः॥स्वसंचितंधनंसर्वंशैवेभ्यःप्रददौमुदा॥ततःसर्वंपरित्यज्य[illegible]सतार्थः[illegible]
ए[illegible]चकाशींन

धनं॥ उग्रामगहनं रम्यं सबिल्वतरुसंवृतं॥ तस्मिन्वने जिताहारः सनार्यै॥ पञ्चि…
नपत्क्षेपे महत्घोरं सर्वजन्तुभयावहं॥ तेनैव कंपिता देवाः सर्वे ब्रह्मादयः सदा॥ चेलुश्च गि
रयः सर्वे तरवश्चानिकंपिताः॥ क्षीराब्धिप्रमुखाश्चापि समुद्राः कंपिताः सदा॥ वसुधापि च
चालेयं सरित्काननैः संवृता॥ एवं घोरतरं विप्र तपः कर्तुं समारभे॥ पूर्वपूर्वं नवछेव तप
स्तप्तमनेनाहि॥ कोटिजन्मावधिप्रीत्या काशीसंप्राप्तये मुदा॥ तपो घोरतरं तीव्रमयं कश्चैव
तिष्ठति॥ इदृशा बहवो देवि काशीप्राप्त्यर्थमेव च॥ तपो घोरतरं स्म चातिष्टंति नियतेन्द्रिया॥ शिवर
ये काशीवास संछेदहलतरानियमात्मकः चित्राविवरूं देशं संश्रीत्य सरम्यं शिववनसहितं २३
बिल्वदृष्टोपवीतं॥ तिष्ठंत्यत्यंतरूक्षा धूतनसितरणा विष्टदेहा मनोन्याकूल्यमेतज्झिरिवरत तेधृन्याः
नयेसर्वेषामसत्यमेव॥ ॥इति श्रीहिमवत्खंडे शिवगौरीसंवादे श्रीकाशीरहस्यकथनं नाम
तृतीयोध्यायः॥ ॥श्रीशिवनुः॥ ॥कथामन्यां प्रवक्ष्येहं शृणु सादरमंबिके॥ यत्कथाश्रव
णादेव सद्यो मुच्येत पातकैः॥ शिवस्थानान्यनेकानि संति काश्यां वरानने॥ तेषां संख्या मया

सम्यक्कर्तुमेव न शक्यते॥ कदाचित्तच्छक्यते कर्तुं पांसुगणानां भुवि॥ काशी शिवस्था
नसंख्या केन कार्या विशेषतः॥ लिंगोपर्यपि लिंगानि संति काश्यामनेकधा॥ तानि रम्याणि
लिंगानि विचित्रफलदानि च॥ तिलांशस्यापि हस्तस्य सावकाशात्यास्थितिः॥ न दृश्यते मया
काश्यां लिंगसंम्मर्दतः शुभे॥ मम दिव्या तनुः काशी सर्वाप्यद्यपि सर्वथा॥ तथाप्यंतर्गृहाकारा
ममांतस्तनुरुत्तमा॥ अंतर्गृहस्य प्राकार काश्मीरमणिरंजितः॥ स चेदानीमपि स्पष्टं ज्ञेवेनो
र्द्धभयानिहि॥ तन्मूलमंतर्गगोवानकेनापि च दृश्यते॥ तत्प्राकारप्रभाभूरैः दिशः सर्वा वि
भूषिताः॥ नानावीथीनेकदिव्यरत्नराजिविराजितं॥ तदेवांतर्गृहं रम्यं ममाप्रियतरं वरं॥ तस्मि
न्नंतर्गृहे रम्ये विवसाम्यनिशं शुभे॥ तत्रत्वसतिर्नित्यं ब्रह्मादीनामपि स्फुटं॥ गंधर्वाणां म
नुष्याणां मुनीनामपि किं पुनः॥ रागद्वेषादिनिलयायतस्तुष्टविग्रहाः॥ सर्वेषामंतर्गृहे वासो
न कर्तव्यः शरीरिभिः॥ यतो मूत्रपुरीषादि निरोद्धुं तैर्न शक्यते॥ प्रमादाद्यदि वामोहात्…
सर्गं करोति कः॥ अंतर्गृहे स पापिष्टो घोरां प्राप्नोति यातनां॥ किं च तत्कुल…
…नाच्च काश्यां त…

यमलोकगाः॥ नीयंतेनरकंघोरंसर्वेपियमकिंकरैः॥ नरकेप्रतिघोरेतु [illegible]
निशं॥ तिष्ठंतिपुनरावृत्तिदुर्द्धर्षेनरकालये॥ दुःसहंछिदनिशंनाध्यंतेकेचिदुद्भटाः॥ ला
धंतेनमस्तूलाग्रेनिपात्यंतेमुहुर्मुहुः॥ संतप्तवालुकामध्येनीयंतेनिर्नयंतदेः॥ ततस्तामाय
सैःपैरेनिःपीड्यंतेदुरासदैः॥ पुनस्तप्तशिलाग्रेषुनिपात्यंतेनरैर्मुदाः॥ संतप्ततैलमध्येधिनिः
क्षिप्यंतेपुनःपुनः॥ संतप्तरुधिरंक्रूराःपाययंत्यतिसाहसाः॥ तप्तमूत्रंपाययंतिबहुधातीव्र
मुद्गलाः॥ तप्तमूलेप्रोथयित्वाभ्रामयंतिमुहुर्मुहुः॥ ईदृशान्यपिघोराणिभुज्यंतेनरकाणि ॥ शिवर
तैः॥ पुराकश्चिद्द्विजवरोवेदवेदांगपारगः॥ पूर्वार्जितेनरिपुणैः॥ काशींसंप्राप्यसंस्थितः॥ अंत २४
गृहेवाहिर्देशेस्थित्वानियममाश्रितः॥ कृत्वादानान्यनेकानितपःकृत्वातिदुःसहं॥ जलमात्रा
शनोनित्यंनियतोनियतेंद्रियः॥ प्रदक्षिणात्रयंकुर्वन्नित्यमंतर्गृहेस्यसः॥ प्रत्यहंबिल्वपत्रै
र्मोलिंगरूपिणमर्चयेत॥ वर्षाणामयुतंतस्योज्ज्वलद्वह्निरिवानिशं॥ ततःकदाचिन्मोहेन
नियतोवाद्विजोत्तमः॥ चकारांतर्गृहेमैत्रीस्वर्गस्त्रावहे॥ ततःसानिलयंप्राप्यस्वकीयंद्विज

पुंगवः॥ अंतर्गृहेकृतंयेनमैत्रीसर्गस्मरन्मुहुः॥ क्रोशोदोच्चैःस्वकंदेहंस्वयमेवाभिताडयत॥
भूमौपतित्वाविलुठन्शिरःसंताडयन्मुहुः॥ तस्यार्तशब्दानिकरवासिनोन्येमुनीश्वराः॥ श्रु
त्वातच्छोदनंसर्वेकिमासीदितिचोचिरे॥ दृष्टेस्तैःरुदन्नुच्चैर्नरकावाससाधनं॥ स्वकृतंपापकं
कर्मतेभ्यःसम्यक्निवेदयेत॥ ततस्तेश्रुतितत्त्वज्ञाःश्रुत्वावाचमरुंतुदां॥ हाहाहेतिप्ररुदु
व र्निन्दंतंताडिताङ्गाः॥ ततःसविनयान्तंबोनानेवऋषिसत्तमान्॥ प्रायश्चित्तंयथाचेहस्वकृतांघौ
घनाशकं॥ तेवेदानखिलान्सम्यगालोच्यापिपुनःपुनः॥ तत्पापनाशकंसम्यक्प्रायश्चित्तं
नसंजगुः॥ रेविप्रदुर्मतेदुष्टमहत्पापंत्वयाकृतं॥ नचास्यनिःकृतिर्दृष्टासर्ववेदेषुसर्वथा॥
बहुकालंतपःकृत्वाधर्मोयःसाधितस्त्वया॥ सोपिनष्टःक्षणेनैवतत्पापेनबलेनहि॥ येयेध
र्मास्त्वयासम्यक्साधिताःपूर्वमादरात॥ तेपिदुःखार्जिताधर्मानष्टाएवनसंशयः॥ नास्त्येवश
रणंलोकेतवेदृक्पापकारिणः॥ याम्याःकिंकराःसर्वेनृत्यंकुर्वंतिसाहसाः॥ पुरायेतर्जिता
सम्यक्त्वयायेयमकिंकराः॥ नृत्यंत्यतीवसंतुष्टाःशूलमुद्गरपाणयः॥ बहुलोका [illegible]
[illegible] हिनाश्चकार्यंन

गोनैव कथं गतः॥ इदं दृष्टस्य माहात्म्यमिदमेव हि दृश्यते॥ अत्यंतं दुर्लभो वीर काशीवासो नि
शयः॥ मनुष्यदेहमासाद्य काश्यां स्थातुं न शक्यते॥ अनिधर्मेण चेन्नित्यं काशीवासो भविष्य
ति॥ तदा कदाचिन्निःश्रेयो भवत्येव मुदावहः॥ कथं शिवं प्रयास्यामो निर्विघ्नेनादरं परं॥ शांतं
प्रयत्नमनघं कदा वा क्षयधर्मतः॥ कथमस्माभिरप्यत्र काश्यां स्थातुं हि शक्यते॥ पातकानि
बहून्येव संभविष्यंति सर्वथा॥ बहुपुण्यार्जिता काशी कथं त्याज्या मनीषिभिः॥ काशीं प्राप्य
थमिवार्द्धितपः कृतमनेकधा॥ देहपातः कदा वात्र भविष्यति तपोबलात्॥ शिवमेव प्रयास्या शिव र
मः काशीवासजधर्मतः॥ पुनरावृत्तिरहितं दुःखमात्रविवर्जितं॥ सांबरूपं कदा कामर २५
णात्प्राप्स्यामीदृशी॥ बहुपुण्यैरियं काशी लब्धा तीव्रमिदं वपुः॥ न गृह्णाति कथं त्रीत्या मुक्तिदा
भक्तवत्सला॥ इति तद्वचनं श्रुत्वा बभाषे तानथ द्विजः॥ पापं मया कृतं दुष्टमस्य नास्त्येव निः
ष्कृतिः॥ इतः परं मया कार्यं पापशांतिकरं न हि॥ पापिष्टेन कृतं कर्म फलदं च भविष्यति॥ अनेन
वा हि पापेन कृतकर्मसमुद्भवं॥ विनश्यति फलं नूनं पुण्यवृद्धिर्न सर्वथा॥ किं वास्मात्कृत्यजाः के

॥चिद्दूलोकगताः पुरा॥ मत्पापेनैव ते सर्वे यास्यंति नरकं ध्रुवं॥ अहमेव च नष्टोस्मि ने
पि सर्वे विनाशिताः॥ क्व गंतव्यं क्व मर्तव्यं किं कर्तव्यमतः परं॥ नरकाण्यतिघोराणि भोक्
व्यानि कथं मया॥ पितृभिश्चापि भोज्यानि दृष्टव्यानि कथं सदा॥ एवं विलप्य बहुधा का
लेन सम्मृतो द्विजः॥ काश्यामेव महादेवि दुःखितो व्याधिपीडितः॥ ततो यमभटाः सर्वे प्राण
म्य यममुद्धतं॥ कृतांजलिपुटाः कृत्वा वचः प्रोचुर्मदोद्धताः॥ यमभटा ऊचुः॥ यम कश्चित्त
मृतः काश्यां द्विजः पापात्मनां वरः॥ तेनैवात्र गृहे पूर्वं भ्रूणोत्सर्गः कृतो हि हि॥ तदंश
ज्ञाः पूर्वजाश्च स्वर्गलोकनिवासिनः॥ आनिता नरके घोरे पातितास्तव शासनात्॥ पच्य
ते न सदा घोरे नरके यमकिंकरैः॥ स किमस्माभिरानेयो न वा शास यथाशासकः॥ यम उ॥
रे काश्यां मृतो जंतुर्बहुपापाश्रयोपि सन्॥ न याम्यं लोकमाप्नोति सत्यमेवोच्यते मया॥ श्री वो २
कालभैरवः काश्यां मृतान् पापरतान् जनान्॥ अघोरयातनाश्चाहैव स्वजनैर्न्यः प्रयच्छति॥ त्वा
तां गमनं काश्यां व्यर्थमेव भविष्यति॥ दुर्धर्षाः प्रबला वीराः कालभैरवकिं[illegible]
[illegible]दृन॥ च काश्यां त

विधानेकरूपायातनाकारिणः सदा ॥ तएवदुर्मदासम्यक् नाशयिष्यंति तं ...
शक्यते लोके कालभैरवयातना ॥ तद्यातनावीक्षणं च दुःसहं दुःखदायकं ॥ क्षणेन ...
तत्रयातनायादृशी हे सदा ॥ तादृशी न यस्याप्यत्र कालेन न भविष्यति ॥ एकैकोयः कशाघा
तः समो दुःकेन दृश्यते ॥ तादृशो हि कशाघातः केन कर्तुं च शक्यते ॥ विविधा यातना काश्यां शिवर
जायंते दुःसहाः सदा ॥ सर्वथा नैव गंतव्यं जवङ्घ्रिर्भयविक्लवैः ॥ केजवंतैः क्ववा काशीक्ष
वाकाश्यां छतोजनः ॥ स मार्गः सर्वथा त्याज्यो जवङ्घ्रिदुःखैर्जोत्तदाः ॥ काशीभिन्नप्रदेशेषु ये २६
मृताः पापिनो जनाः ॥ जवङ्घ्रिभिः समानेया फाडनीयाश्रयत्नतः ॥ इत्थं यमवचः श्रुत्वा ते सर्वे
म यमकिंकराः ॥ तद्देशजान्यातयंतो नरकेषु सदा स्थिताः ॥ सोपि द्विजसदा काश्यां कालभैरवकिं
करैः ॥ ताड्यमानस्य कं पापं मुक्त्वा तिष्टत्यहर्निशं ॥ पापं कृत्वा मृतोयस्तु काश्यां जंतुर्भविष्यति ॥
स कालभैरवेणैव हेतोवशिक्षितो भवति ध्रुवं ॥ अल्पं चापि कृतं काश्यां पातकं बहु जायते ॥
पुण्यमप्येवमेवात्र जायते वरवर्णिनी ॥ काश्यां कृतानि पापानि न नश्यंति कदाचन ॥ अणुमा

त्रं कृतं पापं मेरुतुल्यं भविष्यति ॥ पुण्यं पुराकृतं काश्यां पापेनैकेन नश्यति ॥ न चेत्पापं तदा पु
ण्यं वर्द्धते बहुधा श्रुते ॥ दुर्लभा सर्वथा काशी काशीवासोतिदुर्लभः ॥ दुर्लभं मरणं काश्यां
काश्यां धर्मोतिदुर्लभः ॥ काश्यां धर्मार्थमुद्युक्तं पुरुषं विघ्नराशयः ॥ समाश्रित्याखिलं धर्मं
नाशयंति मुहुर्मुहुः ॥ प्रतिक्षणं प्रतिपदं विघ्नसंघाः सुरासदाः ॥ धर्मोद्योगमतिं मर्त्यं नाशयंत्ये
व सर्वथा ॥ श्रीपार्वत्युवाच ॥ महादेवैच मानिशं विघ्नोपद्रुतमानसः ॥ कथं काशीनिवासार्थमु
द्योगं कर्तुमर्हसि ॥ एवमुक्तप्रकारेण लौकिकस्यापि सर्वथा ॥ न भविष्यति विश्वेश काशीवासो
तिदुर्लभः ॥ कीदृशः पुरुषो योग्यः काश्यां स्थातुं पुरांतक ॥ कथं स्थातव्यमनिशं वद सर्वं विशेष
तः ॥ श्रीशिवउ० ॥ शृणु गौरी वरारोहे यथाशास्त्रं वदाम्यहं ॥ काशीवासाय योग्यो हि पुरुषो वि
जितेंद्रियः ॥ निःकल्मषो नीतियुक्तो निरीहो निर्गतस्पृहः ॥ अष्टांगयोगनिरतो मौनव्रतपरा
यणः ॥ विभूतिभूषणो नित्यं त्रिपुंड्रांकितमस्तकः ॥ रुद्राक्षमालावीतांगो लिंगपूजापरायणः ॥
तुल्यनिंदास्तुतिर्धीरस्तुल्यो मानापमानयोः ॥ रागद्वेषादिरहितो विरक्तो क्रोधवर्जितः ...
...हिनो ऽश्च काश्यां न

सेवानिरतोनित्ययात्रारतोनिशं॥नित्यांतर्गृहयात्रायांनिरतोदृढविग्रहः॥पंचाक्षर...
क्तः पक्षेपक्षेयथाविधि॥पंचक्रोशस्ययात्रायांनियतःसत्यमानसः॥सत्यव्रतःसत्यपरोनि
त्यंसत्यजनेरतः॥मद्भक्तजनसंसेवीममलिंगार्चनप्रियः॥शैवशास्त्ररतोनित्यंशैवव्रतरतः
सदा॥काशीवासायमुख्योयंमध्यमोप्युच्यतेजनः॥असंचितान्नदृष्टपनीवारकणान्नोजनः॥
यथोक्तयात्रानिरतःसर्वसंगविवर्जितः॥निर्ममोनिरहंकारस्त्यक्तबंधुर्निराकुलः॥सर्वदा
धूपदीपाद्यैर्महलिंगार्चनतत्परः॥वीतरागोगतस्नेहःपुत्रस्नेहादिवर्जितः॥वेदांतश्रव
णासक्तोवेदाध्यायनतत्परः॥यदृच्छालाभसंतुष्टःप्रतिग्रहपराङ्मुखः॥मित्रेमित्रेच
शत्रौचसमदृष्टिरलोलुपः॥विभूतिधारणपरोरुद्राक्षाभरणःसदा॥रुद्राध्यायजपा
सक्तःपंचाक्षरपरायणः॥चांद्रायणाद्यनेकश्चशिवव्रतपरायणः॥शिवभक्तार्चनरतः
सर्वदाशिवचिंतकः॥अनन्यशरणोनित्यंसदाधैर्यधनतत्परः॥कालभैरवपूजायांनि
यतःप्रतिवासरं॥इतोन्येमनुजाःकाश्यांतिष्ठंतोपिनराधमाः॥काशीवाससमुत्पन्नःधर्म

नाशोनसर्वथा॥प्रत्युतास्यांस्थिताःकाश्यांपापमेवार्जयंतिते॥तदन्यैर्मनुजैःकाश्यांनस्था
तव्यंकदाचन॥तदन्यैरात्महत्यैवक्रीयतेस्थीयतेयदि॥नदुष्कर्मेहनैष्ठुकाश्यांनस्थेयम
त्रहि॥काश्यांप्रतिग्रहोनैवकर्तव्यःसर्वथाजनैः॥यदिमोहात्प्रमादाद्वाकरोतिसपतत्यधः
॥नीरंवापांडुपर्णानिनत्यक्त्वाययोचितं॥स्थातव्यमनिशंकाश्यांमुक्तिकामेनशैवजे॥त
त्रदिनार्जितैःस्वल्पैर्नीवारैर्वाश्वकंवपुः॥पोषणीयंनित्ययात्राशिवध्यानपरायणैः॥दिनां
तराशनार्थायसंग्रहःसर्वथाजनैः॥नकर्तव्योनकर्तव्यःकाश्यांप्रयतमानसैः॥काश्यांप्रति
ग्रहासक्तैर्धनसंग्रहतत्परैः॥स्थित्वांतेयातनाघोरालोकत्यानात्रसंशयः॥दुःप्रतिग्रहसंस
क्तैर्दुरन्नाशनलोलुपैः॥अन्यायार्जितवित्तैश्चकाश्यांनस्थेयमंघ्रिके॥असत्यवादिभिर्दुष्टै
विषयासक्तमानसैः॥शिवाचारविहीनैश्चकाश्यांनस्थेयमंबिके॥मदन्यपूजनासक्तैःमदन्या
लोकनोत्सुकैः॥मदन्याश्रयचित्तैश्चकाश्यां॥पुत्रस्नेहरतैर्लुब्धैर्दीवरैःपिशुनैर्जनैः॥स्वदेह
पोषणासक्तैःकाश्यां॥शिवद्वेषरतैःमूढैःस्वपरैःशिवनिंदकैः॥पंचाक्षरविहीनोश्चकाश्यां

छेयगे॥ परस्त्रीनिरतैर्नष्टैर्वशिवशास्त्रविनिंदकैः शैवदुःखकरैः क्रूरैः॥ कार्यां०॥ नस्मोद्धूलितैर्
रुद्राक्षजटाहीनैर्नराधमैः॥ लिंगपूजाविहीनैश्च कार्यां०॥ रागद्वेषाक्रांतचित्तैर्मदनाक्रांतमा
ग्रहैः॥ राजसैस्तामसैः श्रन्यैः कार्यां०॥ ईदृग्भैः पापनिरतैः स्थित्वा कार्यां यथेच्छया॥ देहांते या
तना क्रूरा श्रावयामत्यनुच्यते॥ पापभीरु निरुत्कृष्टैः शैवशास्त्रविचारकैः॥ लिंगपूजारतैः
शैवैः कार्यां स्थानव्यमंबिके॥ शुद्धत्रिपुंड्रनिरतैर्भस्मोद्धूलनतत्परैः॥ शिवैकदैवतैः शैवैः का शिवर
र्यां०॥ शिवदीक्षापरैः शिष्टैः पंचाक्षरपरायणैः॥ मन्त्रामजीवनैः शैवैः कार्यां०॥ रुद्राध्यायजपा
सक्तैः शिववीक्षणतत्परैः॥ निःकल्मषैः परैः शैवैः कार्यां०॥ रुद्राक्षमालाभरणैः जटामंडलम २८
ण्डितैः॥ शिवध्यानरतैः शैवैः॥ कार्यां०॥ महापाशुपतैर्धीरैः योगशास्त्रविशारदैः॥ वशिवाद्वैतपरैः
शैवैः कार्यां स्था०॥ जितेंद्रियैर्जिताहारैर्जीर्णपर्णाम्बुभक्षकैः॥ विवेकशरणैः शैवैः कार्यां स्था
०॥ रागद्वेषादिरहितैः स्थितिस्नसंसारबंधनैः॥ सात्विकैरनघैः शैवैः कार्या०॥ कलत्रपुत्रमित्रेष्व स्ने
हहीनैरनाकुलैः॥ शिवभक्तिरतैः शैवैः॥ कार्यां०॥ यदृच्छालाभसंतुष्टैः सुखदुःखविवर्जितैः॥ नि

त्ययात्रापरैः शैवैः कार्यां०॥ नित्यमत्युग्रनासक्तैर्मद्भक्तजनसेवकैः॥ शुद्धांतःकरणैः
शैवैः कार्यां०॥ अंतर्गृहादियात्रायां नित्यमुद्युक्तमानसैः॥ मन्त्रत्वाचिंतकैः शैवैः कार्यां०॥
ममुमुक्षुकैरनिर्विण्णैः प्रतिग्रहपराङ्मुखैः॥ वशीकृतेंद्रियैः शैवैः कार्यां०॥ हरहर परमेशा
नंदकंदेशशंभो शिव शिव करुणाब्धे शंकराशेषहेतो॥ भवभव भयहारीन्देवदेवादि
नित्यं शिवनगरनिवासासक्तचित्ता वदंति॥ ॥इति श्री हिमवत्खंडे शिवगौरीसंवादे का
शीरहस्यकथनं चतुर्थोध्यायः॥ ॥पार्वत्युवाच॥ ॥ महेशाखिलदेवेश काशीवासरतैर्नि
रैः॥ प्रत्यहं नियतं कार्यां किंकर्तव्यं वदस्व नो॥ श्रीशिव उ०॥ कमलामलपत्राक्षि शृणु शैलसु
ते मले॥ कदेमग्रासहि किं कर्म काशीवासेष्टचेतसा॥ ब्राह्मे मुहूर्ते त्वेलाया मुखाय त्वहं स्तुने॥ पं ण
चक्रोशाद्बहिर्दूरं गंतव्यं नियतेंद्रियैः॥ विलोक्य निर्जनं देशं सुखं तृणवर्जितं॥ तृणेराच्छा
दितं देशं मृद माङ्गु त्यन्तरं तदा॥ दीर्घान्यजं न मागत्य इह त्यात्रेव प्रसरयेत्॥ कर्णस्थब्रह्मसूत्रः सन्
दक्षिणामुखमास्थितः॥ कुर्यान्मूत्रपुरीषे च ततोन्यत्रोपसंविशेत्॥ मृदं नेत्रधाविनज्यापथा

गमेकं प्रशस्यते च॥ स्थूलामलकमानेन गृहीत्वा मृदमादरात्॥ शौचकार्यं प्रयत्नेन गंधलेपक्ष
यावधि॥ करशौचं ततः कृत्वा पादशौचं निवर्तयेत्॥ अप्रमादेन मौनेन तत्र कृत्वाचमनं मुदा॥
पूर्वस्थापितमृद्भागद्वयेनैव यथाविधि॥ आन्यां वा मृदमानीय मरुदेशस्थितां शुचिं॥ अपाने
पंचधा हस्ते दशधा तु करद्वये॥ सप्तैकां पादयोरेकां शिश्ने लिंगे करे त्रिधा॥ एवं गृहस्थैः कर्तव्यं
द्विगुणं ब्रह्मचारिणा॥ त्रिगुणं वनवासे स्याद्यतिभिश्च चतुर्गुणं॥ एतद्दिवागुणं कार्यं महापाशु
पतैर्वरैः॥ ततश्चतुर्गुणं कार्यं महाव्रतैर्वैः शिवार्चकैः॥ ततो द्वादशगंडूषान्कुर्यात्स्वमुखशोधनं॥
६ एकैकगुणवृद्ध्यैव मासे वा मिदमादरात्॥ कर्तव्यं नियमेनेत्यं शौचं पापापनोदकं॥ नो चेद
ग्रतने कर्मण्यधिकारो न विद्यते॥ ततः खदिरकाष्ठाद्यैर्दंतधावनमाचरेत्॥ पुनः प्रक्षा
ल्य वदनं प्रविशेत्स्वालयं ततः॥ तत्रस्थ आसनासीनः शिवमद्वयमव्ययं॥ चिंतयित्वा ततो
गच्छेत्स्नानायाहितमानसः॥ शिवलिंगप्रांतदेशविलसद्विमले जले॥ सर्वपापहरे शुद्धे स्ना
नं कार्यं विधानतः॥ तीर्थे द्वादशधा कार्यं मज्जनं पापनाशकं॥ रुद्रसूक्तैर्मार्जनं च ततः कार्यं

प्रमत्ततः॥ ततस्तीर्थजले संजले सम्यक् निमज्य नियतेंद्रियैः॥ स्मर्तव्यः शंकरः साक्षादहमेव जग
त्प्रभुः॥ तर्पणीयास्ततः सम्यक् देवर्षिपितृदेवताः॥ आपादमस्तकं शुद्धसितार्द्रेनैव ससमना॥
वामहस्ते विनिक्षिप्य भस्म सद्योक्तचोदकैः॥ सद्योजातादिमंत्रैस्तु ततः समभिमंत्रयेत्॥ ततो
मूर्ध्नि ललाटे च कंठदेशे च वक्षसि॥ नाभौ स्कंधे बाहुमूले चैव प्रकोष्ठे मणिबंधके॥ बाहुपार्श्व
पृष्ठदेशे नेत्रयोर्गंडमंडले॥ कुर्यात्त्रयं ततः सम्यक् त्रिपुंड्रं भस्मना शुचिः॥ रुद्राक्षधारणं कार्यं
त यथाविधि तैः क्रमात्॥ स्वस्वशाखोक्तसंध्या कार्या प्रयत्नतः॥ ततो कृत्वा वह्निरूपे मध्ये वाज्यादि
साधनैः॥ ततो महालिंगममलं पूजनीयं यथाविधि॥ ततो विश्वेश्वरं नत्वा मामेव सुरपुंगव॥ प्रणा
लेत्वा विधानेन प्रणम्य च पुनः पुनः॥ ततश्च नित्ययात्रार्थं कुर्वीत उद्योगमादरात्॥ नियतनस्नाढि
तेन गंधपुष्पाक्षतादिना॥ आदौ नियममास्थाय दंडपाणिं यथाविधि॥ धूपदीपादिपात्रैः सम्य
गर्चयित्वा प्रसाद्य च॥ ध्यात्वा सम्यक् यथाशास्त्रं दंडपाणिं गणेश्वरं॥ कृतांजलिपुटो नत्वा ततो मं
त्रमिमं पठेत्॥ नित्ययात्रां करिष्यामि दंडपाणे प्रसीद मे॥ करुणाकर सर्वज्ञ सुरासुरनम[illegible]ः॥
[illegible]ः स

अन्नपूर्णामन्नपात्रीं ममैवोर्द्धांगभागिनीं॥ सर्वसौभाग्यदां नित्यां स्वात्मीष्टफलदायिनीं॥ ग-
धैः पुष्पैस्तथा धूपदीपैश्च विविधैः फलैः॥ नैवेद्यैरर्चयेन्नित्यं नानाभक्ष्योपहारकैः॥ प्रदक्षिण-
नमस्कारैरर्चयित्वा प्रसाद्य च॥ ततो निजालयं गत्वा पुनरभ्यर्च्य शंकरं॥ पंचयज्ञादिकं स-
त्वा ततः संपूज्य चातिथीन्॥ प्रणम्य स्वगुरून्दृष्ट्वा नत्वान्यान्शैवोत्तमानपि॥ पत्रं फलं नी-
रमन्नमन्ययाचितार्जितं॥ मह्यं निवेद्य नः सर्वं भोक्तव्यं स्वच्छमानसैः॥ यद्यद्यदा यदा प्राप्तं च पत्रं शिवर
वा फलमेव च॥ तन्मह्यं च निवेद्यैव भोक्तव्यं स्वेनसैः ॥ कश्चित्फलादिकं भक्ष्यं बहु चेत्र ३०
प्राप्यते तदा॥ तद्दिनार्द्धमात्रार्हं गृहीत्वान्यद्विवर्जयेत्॥ कदाचिद्यद्दिने प्राप्तं कंदमूलफ-
लादिकं॥ तदा तज्जलमन्यद्वा गृहीत्वा संवसेद्दृढं॥ स्वस्यादृष्टानुरोधेन प्राप्यते यद्यदा यदा॥
तदन्यमस्तु बहुधा भ्रष्टस्तेन न वै सदा॥ यदान्नं प्राप्यते नस्यं तदा दुःखी न संवसेत्॥ दुःखेन
च तपो नाशो भविष्यति न संशयः॥ सुखार्थं कामभोगार्थं कार्यं न क्षीयते जनैः॥ किंतु मोक्षा-
र्थिभिर्वात्र मोक्षकांक्षिभिः॥ पूर्वं मुख्यर्षिभिः सर्वैर्निराहारो जितेंद्रियाः॥ शिवस्वत्वमास्थितैर्नो

स्यातव्यं२

तुमस्वरूपमुपागतं॥ इति प्रात्यहिकं कर्म शिवाचाररतैः सदा॥ कर्तव्यमतियत्नेन यातना-
भीरुभिः शुभे॥ अतिक्रूरं कृपाहीनं मत्वा श्रीकालभैरवं॥ इदं प्रात्यहिकं कर्म कार्यं क-
र्तव्यमादरात्॥ उक्तं प्रात्यहिकं कर्म त्यक्त्वा यदि वसेन्नरः॥ सर्वैर्वैयातनाभोक्ता भवत्ये-
व न संशयः॥ आचंद्रार्कं महाघोरे नरके वसतिर्वरा॥ सा भोक्तुं शक्यते नैव महाभैरवयात-
ना॥ कोपवाताग्निना दग्धान् क्षणादेव हि भैरवः॥ करोति कार्यं पापिष्ठान् यामात्रविवर्जितः॥
कालभैरवपर्यंतकसमायांति पापिनः॥ तद्भृत्यैरवनीयंते पापिष्ठा यातनाश्रिया॥ कालभैरव-
भृत्यानां संख्या कर्तुं न शक्यते॥ महावीरा मदोन्मत्ता ऊर्ध्वबाहुत्रिदशैरपि॥ कदाचित्तगणिताः
संति पांशुसैकततारकाः॥ कालभैरवदूतास्तु न संख्या या हि सर्वथा॥ कार्यपापरतैश्चैव काल-
भैरवकिंकराः॥ गृहीत्वा यांति दुर्धर्षास्तिमविज्ञाप्य भैरवं॥ नीत्वाह संभोगायंतैः पापिष्ठं प्रहरं-
ति ते॥ तप्ततैले पातयित्वा पाचयंति पुनः पुनः॥ ताडयंति कराघातैः शूलाग्रैः शोधयंति ते॥ सं-
तप्तायसपिंडैश्च ताडयंति यथेच्छया॥ कथंवा न कृतानुष्ठा नित्ययात्रा तदा पुरा॥ तन्या प्र[illegible]

वाद्यनुं द्वे त्सुरक्वानिहन्यसे॥ कथमंतर्गृहे यात्रा दुर्बुद्धे न कृता त्वया॥ तत्पापफलं... यिनो...
द्वे त्सुरक्वानिहन्यते॥ अनभ्यर्च्यैव विश्वेशं कथं भुक्तं त्वया तदा॥ तत्पाप०॥ अस्नात्वैव त्वया
भुक्तं ज्ञानतोऽज्ञानतो मुदा॥ तत्पाप०॥ श्रीकालभैरवः शास्ता कथं वा नार्चितस्त्वया॥ तत्पाप०॥
त्वया नाभ्यर्चितः पूर्वं नदा पशुपतीश्वरः॥ तत्पाप०॥ त्वया वीरेश्वरः पूर्वं सम्यङ् नाभ्यर्चितस्त
दा॥ तत्पाप०॥ अंतर्गृहे तदा दुष्ट मूत्रोत्सर्गस्त्वया कृतः॥ तत्पाप०॥ तदा शैवजनद्रोहस्त्वया दुष्ट पुरा
कृतः॥ तत्पाप०॥ विभूतिधारणं त्यक्त्वा तदा भुक्तं त्वया पुरा॥ तत्पाप०॥ शिवपूजामकृत्वैव भुक्तं त्व
या तदा पुरा॥ तत्पाप०॥ शिवनिंदा कृता पूर्वं त्वया पापरतेन हि॥ तत्पाप०॥ तदा जप्तं त्वया पीत
मनिवेद्यैव शंकरे॥ तत्पाप०॥ कथं वा न कृतः पूर्वं पंचाक्षरजपस्त्वया॥ तत्पाप०॥ कथं त्वया कृतं
दुष्ट शिवक्षेत्रस्य दूषणं॥ तत्पाप०॥ पुरा त्वया दुष्ट चित्त शिवनिंदा श्रुता कथं॥ तत्पाप०॥ त्वया
दुर्नग दुर्बुद्धे काशीनिंदा कथं कृता॥ तत्पाप०॥ पुरा बिल्वदलैः शंभुस्त्वया नाभ्यर्चितस्तदा॥
तत्पाप०॥ शिवेत्येव परं नाम न कथं जपितं त्वया॥ तत्पाप०॥ अस्नात्वा शिवगंगायां कथं भुक्तं

त्वया तदा॥ तत्पाप०॥ कथं त्वया कृतं... मूर्ख शिवे निष्ठुरभाषणं॥ तत्पाप०॥ कथं त्वया कृतं मू
र्ख बिल्वस्याच्छेदनं पुरा॥ तत्पाप०॥ सेवितानकथं मूर्ख शैवाः शिवपरायणाः॥ तत्पाप०॥ न पं
चक्रोशयात्रापि वितिपक्ष त्वया कृता॥ तत्पाप०॥ कांश्यां स्थित्वापि सततं न कृतं सत्यभाषणं॥
तत्पाप०॥ ज्ञानवाप्यां त्वया पूर्वं कथं निष्ठीवनं कृतं॥ तत्पाप०॥ शिवतीर्थमपीत्वैव कथं भुक्तं त्व
या पुरा॥ तत्पाप०॥ प्रदोषे शंकरः पूर्वं कथं नाभ्यर्चितस्त्वया॥ तत्पापफलमेवाद्य भुंक्ष्वे त्सुरक्वा
निहन्यते॥ एवमन्यानि पापानि स्मृत्वा स्मृत्वा पुनः पुनः॥ तमभ्यहन्नादिभिः सम्यक् ताडयं
त्यतिदारुणं॥ पुरा द्विजाधिपः कश्चित् शिवभक्तिपरायणः॥ शारदामयुतं चक्रे काशीवासं
स्वधर्मतः॥ नित्यांतर्गृहयात्रादि कुर्वन् विजितमानसः॥ निराहारो सततं न्यवसन् दुःख
विवर्जितः॥ कदाचित्तं गुरुर्दृष्ट्वा शिष्यं वीक्ष्य कृशाकृतिं॥ तमुवाच ततः श्रीत्या ब्राह्मणं तनत
कंधरं॥ शीघ्रं जीर्णशरीरं ते शां क्लिष्टं त्वयि न दृश्यते॥ न कर्तव्यो निराहारस्त्वया ह्यावधि सत्र
म॥ जलानि जीर्णपर्णानि फलं वा मूलमेव वा॥ अयाचितं यदि प्राप्तं तद्भुंक्ष्वे च समादरं... ...सः

रूपोषणैर्दिनं शरीरं जायते तव ॥ यथेच्छं नोपभोक्तव्यं त्वं तु द्रव्यं यथोचितं ॥ मलेनी [illegible]
यं ते जंतुना मत्र न लक्षणात् ॥ तद्रूयं तु महत्काश्यामप्रमादेन सर्वदा ॥ सर्वयाः पश्चिमे यामे
पंचक्रोशाद्बहिर्व्रज ॥ कुरु तत्रैव नियतं मलमूत्र विसर्जनं ॥ शौचादिकं यथाशास्त्रं कुरु सतत
नमादरात् ॥ ततः काश्यां समागत्य कर्म त्वात्यहिकं कुरु ॥ इत्युक्तो गुरुणा सोपि तथा चक्रे न
तः परं ॥ एवं नियमतस्तस्य व्यत्यगात्कालो गतस्ततः ॥ अंतर्गृहस्य यात्रां च कृत्वा सर्वं कदा
चन ॥ पपातांतर्गृहे श्रांतो मूर्छितः क्लिन्नविग्रहः ॥ ततस्तत्रैव तद्देहान्मलमूत्रादि निःसृ
तं ॥ ततः सचेतनां प्राप्य स्वाश्रमं प्रति संययौ ॥ स चाथ स्वकृतं कर्म स्मृत्वा पुनःपुनः ॥ रुरोद
बहुदुःखेन पापघ्नी रुद्धिर्जोत्तमः ॥ तदा प्रभृति विप्रोसौ बाहारं संत्यजत्ततः ॥ निराहारस्तप
श्चक्रे ततस्तत्पापपन्नहं ॥ ग्रह्यमानं तत्पापशांतिं संवत्सरायुतं ॥ वह्निमध्ये स्थितो नि
त्यमेकपादेन सादरं ॥ तेनापि घोरतपसा तावत्कालं तते न च ॥ नष्टां तं तादृशं पापं प्रदु
ष्टं च क्षणेक्षणे ॥ ततः स चाथ धुपिरुलोके कानृयामेय हृतोद्भिनः ॥ अस्महदुःख नोगाथें [illegible]

शिवर
३२

कालेषु सर्वदा ॥ हतं किंलोकमंतं क्रूराः कालभैरवकिंकराः ॥ गृहीत्वा संययुः शीघ्रं दृष्ट
चित्रा दुरासदाः ॥ नीत्वा तमश्वो लिप्तदग्धा सम्यक्पुनःपुनः ॥ तीव्रैः स्ततः ॥ कशाघातैः ददौ
दुःखं मुहुर्मुहुः ॥ मलमूत्रादिकं दुष्ट कथमंतर्गृहे कृतं ॥ तत्पापनाशको धर्मः कोपि वेदेन दृ
श्यते ॥ तादृशं हि महत्पापं केन नाशं प्रयास्यति ॥ कथं वा यातनादुःखं निष्कृतं तव विष्यति ॥ अं
तर्गृहे तु दिव्यादि दिव्यान्यत्यद्भुतानि च ॥ निवसंति सहस्राणि संख्या तेषां न विद्यते ॥ अंतर्गृहे स
तं यत्तु मलमूत्रादिकं नरैः ॥ लिंगे पातितं तद्घोरं यातनाकारणं सदा ॥ त्वया तत्तं महत्स
र्वं पुण्यं यद्यपि सर्वदा ॥ सर्वं स्वैनैं पापेन सर्वो नष्टो न संशयः ॥ एवं संतर्ज्य संतर्ज्य भैरवसेवकिं
कराः ॥ अशीतियुगपर्यंतं दग्धो तमयातेन ये ॥ बद्धा पाशैस्ताड्यंतः संततायसमुद्गरैः ॥ गृही
त्वा भैरवस्याग्रे चिक्षिपुः ॥ कुपिता नृशां ॥ भैरवोप्यपतं हृष्ट्वा रुष्टः क्रूरीकृतलोचनः ॥ अष्ट क
कोयमित्येतान्कुपितः स्वगणान्प्रति ॥ नृत्या ऊचुः ॥ श्रीकालभैरव श्रीमन्महेशप्रियशं
कर ॥ पापिमत्तेनयं चास्य पंचास्य पुरस्तकः ॥ अयं महापातकी नाम मग्न गण्यो दुरा [illegible]
[illegible]

नांतर्गृहे सर्वमेतन्मृत्यादिकं स्मृतं ॥ इति तद्वचनं श्रुत्वा भैरवो भीमविक्रमः ॥ चुकोप नीति [illegible]
दीर्घाक्षः प्रज्वलत्पर्वतोपमः ॥ ततस्तत्कोपजो वह्निरुत्थितः प्रबलो महान् ॥ तममिमुक्ति
तं दृष्ट्वा चुक्रोशोच्चैर्भयात्स द्विजः ॥ स एवंविधनिरत्युच्चो ब्रह्मलोकादिलोकसः ॥ सर्वेषां च भयं
चक्रे तत्तल्लोकनिवासिनां ॥ तमेवार्तस्वरं श्रुत्वा तूष्णीमासमहं तदा ॥ विधिः श्रुत्वा तु तं शब्दं
ससत्वः कंपमागतः ॥ कोयमार्तस्वरः क्रूरः संप्रविश्योदरं मम ॥ ततोतिदुःखसंमत्यंतमिवात्मा — शिवर
रुरोद च ॥ मया दुःखकरः शब्दो न श्रुतः पूर्वमीदृशः ॥ कोयं कुतः समुत्पन्नः किमेतस्यास्ति — ३३
कारणं ॥ इत्याश्चर्यसमायुक्तस्तदा शंकरकिंकरं ॥ अपश्यद्ब्रह्मलोकेषु संचरंतं शिवप्रियं ॥
तमालोक्याति विनयात्प्रणम्य च पुनः पुनः ॥ उपविश्यासने रम्ये संपूज्य च सतांजलिः ॥ वाच
स्पतिरिव श्रव्यं मधुराक्षरसंयुतं ॥ उवाच वचनं चारु विनयानतकंधरः ॥ श्रीमन्शिवप्रिय
श्रेष्ठ त्वं वै त्वमजितेन्द्रियः ॥ कुतः समागतं कुत्र संचारः क्रियते सदा ॥ अयमार्तस्वरस्त्वं स
र्वलोकत्रयावहः ॥ किमस्ति कारणं लोके तत्सर्वं वक्तुमर्हसि ॥ शिवकिंकरतः ॥ पुरा कश्चित्

द्विजः काश्यामंतर्गृहे शिवात्मके ॥ मलमूत्रादिकं त्यक्त्वा नैव मततो मृतः ॥ कालभैरवद
त्स्यैस्तु पुरा संताडितः स्तनः ॥ भैरवाग्रे स्थापितोस्ति स एवाघोच्च संभ्रमः ॥ इदानीमपि प
पिष्टो भैरवेन न ताडितः ॥ किंतु तत्कोपसंभूतज्वलयानलताडितः ॥ चुक्रोशात्यर्थमुन्मु
च्चैर्ई महानलतापितः ॥ दुःखशांतिकरो धर्मो निहन्तृस्य हविधुनो ॥ अमुं दग्ध्वाति कोपेन भै
रवस्तदनुध्रुवं ॥ पट्टदीर्घकशाघातैस्ताडयिष्यति दारुणं ॥ संतप्ततैलपात्रेषु पाचयिष्यत्य
संशयं ॥ ततः क्रकचशूलाग्रे दारयिष्यति तत्तनुं ॥ संतप्ताग्निहिमालाग्रे पापातयित्वा निदारु
णि ॥ ततः पुनःपुनर्दग्ध्वा पुनः संताडयिष्यति ॥ यातना बहुधानेन लोकव्या बहुकारिका ॥
यतः शैवे शिवमये मलाद्यं तद्गृहे स्मृतं ॥ इत्थं कासनतोल्लायब्राह्मणापूजितस्ततः ॥ चवा
रविविधान्लोकानन्ययेतुष्टप्रीतमानसः ॥ ब्रह्मा तद्वचनं श्रुत्वा काशीदर्शनलालसः ॥ मन्त्रा
सद्भिः सह प्रीत्या काशीं प्रति समाययौ ॥ दुर्गागणान्भैरवांश्च गणेशान्प्रमथाधिपान् ॥
काशीमंरहकानन्यान्द्रसाध्य च पुनःपुनः ॥ काशीमंदारपुष्पाद्यैरर्चित्वा [illegible] ॥ सिद्ध
[illegible] स्ततः [illegible] भेदः स

वेशकाशीममजांसर्वनिष्फलप्रदां।ततःसशिवगंगायांस्नानंचक्रेय[illegible]भूमीनी
सम्यक्हृष्टयित्वातदाहृष्टया।सस्नासद्विजश्रेष्ठःसहैवाग्रसमायया।विश्वेश्वरानिधाद्रष्ट्वालिंग
दृष्टंसमुद्यतः।मध्येमार्गेविकृतंतुंडमभ्यचलितद्रुतंतथा।श्रीकालभैरवंद्रष्टुमायायोनयविक्लवः।
तदादृष्टवीरंतमुग्रशासनमव्ययं।प्रज्वलज्जिरिसंकाशंविवृतास्यंनयानकं।दीर्घदंष्ट्रंमहा
बाहुंदृष्टवंतेनसाजनान्।धृतदीर्घकेशंधीरमस्कंदंस्त्रलक्षणं।अनंतकिंकराधीशंसंदृष्टवंतंनी
लज्जोद्वितःस्वर्गादिलोकानमलान्दृष्टंतमिवसंस्थितं।सकालभैरवंदूरात्दृष्ट्वातवकोपवह्नि
ना।संताडितःक्षणार्द्धेनन्यपतत्तुविमूर्छितः।सस्नासद्दोपिन्यपतत्ब्राह्मणोमितविक्रमा।त
त्कोपवह्निज्वालाभिराहुताःक्षणमात्रतनसंज्ञांसमवाप्यैवंबहुकालेनपीडिता।बहुप्रा
प्यामितेदुःखंशिवगंगायायोधुनानीहारशीतलेरम्येशिवगंगाजलेमलोबहुकालंनिमज्यैव
तत्खुतद्वह्निपीडिताः।ततोविश्वेश्वरंद्रष्टुमन्यमार्गेणतेद्विजाः।यधुराश्चर्यसंपन्नाकंपमानाःपुनः
पुनः।नानाविधेःप्रचारैस्तेदंडपाणिंप्रसाद्ययन्।ततस्तदाज्ञयासम्यक्ज्ञानवापीप्रणम्यतेतत्र

शि०प ३४

स्नात्वाविधानेनज्ञानेशंप्रणम्यच।विनायकान्समभ्यर्च्यढुंढिराजंप्रसन्नच।मुक्तिमंडपमासाद्य
मामजंविश्वतोमुखं।विश्वतश्चक्षुषंदिव्यंविश्वतोबाहुमव्ययं।नानाविधनंतरत्नेर्नानापुष्पैःसुगं
धिभिः।नानाविधैःपचारैश्चप्रपूज्यतेतदनंतरं।प्रदक्षिणनमस्कारैर्नुस्तेगी।तैर्मनोहरैः।स्तोत्रपाठे
र्मंत्रपाठैःसम्यगाराध्यमां।ततः।अंतर्गृहादियात्रांचकृत्वासम्यक्यथाविधि।दिनाष्टकमुषित्वाते
ब्राह्मणाःसमुपागताः।अन्नाद्याश्चततःसर्वेभैरवानलतापिताः।विक्रमंभैरवस्पर्शसंतान्यवसन्
मुदा।धर्मेणैवसहावसंतिमुनयःकाश्यांप्रकाश्यांमुदा।नीमंभैरवमुग्रशासनमजंमत्वाप्रमादै
र्विनामामाराध्यमनंतमव्ययमजंमोक्षप्रदंशाश्वतंसंप्रज्ञाम्यत्वमंविकेबहुविधेरचोपचारै
स्त्वरं।। ।।इतिश्रीहिमवत्खंडेशिवगौरीसंवादेकाशीवासनियमविधिकथनंनामपंचमोध्या
यः।। ।।पार्वत्युवाच।। ।।शिवकल्याणदःश्रीमन्सर्वज्ञामितविक्रम।ज्ञानवापीतिसंज्ञेयंयस्याःक
थमत्रवद।। ।।श्रीशिवउवाच।। ।।त्रिशूलाग्रेणखनगेसावापीखनिताप्रा।आपातालंजलंतत्र
तिष्ठत्यतिमनोहरं।काश्मीरमालिनिःशुभ्रैःपुष्परागैर्मनोहरैः।रत्नैरन्यैश्चविविधैश्च[illegible]
तत्राकुतंसमनवद्यमपर्यंवराननेविचित्रगंधसंबद्धंशतयोजनम[illegible]

सरागुरुरंजितांनसुगंधेन निर्गंधंसुगंधमनवकालेनंतस्मानकल्पतरव[illegible]
तःसुगंधाइवतेनातिनिर्मवरानना।तत्पद्ममकरंदेनसंयुतंराजतेजले।तन्निरस्कृतपीयूषंसुरतां
मपिदुर्लभं।सदाविकाससमापन्नंसदाप्रेमसमन्वितम्।कदाचिदपितत्ज्ञानंनजवत्येवसर्वथा।कन
कनकनालाढ्यंतद्धेमकमलंशुभं।हेमछत्रमिवानातिकाशपंकमललोचना।तत्कर्णिकामध्यदेशेसु
दरेमृदुलेसदा।कदाचिल्लीलयासम्यगुपविश्यवसाम्यहं।समंविष्टंतत्रमासंकं कदाचिद्वरवर्णिनी।क
लावकधास्तोत्रैसंशुद्धविधिपूर्वकं।कृतांजलिपुटातस्थौपानदेवसोत्मनासुराविकृधातवविम
लाकमलामललोचना।ततामयेवसादृष्टाकास्त्विमितिसाततः।उवाचवचनंचारुसर्वलोकहितावहं।
शंकरोहमिदुरूपामित्तनत्राथधिदेवनामस्मार्थितंवरंदेहिवरदानविचक्षणा।इदंजलंमहादेवशैवा
यःपावमिहनिातस्याप्यवंचजानकिस्त्वयितल्लमतिस्वथा।ज्ञानवापीतिमन्नामप्रसिद्धंनवजपम्नो।। शि०स्य
सर्वपापहरंयकस्ज्जलंनवजस्सर्वदा।इतिसंप्रार्थितःसम्यक्तयालोकेप्रसिद्धयेन्वद्यावितंवरंदत्वात ३५
मावम्प्रभुन्त्तनःमयातत्रैवसततंस्थीयतेवरवर्णिनी।रोचतेवसतिस्तत्रकमलेगंधसंहृतोनादर्शतां
धमिमलंसर्वलोकेषुदुर्लभं।स्नानंकृत्वामयन्नेनद्वादशीसोमवासरे।तत्रदेवस्यपिसम्यक्कृतपर्यि

यित्वापितृनपितृकुले।स्वाडुनिःसम्यक्ज्ञानेशम निषिच्यंचगंधपुष्पाक्षताद्यैश्चसज्जयित्वायथावि
धिप्रदक्षिणेनमस्कारैराराध्यतदनुरुद्याः।मुक्तपर्यंत्रिःपिवेसम्यक्ज्ञानेशस्नपनोदकं।तत्तोयपा
नमात्रेणशुद्धोनवतिमानवा।ततस्तवक्ष्यरयेशुद्धंजायतेलिंगमुत्तमं।।ततएवहितत्तीर्थंतीर्थानिममि
तिकृतं।तत्तीर्थराजरक्षार्थंदंडपाणिर्वलोन्नतः।मयासंस्थापितःशक्रस्ततोरविमलेशुभे।विनातरु
ह्याल्लोक्येनकेनापिवाशुभे।प्रष्टुंनशक्यतेद्रष्टुं तत्तीर्थंमुक्तिसाधनं।पुराब्रह्मादिभिःसार्धं विष्णुका
शीदिदृक्षया।समायायौततोदृष्ट्वादूरात्काशीमनोहरां।प्रणम्यदंडवद्भक्त्यान्तूयान्तूयःकृतांजलिः।
त्रेनाप परमानंदंदृष्ट्वाकाशीतिसादरं।इदम्मह्यितुगंधर्वंपुंडरीकनिनंममायतः।शिवस्वरूपेयंकाश।
दृष्टामयाधुना।रत्नपंकजसंकाशमिदंधन्यकरद्वयं।येनकाशीमयास्पृष्टामहेशस्यपुरातनः।। [illegible] इदंध
न्यंतरारंम्येयेनकाशीशिवात्मिका।आलिंगितायायन्नेनसर्वपापप्रणोदिनी।।धन्योस्म्यहं [illegible]
नाग्यवानस्मिसर्वथायतः।शिवस्वरूपेयंकाशीसंप्राप्तामया।कृतार्थोस्मि [illegible]
नसंशयः।यतःसांबमयःकाशीप्राप्तानेदुरपस्मिन्नयामहद्भाग्यंमहद्भाग्यंमहद्[illegible]।सदा
मयाशिवाकाराकाशीसंप्राप्ततेशिवा।स्मन्नतकाशीतिनामैवस्मृत्वापापनिवृत्त[illegible]ःस

मापन्नासाकाशीहरपतेमया॥ यस्यांसर्वेश्वरः शंभुः सांबः संसारमोचकः ... पुनीतीमां
स्यांविश्वेश्वरंलिंगंज्योतिरूपंसनातनं॥ निवसत्यनिशं श्रेष्ठंसाका॥ यस्यामंबामम ... दुःखसंगा
ः शिवंकरोतिबालामनिशंसा॥ यस्यांज्ञानमहानित्यंज्ञानवापीमनोरमा॥ तिष्ठत्यमलं...
यस्यांसर्वेडिवरनापरमात्मप्रदायिनी॥ अन्नपूर्णास्थितंचक्रेसा॥ यस्यांतिष्ठतिढुंढीशः सर्वेष्टफलदः
यकः सर्वविघ्नहरोनित्यंसा॥ यस्यांशिवरतोनित्यंदंडपाणिः शिवप्रियः॥ तिष्ठत्यतावसंतुष्टः साकाशी॥
यस्यांवीरेश्वरः श्रीमान्करुणानिधिरव्ययः॥ चकारवसतिंनित्यंसा॥ यस्यांतिष्ठतिदेवेशःसदापशुपती
श्वरः पशुपाशविमोक्षायसा॥ यस्यांतिष्ठतिसर्वेषांशास्ताश्रीकालभैरवः॥ भक्तकल्पतरुः श्रीमान्सा॥
यस्यामंतर्गृहंवामक्षेत्रं शिवमयंशिवं॥ तिष्ठतिश्रीकलावासंसा॥ यस्यामस्तिविशालाक्षी शिवस्यार्धां
गभागिनी॥ भक्तानामिष्टप्रदानित्यंसा॥ यस्यांत्यक्त्वातनुर्मर्त्यः शैवाशिवपरायणा॥ शिवाकारमवाप्नोतिसा॥ शिव्य
यस्यांमोक्षार्थिनः शैवानिराहाराशिवार्चकाः॥ निवसंत्यनिशंशुद्धाः सा॥ यस्यांप्राप्तद्विजः कर्महित्वातिष्ठंति ३६
साहूरंपापलेपविवर्जिता॥ सा॥ यस्यांप्रभावंवेदार्थंनजानंत्येवसर्वथा॥ किमन्यानिपुराणानिसा॥ य
याक्षपयितंवस्तुनास्तिब्रह्मांडगोलके सर्वत्रिनाशिनाधन्यासाकाशीहरपतेमया॥ एवंवदन्नपयोवि

...काशानिकटमादरात्॥ ततस्त्वक्रमाणानिदूरवज्रुवनः पुनः॥ ततोनानाविधैः पुष्पैर्दिव्यैरत्नैर्मनो
हरैः नानाविधैश्चप्रासादैनसंप्राप्तैरमलैनवैः॥ तार्थार्किंसमालन्यस्वयमेवजनार्दनः॥ अनिर्मितकंतक्ष्य
केरुदम्स्लेनसादरं॥ ततः परिमलद्रव्यैरभिसत्यययथाविधि॥ अनर्घ्यैरत्नैरकरोस्नूजांतत्तुसादरं॥ नवैःस्वो
पक्लैःदुकूलैर्विचित्रपत्रैर्मनोहरैः॥ महारत्नपुष्पैरमलैरन्यैःसकंकमैर्नवैः॥ विचित्ररत्नमालाभिःसुवर्णानिर
णैरपि॥ नत्वासंहृज्जयामासविष्णुःश्रद्धासमन्वितः॥ ततोमनोहरैर्दिव्यैः नैवेद्यैरतिशोभनैः॥ धूपदी
पादिभिःपापितोषयामासतांशुभां॥ ततः प्रदक्षिणादीनिकृत्वानत्वायथाविधि॥ स्तोत्रैश्चविविधैःकला
चकारांतर्महादिकं॥ एवंवर्षायुतंविष्णुर्नित्यंयात्रापरायणः॥ उवासकाश्यांसंतुष्टः एवन्नशिवकथा॥ अ
ना॥ शिवैकशरणोनित्यंस्थिरोलिंगार्चनेरतः॥ गंभकामस्ततोविष्णुःकदाचिदिदमब्रवीत्॥ ज्ञानवापीतटे
रम्येतपः कृत्वायथाविधि॥ गमिष्येयन्नकुत्रापिशिवेनप्रेरितस्ततः॥ सत्क्षेत्रानीमियंकाशीदुःखंहास्यत
संशयं॥ अनंतज्ञानतपसासंप्राप्तासाशिवरूपिणी॥ इत्युक्त्वातदुपश्चात्ज्ञानवापीतटेशुभे॥ सायुगायुतं
चक्रेविष्णुर्घोरतपंपरं॥ ... सुनयःसदैवपानिष्ठंजितेंद्रियं॥ तपोनिधिरतिश्रीमान्नामन... तासदा
एवंनिवसनस्तस्यकालो... तस्यकालपोविष्णुरुराशस्तस्य... हेषुःस

गेकपादेनसंस्थितः।पुनर्वीरेशनिकटेतपस्तप्तुंसमारब्धोतपोनिष्ठंततोनानुःप्राणप...
चारुसंततांसश्रुतांजलिःजनार्दनतपोनिष्ठसर्वदस्सर्वदर्शिनो।कःपूजनीयोयत्नेनकोवादे...
नांब्राह्मणानांनकोवापूज्योमहेश्वरः।सर्वविदेपुनोच्यतेसर्वचेदंचकःपुनः।कस्मत्तयोमुक्तिकामैःकर्तव्ये...
मनुःसदा।एतत्सर्वंविशेषेणवक्तुमर्हसिसादरं। ॥विष्णुरुः॥ ॥देवोत्तमोमहादेवःपूजनीयःप्रयत्नतः।सएव
सर्वदेवेशःसएवजगदीश्वरः।नतस्मादधिकोदेवःसएवाखिलपुंगवाः।वेदवेदांतसंवेद्यःसएवश्रुतिसंस्तुतः।स
एवसर्वलोकानांमोक्षदोमुक्तिनायकः।सएवसर्वभावेनपूजनीयोद्विजामराः।जगदुत्पद्यतेतस्मात्तस्मिन्नेवप्र
लीयते।तस्यैवध्येयएषनंतानिसएवपरमेश्वरः।शंकरादधिकोदेवोनास्तिनःश्रूयतेक्वचित्।शंकरःसर्वदेवाना
मधिकःशंकरोध्रुवं।पुनःपुनर्विचार्यैववेदशास्त्राणितत्त्वतः।शिवएवसदापूज्यइतिसर्वंविनिश्चितं।सत्यंस
सत्यंपुनःसत्यंसत्यमेवोच्यतेमया।शिवएवसदासेव्यःशिवःसेव्योनसंशयः।शिवएवसदापूज्यःस्मर्तव्यः शि॰ सं
शिवएवहि।शिवएवसदाध्येयोमुक्तिरूपःफलप्रदः।शिवान्योमुक्तिदोनास्तिशिवएवततोजनैः।संप्राप्यस ३
निवनयत्नेनविविधैर्वरैः।वेदैरपिशिवोध्येयोनज्ञातस्तत्त्वतोनघैः।सएवःसर्वदापूज्योध्येयःस्मर्तव्यएवच।
...मोक्षदंशिवोबंधुःशिवस्त्राताशिवःपिता।शिवःप्रभुःशिवोदाताशिवान्नास्त्यधिकःपरः।शिवलिंगंमयाएव

...मर्चितंबहुसाधनैः।इदानीमपियत्नेनलिंगंसंपूज्यतेमया।लिंगार्चनजपुण्येनकाशीसंप्राप्यतेमया।
नान्येच्छिवस्वरूपेयंकाशीसंप्राप्यतेकथं।शिवलिंगंबिल्वपत्रैःकोमलैरमलैःशुभैः।नियतंपूजयेद्यस्तु
सधन्यःपुरुषर्षभः।अत्रनिषिच्यमहादेवंत्रैधतस्नपनोदकं।पिबेत्सर्वार्थसिध्यर्थंसर्वपापौघशांतये।
लिंगपूजैवकर्तव्यामुमुक्षुभिरहर्निशं।बहवोमोक्षमापन्नाःशिवलिंगस्यपूजया।देवैर्नरैश्चगंधर्वै
र्निश्चमुमुक्षुभिः।अप्रमादेनकर्तव्यालिंगपूजैवसर्वथा।जप्ययिनमहत्त्वादिमंत्रैर्लिंगस्यपूजनं।
कर्तव्यमनिशंविप्रैर्दैवैश्चशिवतत्परैः।शिवस्यसंनिधिर्लिंगेसर्वकालेप्रसर्वदा।तिष्ठत्यतोलिंगपूजा
कर्तव्यासततंबुधैः।वेदोक्तलिंगपूजैवकर्तव्यासततंद्विजैः।वरमागरितैःशुद्धैर्महि...रूपफलार्थिभिः।शि
वलिंगमनभ्यर्च्ययोभुंक्तेसपुरुसंगतः।स्यातिनरकंघोरंयावदाचंद्रतारकं।अत्रायविन्निदिराकश्चिद्ब्राह्मणो
वेदवित्तमः।सर्वभौमोगपसपन्नसर्वशास्त्रविशारदः।कलत्रपुत्रपौत्रादिसौख्यवृद्धिकरःसदा।नित्यंशि
वार्चनरतःक्षतलःसर्वसंमतः।कदाचित्क्षुधितःश्रांतोविस्मृत्यशिवपूजनं।चकारभोजनंमत्तः...
...।ततःसदैवयोगेनपंचत्वमगमद्द्विजः।ततोयमभटैर्नीतःपाशैःसंताडितः।...
पुनःसंताड्यन्मुद्गरैः।...यमःप्रीत्यानदाकोपमितिस्फुटं॥ ॥यमउवाच॥ ... सं

स्वीविहायशिवसृजनं।उपवासैकदिनंमंत्रःशंकरःस्मरणंविना।अनेनयुक्तमंत्रेण ... पूजनीयो ...
यानपिनिंदितमत्रंस्य त्रियमाहरात्।कियत्पर्यंतमेतस्यनरकेवसतिर्मता।कीदृशन ...
विशेषतः॥ ॥यमउ॥ ॥शिवलिंगार्चनंसम्यक्‌नित्यंत्यक्तमनेनकिं।कदाचित्‌उतवाल्पके ... दंडंपयुक्त
वः॥ ॥यमदूताऊचुः॥ ॥शिवलिंगार्चनंनित्यंकृत्वानेनद्विजंपुरा।कदाचिद्देकदाल्पकेक्षुधितेनत्वशंस
मोइतितद्वचनंकृत्वाविचार्यविज्ञध्यपमनःधर्मशास्त्राविरोधेनवचःप्राडविवक्षणः।पंचवत्सरपर्यंतंतस्म
शैलेनिरंतरं।तिष्ठत्वयंततोत्वसौस्वयमेवपतिष्यति।इतिसर्वयमेनोक्तंतदारभ्यतथा।ततोयत्ने
नकर्तव्यालिंगसृजा।निरंतरंस्नानंसंध्यालिंगसृजाहोमश्चतदनंतरं।स्वाध्यायश्चेतिषड्भिर्मेकर्तव्यानि
यमेनहि।नित्यत्वेनैवविधिनाप्राप्तंतल्लिंगसृजनं।तदायद्यपिनत्याज्यंनत्याज्यंसर्वथाद्विजैः।लिंगा
र्चनविहीनस्यसमस्तानिःफलाःक्रियाः।ततःसर्वार्थसिध्यर्थंलिंगसृजाविधीयते।नित्यंकर्मःसमृध्यर्थं शि० स्व
नित्यत्वेनकृतंकृतौ।शिवलिंगार्चनंकार्यंयत्नेनमनसाद्विजैः।विभूतिधारणंनित्यंनित्यंरुद्राक्षधारणं। ३१
शिवलिंगार्चनंनित्यंनित्यमध्ययनंतथा।शिवलिंगार्चनंनित्यंकर्तव्यंपिकराचनीयदित्यत्यतिमोऽत्र
प्रत्यवैतिनसंशयः।सर्वेप्सितार्थदंनित्यंसुजनंलिंगसृजनंत्यक्त्वाऽन्यथाजनाःसर्वेनरकंनिपतंत्यहो।लिं

नीमाहूढामसक्रदपिसंवीत्यनवता।ऊतंसम्यक्‌नाद्यंप्रथितमितिवेदोऽपिवदतिप्रनाथःकोशा
यंतवहरनमोऽदीप्याशिवते।श्मशानेसंचारस्तवकिलनतेक्कापिगमनंयतोविश्वंव्याप्याखिलम
पिसदातिष्ठतिनिवान्।विभुंनिस्तंस्तुदंशिवमपरतंव्यापकमितिस्मृतिःसाक्षाद्वक्तिःस्वयमपिन
मःसूक्ष्मशिवते।धनुर्मेरुःशेषोधनवरगुणोयानमवनिस्तवेनेदेवक्रेनिगमनिकरोवाजिनिकरम्।
पुरोलक्ष्यंयंतात्विधिरिषुरहंचेतिनिगमःक्रिमेवंत्वय्येषोनिगदतितमःपद्मशिवते।मृडंसत्वो
पेतंनवमनघयुक्तंचरजसातमोयुक्तंरुद्रंहरमितिशिवंनिष्कलमितिवदंत्येषोवेदस्त्वमसि
उपास्यंब्रह्मेदंत्वमोंकाराकारोऽक्षरमितिनमोनंतशिवते।जगत्सृष्टिंब्रह्मापजतिनवतानिगते
नपिप्रवृत्तिव्यापारंपुनरपिसुषुप्तिंवसकलं।यदन्यंत्वश्रेयंब्रजतिशरणंनेतिनिगमोवदत्येषास
शिवइतिनमःस्कंदशिवते।त्वमेकोलोकानामधिपतिरुमानाथजगतांशरण्यःप्राप्यस्त्वंजल
निधिरिवानंततपसां।त्वदन्योनिर्वाणंनवितरतिनिर्वाणपतिरप्यतःसर्वोत्कृष्टस्त्वमसिहिनमोन
यशिवते।तवैवांशोत्मानुस्रपतिविधुरप्येनिपवनःपतत्येषोचक्रिज्वलतिसजलंनंचप्रवहति।यद
ज्ञाकामिर्वसकलसुरवर्गस्यसततंत्वमकःस्वातंत्र्यंवहसि ... नमोनंतशिव ... स्वतः ... सः

कस्तुवनैकमनुरयंनियंतादेवानामयमिह नियंता [illegible] शिवस्तुदो [illegible] यारा [illegible]
पिवदति स्वयं वामाशाम्यन्नयहरनमोऽस्तु शिवते नमो रुद्रानंतामरवरनमः शंकरविनोनमो
गौरीनाथत्रिनयनशरण्यांघ्रिकमल । नमः शर्व श्रीमन्ननघमहादेव स्वयं निलयस्मरारे पापारि
नुजयजयनमः सेव्यशिवते । महादेवामेयानघगुणगणग्रामसततं नमो भूयो भूयः पुनरपि न
मस्ते पुनरपि । पुरारातेशंभो पुनरपि नमस्ते शिव विनो नमो भूयो भूयः शिवशिव नमोनंतशि
वते । कदाचित्तु गणपं तेनिविडनिपतत्तुष्टिकणिकाः कदाचिन्नक्षत्राण्यपि सिकतलेशाः कुशलि
ना । अनंतैराकल्पं शिव गुणगणाव्याहरसनैर्न शक्यं ते नूनं गणयितुमुषिलापि सततं । मयाविज्ञा
येशानिशामपिकृताये त्रमनसा सकामेनामे यः सततमपराधा बहुविधाः । तएव त्वं तंव्याः कृति
पिशरीरेणवत्रसाकृतानैतेनूनं शिवशिव रूपासागरविनो । प्रमादाद्ये केचित्तमपराधा विवि
हताः कृताः सर्वे तेपि प्रशममुपयांतु स्फुटतरं । शिवश्रीमन्रुद्रां नो शिवशिव महेशेति निजपत्र
कचिह्निंगाधारे शिवहरवसामिस्थिरतरं ॥ श्री [illegible] ॥ इति स्तुत्वा शिवं विष्णुः प्रणम्यत्रमु
हुर्मुहुः । निर्विण्णोन्यवसत्तत्र तांजलिपुटः स्थिरः । तदा शिवः शिवं रूपमादायोवाचसर्वगः । नै

नियवत्वृत्रमणमेमारा [illegible] वः शिवार्क [illegible] स्य नाम्नि नैरवपातन । कर्कोटकस्य [illegible] तपो
घोरतरं पुरा सहस्रयुगपर्यंतं काश्यां पंचाग्निमध्यगः तत्र कर्कोटकाख्यं च लिंगं संस्थापयन्
मुदा । तल्लिंगस्य पुरो नागे कुंडमेकं ससर्ज च । यदा घोरं तपस्तप्तं तेन तल्लिंगमध्य निश्चौ । त
दा तल्लिंगतः शंभुराविरास महामुने । ततः संवीक्ष्य मां नागः प्रणिपत्य पुनः पुनः । कृतांजलि
र्यथाशास्त्रं चकार स्तोत्रमादरात् । ततस्तेनैव नागेन याचितो च वरोत्तमौ । एकोमद्देव रत्नं
लिंगे हि ह स्थितिवरः परः । अन्योनन्तः सुकपक्ष पंचम्यां ये जना मुदा । स्नानं कुर्वत्यत्र कुंडे ते
षां रोगादिमास्थिति । ततो दत्तं मया तस्मै वरद्वयमनुत्तमं । ततः परमपि प्रीत्या तद्धं घोरतरं त
पः । विषदोषादिशांत्यर्थं तद्दिने सर्वथा जनैः । स्नानं कार्यं प्रयत्नेन नागं च विधिपूर्वकं । कर्को
टकुंडनिकटे संति शेषाः सहस्रशः । तैरपि स्वस्वनाम्ना वै लिंगानि स्थापितान्यपि । कर्कोटक
तपस्यस्काशे वैः सहकदान्न । स्नानार्थं शिवगंगायां गतः शिवपरायणः । तत्र स्नात्वा यथाशा
स्त्रमार्च्येश्वरमव्ययं । सादरं पूजयामास सर्वैः शिवतत्परः । ततः पंचाग्निमध्यस्थं सूर्यं वीक्ष्य
जितेंद्रियं । जटा । सितपीतांगं ददर्श स जनार्दनं । दृष्ट्वा प्रणम्य बद्धश्च सांजलिपुटस्ततः ।

उवाचवचनंश्रुत्वाशिवभक्तहितावहं।किंनामसर्वदासर्वैर्जपनीयंप्रयत्नतः।अत्रज्ञात
व्यमनिशंकथंध्येयोमहेश्वरः।काश्मीरादीनिलिंगानिसंतिनानाविधानिच।तेषुश्रेष्ठत
मंलिंगंकिमिष्टफलदायकं।भगवन्देवदेवस्यमहादेवस्यसंनिधिं।केनरूपेणकर्त्तव्यं
शिवलिंगस्यपूजनं।इदंसर्वंविशेषेणनिश्चित्यवदसादरं।कृपयाशिवभक्तानांहिताय
शिवशंकर॥ ॥विष्णुरुवाच॥ ॥कर्कोटकत्वयापृष्टंसम्यगेवयथोचितं।यथाशास्त्रेय
थाज्ञानंतथावक्ष्येशृणुप्रियात्।वेदोपगीतोभगवान्यश्चशैवःषडक्षरः।सएवसर्वथाज
प्यःशिवमंत्रोमुमुक्षुभिः।शिवमंत्रजपासक्ताःमुक्ताःसर्वेमुनीश्वराः।नशैवमंत्रादपरोमंत्रो
मुक्तिप्रदायकः।शैवमंत्रंविहायान्यंमंत्रंयःसमुपासते।समतिष्ठरगंत्यक्त्वाकाचंप्रार्थय
तेध्रुवं।प्रभावःशैवमंत्राणांज्ञायतेनमयाध्रुवं।ततस्तुशिवमंत्राणांजानंतिशिवएवहि
पुराहिमालयप्रांतेकश्चिद्विप्रोद्विजोत्तमः।ब्रह्महत्यादिपापानिचकारक्रूरमानसः।हत्वामृ
गवराःसुकामृगमांसमनेकधा।नास्तिकोगोसहस्राणिनिहत्यान्यशिवानिच।सएवक्रूरस
[illegible]

नंद्विजाः।काशीमूर्त्तिःशिवस्यैवमूर्त्तिर्नेदेनसंशयः।काशीमूर्त्तिःशिवस्येतिवदंतिश्रुतयोद्भुतः।मू
र्त्तयःसंतिविविधाःशिवस्यपरमात्मनः।तासुमूर्त्तिषुकाश्येवशिवप्रियतमास्मृता।काशीमू
र्त्तिंशिवाकारांशिवोदृष्ट्वामनोरमां।शिवोदृष्ट्वाशिवानींचप्रीतस्तेनवतिसर्वदा।यदासंप्राप्तकैला
शात्काशीमूर्त्तिंमहेश्वरः।तदाप्राहमहादेवंभवानीभक्तवत्सला॥गौरीउवाच॥ ॥शिवसर्व
सवल्मिरुकिंकाशीप्राप्तिसाधनं।एतत्सर्वंविशेषेणनिरूपयकृपानिधे॥महेश्वरउवाच॥ ॥
मयिभक्तिपरिच्छिन्नायामदर्चनोद्भवा।साभक्तिरेवसुभगेकाशीसंप्राप्तिसाधनं।मदर्चनंचवि
विधंकथितंश्रुतिपादितं।तादृशेनार्चनेनैवमयिभक्तिःप्रजायते।मद्भक्तइतिविज्ञेयःसएवकम
लानने।योत्रसंनिष्ठःसततंममैवाराधनेप्रियः।काश्मीरादिषुलिंगेषुप्रविष्टंदेवतोत्तमं।मामेव
योर्चयेन्नित्यंसमभक्तइतिश्रुतः।हिमवत्पर्वतादीनियानिस्थानानिशोभने।तेषुस्थानेषुशैवै
र्मदर्थंतप्यतेतपः।तेषुतेषुतपस्तप्तंयैरनेकयुगावधि।तैरेवप्राप्यतेकाशीमत्स्वरूपावरा
नने।गिरिजेसुलभोनाहंपरंत्वत्यंतदुर्लभः।तथापिसुलभोत्यंतंशैवधर्मरतात्मनां।पुराद्रि
माद्रिशिखरेनानारत्नविराजिते।ब्रह्मविष्ण्वादयोदेवाःस्थितास्त्रिंशत्सहस्रकाः॥१५॥ऋषयःपित

रः साध्यमगंधर्वाः सिद्धपुंगवाः। मह्विंगपूजनासक्ताः स्थिताः सर्वं दिमानये। हिमवत्पर्वते रम्ये स
वदीमांमुमुक्षवः। पूजयंत्यन्दिकं वेशं निर्वाणपदकांक्षया॥ तत्रैकदा कश्यपाद्याश्च ऋषयो ब्रह्मवा
दिनः। मामाराध्य स्थितादेवि देमपश्यादिनिमुदा। तदा कएवः समागत्य स्नात्वाछेमानसे जले। मानसे
वं समभ्यर्च्य कश्यपं प्राह सादरं॥ कएव उवाच॥ ॥संसारदावग्निनां नाम खानीमस्तात्मनां। घो
र संसारविच्छेदः कथं भवति सत्वरं॥ किमर्चनीयं किंध्येयं किंवा सर्वार्थदं मनुः। किमाशास्यं किमारा
ध्यं तद्वदस्व महामुने॥ कश्यप उवाच॥ ॥शिवाभिधं मनुः सेव्यं सर्ववेदांतसंस्कृतं। तस्यैव ये वसर्वे
षां मुक्तिर्भवति विस्कृतः। सच्चिदानंदमद्वैतं यन्मनुः शिवसंज्ञितं। तन्मनुः सततं सेव्यमन्यत्यक्त्वाखि
लं मुने। तुरीयमेकं विमलं शिवं मत्वा यथार्थतः। येन जंति शिवं नित्यं न ते संसारभागिनः। ये माया
तीतमद्वैतं शिवमेव भजंति ते। कदापि जननी गर्भे नैव विशंत्येव सर्वथा। संसारदंद्वफेनसंदष्टा ये मु
मुक्षः। ते ते दिषाद्विमुच्यंते शिवसेवौषधस्त्रनात्। संसारसागरोत्तारः शिवसेवातरिर्ध्रुवः। ततः सर्वा
त्मना नित्यं कर्तव्यं शिवसेवनं। संसारसागरे घोरे ये मग्ना त्रिमुमुक्षवः। ये भजंति निजं तीशं शिवं सं
सारतारकं। आश्रयशरणं नित्यं शिवमव्यभिचारतः। ये भजंति जना ये ते यांति शिवमव्ययं।२९ ...

रा। विभूतिधारणं यस्तु कायदि संध्यनं करोति यः। सत्यवेत्येव ये सौनाधिकारीत तु द्विजाः। यथाधीत
सर्वे दानसत्य वैतिन था द्विजाः। सत्यवैतिन संदेहः संध्यमस्त्रस्नवर्जितः। संध्यमयोनाधिकारो स्मि
छितानां यथातथा। विभूतिरहितानां च संध्यस्नयां नाधिकारिता। संपादनीयं यत्नेन श्रौतं न स्म सदा द्वि
जैः। स्मार्तं वा तद्भावे ते नौ किं कं वा स मादिनैः। यादृशं तादृशं वाक्क पवित्रं न स्म संततं। धारणीयं प्र
यत्नेन द्विजैः संध्यादिकं मस्तु। न संविशांति पापानि निस्मानिष्टे ततः सदा। कर्तव्यमिति यत्नेन श्रद्धालोर्न
स्म धारणं। पक्कतं न स्मनिष्ठेन श्रीमहादेवपूजनं। तस्य वाणी हृदं तस्मात्कर्तव्यं नस्मधारणं। शिवस्या
ग्रेनमस्कारः शिवद्वेष इति स्मृतः। सपुण्यनाशकस्तस्मात्तत्कर्ता पापपूरुषो भवेत्। साष्टांगदंडवद्भूमौ प्रणा
मान्न कि सर्वकं। कर्तव्यं श्रीमहेशाय देवाधीशाय सर्वदा। माहेश्वरजनद्वेषः शिवद्वेष इति स्मृतः। स द्वे
षः पापजनितो महापापफलप्रदः। शिवभक्ताः पूजनीयाः स्वशक्त्या साधुसंततं। हेमरत्नान्नवस्त्राद्यैः
प्रीणनीयाः प्रयत्नतः। शांतवान्मधुरालापैः प्रणामाद्यैश्च यत्नतः। यः प्रीणयेत्सगौरीशं प्रीणयत्येव
भक्ततः। पल्लताशांत वेरजासाशंभोरेव वपुः कृतः। साक्षात्तदन्यचितिः शंभुः शांतवस्यैव पूजया। यतः प्रि
यतमोः शंभोः शांतवान्न समस्तपूरुषः। ततः कर्तव्यमनिशं शांतवान्यस्य न निमुदा॥ ८८ सदाशिवकृपानित्यं

कथाश्रवणवाचने ।शिवद्वेषोऽप्यमाकस्य मघोरनरकप्रदा ।श्रोतव्याः सावधानेन सदा शिवकथाः स
दा ।यतस्ता मोक्षदाः श्रोताः सर्वपातकनाशकाः ।कीर्तनीयो महादेवो जिकया पुण्यप्रदतया ।मह
शकीर्तनं यस्मान्महापातकनाशकं ।भुक्तिमुक्तिप्रदे पुण्ये शिवश्रवणकीर्तने ।ततः श्रेयस्ततः का
र्ये ब्राह्मणाद्यैर्मुमुक्षुभिः ।शिवेतरसुरध्यानं शिवद्वेष इतीरितः ।स द्वेषः सर्वपुण्यानि विनाशय
ति सर्वथा ।एतस्मात्तु यो द्वेषाबद्ध्वः पापकृतेतकः ।तस्मादेतादृशो द्वेषिः प्रत्यंते नरके जनाः ।तस्मा
देतादृशो द्वेषिनिर्मुक्ता न वादृशाः ।तेषां काश्यां न वेध्यु दानान्येषां सत्यमुच्यते ।काशीयतः शिवं सा
क्षात्ततस्तत्श्रवणाज्जनाः ।निर्मुक्ताः पापसंघेभ्यो घोरेभ्यः सत्यमुच्यते ।काशीकथासुधा विप्रा दुर्लभा दु
र्लभापि सा ।सुलभा शिवभक्तानां शिवार्थस्थितकर्मणां ।काशीकथासुधां प्राप्य तपोध्यानसमाधि
भिः ।नत्रास्य यत्र तस्यैव सामुपयोगः स्मृतिः स्मृतः ।काशीकथासुधां प्रीत्या ये पिबंति मुमुक्षवः ।तेषां शि
वानुगृहीतानां सन्मुक्तीयामनीषिभिः ।काशीकथा शिवकथा सा कथा मोक्षदायिनी ।तस्यां कथायां
प्रीतिस्तु न शिवानुग्रहं विना ।निष्फलं निर्गुणं ब्रह्म शिवः काशीति गीयते ।तस्यां प्रीतिरसंतानां तप
संपुष्टमुच्यते ।१०१ स्वर्गं निश्चायामपि शस्यं का [illegible] प्रीतिरसत्त्वा ।[illegible] तपोदानम

मोक्षमुक्तमुक्तात्मा प्रीतिः काशीकथस्मृते ।काश्यां काशीकथायां च यस्य [illegible] नपायिनी ।स एव
धन्यः स महात्मा सत्यं सत्यं न संशयः ।काशी शिवः स्वयं साक्षात्सच्चिदानंदलक्षणः ।तस्मिन्यस्य
न वेद्यु धन्यस्य धन्यो न गण्यते ।यः काशीं द्वेष्टि मूढात्मा स शिवं द्वेष्टि वस्तुतः ।ततः स निरयं याति स
वंशो नात्र संशयः ।शिवं विष्ण्वाधिकं मां ब मनन्यं प्रद्दशां प्रभुं ।योन्यथा मनुते मोक्षात्स न वेत्तु ध
साधनः ।शिवद्वेषोपि विविधः समपात्रनिरूप्यते ।श्रोतव्यं सावधानेन तु द्वनिश्चलचेतसा ।वि
ष्ण्वादिदेवतासाम्यं योवदेदीश्वरे शिवे ।स द्वेष्टि शिवद्वेष्टा द्वेषस्तत्साम्यधीः शिवे ।शिवेन देव
देवेन सदृशो नास्ति सर्वथा ।यस्माद्विष्ण्वाधिकत्वेन शिवः सर्वत्र कीर्तितः ।यतः स्मृतौ शिवान्यस्य
विष्णोरन्यस्य वा द्विजाः ।विष्ण्वाधिकत्वं नैवोक्तं स्तोत्रार्थमपि सर्वथा ।अतो विष्ण्वाधिको रुद्रः कथं वि
ष्णुसमो भवेत् ।रुद्रो विष्ण्वाधिकः श्रेष्ठो देवोत्तम इतीरितः ।विप्रा विष्ण्वा[illegible] रुद्रो यदि विष्णुसम
स्तदा ।स्मृति विष्ण्वाधिको रुद्रस्तेषां बाधितता भवेत् ।विष्णो विष्ण्वाधिकः सोमो ज्ञानतेति स्मृतिर्यतः ।
ततो विष्णुर्न सोमेन जनकेन समो भवेत् ।पर्वतादिनिरूप्यैवं न समः सोम उच्यते ।सोमोयं पर्वतादी
नां जनितेति स्मृतिर्यतः ।५८ शिवं विष्ण्वाधिकत्वेन स्मृतिः स्मृतमनामयं ।यो विष्णुसाम्यतां प्राप्य तानमदे

वेत्यो बहिष्कृतः। विश्वाधिकः शिवो नेति यो वदेन्मोहतोपि वा। समस्तुपजश्चंडालान्नरो तो बुद्बुदतो ध्रुवं।
विश्वाधिके महारुद्रे यो विष्णुसमतां वदेत्। समश्वपजश्चंडालान्नरो तो बुद्बुदजो ध्रुवं। चक्रांकग्रावसाम्ये
न शिवलिंगस्य पूजनं। शिवद्वेषः सुतद्वेषः सवंशानिरयप्रदः। शिवलिंगं शिवाकारं चक्रांकस्योत्तरे
तरः। संनिवेश्य महापापैः संयुतो भवति ध्रुवं। अत्युत्तमस्थानसंस्थे शिवलिंगं शिवात्मकं। पूजनी
यं प्रयत्नेनान्यत्त्यक्त्वान्याराधनं यतः। पतिव्रतान्यभर्तारं त्यक्त्वा स्वपतिगा यथा। तथा द्विजैरन्यदेवास्त्या
ज्याः पूज्यो महेश्वरः। महेश्वरातिरिक्तं योत्र मोहात्प्रपूजयति स चंडाल इति ज्ञेयः सत्यं सत्यं न संशयः।
विभूतिधारणं त्यक्त्वा यः शिवं पूजयिष्यति। स दुर्भगः शिवद्वेष्टा स द्वेषो नरकप्रदः। सर्वकर्मविहि
तान्स्मरणवर्जितः। न स्मरन्ति कमप्यथान् वतिप्रवधो। विभूतिधारणं त्यक्त्वा कुर्वन्ती मत्त्र
नामपि। तत्फलं न समाप्नोति पतितोपि भविष्यति। संध्या शिवार्चनादीनि कर्माण्येतानि यत्कृतः। वै
दिकानि तवतोप्युक्तर्थं न स्मधरणं। यज्ञोपवीतरहितैः संध्या न क्रियते द्विजैः। तथा संध्या न कर्त
व्या विभूतिविरहितैरपि। यज्ञोपवीतैः संध्यायां कार्यः प्रतिनिधिः क्वचित्। विभूतिधारणे त्वन्यो नास्ति
प्रतिनिधिर्ध्रुवं॥ २३॥ विभूतिधारणाभावे संध्यात्याग एव हि कृतः। द्विजो न प्राप्नुवैत्यर्थं नाधिकारी [illegible]

श्रीकथासुधा [illegible] संतोषोपीयूषो [illegible]। संतोषश्चाप्तः श्रीयुः सुधा [illegible] काशीकथा
सुधापानेने रूतं येन सादरं। संजीवन्मृत एवात्र मनीषा पुरुकसोदपि। यथा देवाः सुधां प्राप्य सु
प्रीतास्सुधाशनाः। काशीकथासुधां प्राप्य सुप्रीताः स्म तथा वयं। विद्यां समग्रां संप्राप्य यथा प्री
ता द्विजोत्तमाः। काशीकथासुधां प्राप्य सुप्रीताः स्म तथा वयं। यथा नवनिधीन् लब्ध्वा संतुष्टो हि
धनाधिपः। काशी०॥ यथा शिवार्चनं प्राप्य स्वर्गे प्रीतः शचीपतिः। काशी०॥ यथा शिवार्चनां
लब्ध्वा प्रीतो जनार्दनः। काशी०॥ यथा शाप्राप्य वैकुंठं सुप्रीतो हृष्टनार्दनः। काशी०॥ यथा शिवार्चनात्त्रिदशी
ना लब्ध्वा शची प्रीतः शचीपतिः। काशी०॥ यथा नवरंगं प्राप्य प्रीता माधवसुधाकराः। काशी०॥ यथा शिवार्च
प्रीतानि सस्यानि वृष्टिं प्राप्य यथाऽदितिः। काशी०॥ यथा पथ्येच्छमन्नानि लब्ध्वा प्रीताः सुधाकराः। काशी०॥ यथा
री०॥ यथा यथेष्टं वस्त्राणि लब्ध्वा प्रीता हिमातुराः। काशी०॥ यथा यथेष्टं द्रविणं लब्ध्वा प्रीता
नैषिणः। काशी०॥ यथा कामातुराः प्राप्य सुप्रीतां नवयौवनां। काशी०॥ यथा पुत्रैषिणः पुत्रान्
लब्ध्वा प्रीता चिरात्सुषः। काशी०॥ यथा पिता सुतान् दृष्ट्वा प्रीतो विद्यामदान्वितान्। काशी०॥ य
थाविद्यां द्विजः प्राप्य सुप्रीता शिष्टसंमतां। काशी०॥ यथा पात्रमनु प्राप्य सुप्रीतो दाननतत्परः॥

काशी०॥यथादातारमभ्येत्यसुप्रीतोतिथिरातुरः।काशी०॥यथात्वकोराःसुप्रीताःनधाश्चंद्रक
नामृतं।काशी०॥यथामाकंदमालोक्यसुप्रीतापिकसुंदरी।काशी०॥मकरंदंयथाप्राप्यसुप्रीता
मकरंदपाः।काशी०॥प्रसागेसंतमालोक्यपतिंप्रीतापतिव्रता।काशी०॥यथाशीतंजलंप्राप्यपां
थःप्रीतोकलापितः।काशी०॥यथायानमनुप्राप्यसुप्रीताःपादपंगवः।काशी०॥यथेडमूकाःसंप्रा
प्यप्रीतावाक्जालमुज्वलं।काशी०॥यथानेत्रबलंप्राप्यप्रीताजन्मांधहत्तयः।काशी०॥यथा
श्रोत्रबलंप्राप्यप्रीताबधिरहत्तयः।काशी०॥यथाजिह्वेंद्रियंप्राप्यप्रीताप्राप्तरसप्रदाः।काशी०॥
यथाघ्राणमनुप्राप्यप्रीताघ्राणविवर्जिताः।काशी०॥यथात्वगिंद्रियंप्राप्यप्रीतास्तब्धत्वगींद्रियाः।
काशी०॥यथामनोवशीकृत्यसुप्रीताश्चित्तचंचलाः।काशी०॥प्रायस्त्वानिपुण्यानिश्रवमस्मा
न्निरादरात्।कथाप्राप्यान्यथास्मात्तिःसैषाकाशीकथासुधा।काशीकथासुधादानंमहादानमिदं
मुने।नैतस्मादधिकंदानंमत्यंमत्यंनसंशयः।अस्मात्सुदानपात्रेषुदत्वाकाशीकथासुधा।काशी
कथासुधांप्राप्यनशोच्यामःकदाचन।अतःपरंमुनेस्मत्यंकाशीसंप्राप्तिसाधनं।स्कंदकाशीखंडे
[illegible]॥धपस्कंदउवाच॥ ॥अयंधन्यतमाविप्राविप्रवीर्यस्त्रिमुक्तवाय

[illegible]मितिसिद्धकमात्।त्रमेणाचरणाद्यातःशिवलिंगेस्मलोये[illegible]
द्रकमात्।एवमुक्तेस्तदादेविवसिष्ठोप्रसणानतः।तदुक्तमेघहरेणप्राप्य[illegible]
॥ ॥स्कंदउवाच॥ ॥काशीमाहात्म्यपीयूषवर्षधारापरिप्लुतं।सान्निध्यगौरीविश्वेशःश्रयानंदो
जगत्पिता।नतोष्टुषरामारुह्यकाशीदर्शनलोलुपः।कैलासादागमत्काशीमंबयासहसवर्गः।मा
न्यममलंलिखित्वापुस्तकंयदि।पूजांकरिष्यतिप्रीत्यायस्तस्याघंप्रणश्यति।इदंमाहा
त्म्यंयःशृणोतिपठिष्यति।ससर्वपापनिर्मुक्तःशिवलोकंगमिष्यति।इदमेवहिमाहात्म्यंयत्र
नापियःपठेत्।तत्रैवकाशीविश्वेशावसतिनात्रसंशयः।इदंमाहात्म्यमनिशामिंद्राद्येरमरैर्मुदा।
हसम्यक्पठ्यतिप्रीतमानसैः।विष्णुरप्यनिशंनित्याशिवलिंगार्चनप्रियः।पठतिप्रीतहृदयो
माहात्म्यमिदमेवहि।येनेदंपठ्यतेप्रीत्यामाहात्म्यमतिशोभनं।तेनप्राप्तामुक्तिकांतासत्यंसत्यं
संशयः।देशांतरेपिवासित्वामाहात्म्यमिदमुत्तमं।यःपठिष्यतिपुण्यात्मासकाश्यांसंस्थितोनरः।९८

अशक्तैः पंगुभिर्वृद्धैरिदं माहात्म्यमन्वयं। काश्यन्यदेशस्थितैर्वापि पठनीयं प्रयत्नतः। येजन्मदुः
खादिविनाशकं सदाष्टएवं तिमाहात्म्यमिदं मनोहरं। ते शंकरस्यापि हिताः शिवस्य काशीवैके देवाः
शिवसंमताः सदा। संसारदावानलदह्यमानैः काशीसुधाब्धिः सततं सुसेव्यः। सेव्योपि सर्वैरपि स
वदीयं पापापनुत्त्यै जनदुःखशांत्यै॥५०॥ ॥ ॥इति श्रीशिवरहस्ये महमांशे काशीमा
हात्म्ये शिवगौरीसंवादे द्वादशोध्यायः॥१२॥ ॥ ॥ऋषय ऊचुः॥ ॥सूत वेदार्थतत्त्वज्ञ का
शीतत्त्वं यथार्थतः। यथाज्ञातं तथैवोक्तं त्वयास्मभ्यं प्रयत्नतः। वयं पुनीताः सर्वेपि त्वत्प्रसादा
न्मुनीश्वर। तत्त्वावबोधे घटनस्त्वयास्मासु कृपानिधे। संसारानलसंदग्धा वयं सर्वेपि याधुना
तर्पिताः सत्कथासारामृतवृष्ट्या न संशयः। काशीकथामृतं श्रेष्ठं उग्रापमंमृतादपि। तत्पायितं
त्वयास्मभ्यमस्माद्भाग्यवशात् कथं। त्वत्कृत्वा वयं सर्वे सिद्धास्त्वदनुग्रहात्। अनुग्रहोयमस्मासि
न्नद्यः प्रायरूपस्य या। त्वयाहितोपदेशो यमस्मास्वंयः कृतोधुना। सुखं च भवरोगेनमन्यास्त्रापा
न संशयः। सूत काशीकथा श्रुत्वा पादस्थमःपातककोटयः। संप्राप्ताः पुण्यनिचया [illegible] मोक्षसाध
ना। काशीकथासुधापानसमुत्कं [illegible] सुरा। [illegible] काशी

को [illegible] मतिर्मम [illegible] त्वं तं नित्यमध्यायात्पतिर्ध्याति शिवालये। समहापात [illegible] पोपि मुच्यते
नात्र संशयः। यः काश्यां कृतपापोपि मनुष्यो नित्यमादरात्। एतान्पठिष्यत्यध्यायान् स पापेभ्योपि मु
च्यते। काश्यां कृतपापानि त्रसहं मुदिताननं। अत्यहाध्यायपाठेन विनश्यंति न संशयः। सहस्रवार
मध्यायाः पठिता मुनिसत्तमैः। काश्यां पुराकृतं पापं नाशयंत्यभिमंत्रितैः। सहस्रवारमध्यायाः प
ठिसैव तिलादिभिः। तन्मंत्रैस्तद्धि होमोपि काश्यां [illegible] पापनाशकः। काशीमाहात्म्यममरनमिदं प्रयत्न
मादरात्। यः पठेद्यातनातस्य न भविष्यति भैरवी। इदं माहात्म्यममलं काननैरवसन्निधौ। प्रत्य
प्यां प्रयत्नेन पठनीयं विशेषतः। एतच्छ्लोकमहामंत्रैस्तत्तद्वस्तुभिर्नादिभिः। शिवनिंदाघशांत्यर्थं ति
मः कार्य प्रयत्नतः। बिल्वाश्वत्थपलाशाकसमिदाज्यान्वितास्तिलाः। तद्धोमसाधनीभूताः सुवाः कीर्त
प्रदर्शिताः। स्वस्वशाखोक्तमार्गेण प्रतिष्ठाप्य हुताशनं। तस्मिन्मंत्रौ यथाशास्त्रं होमः कार्यो द्विजोत्त
मैः। काशीमाहात्म्यमंत्रस्य महादेव ऋषिः स्मृतः। काश्येव देवता शक्तिर्भैरवी यातनापहा। कीलकं स
र्वयत्नेन काशीप्राप्तिरिहेप्सिता। छंदो नानाप्रकारं दिव्यं मोक्षरूपमुदाहृतं। सहस्रवदनां दिव्यां स
हस्राक्षिकरान्वितां। विराड्रूपधरां नित्यां ध्यायेत्काश्यधिदेवतां॥४४॥ ओं मुक्ताय तदनु काश्यै स्वा

त्वाहे तिथाऊ तिः। देवानवत्तिप्रनेनयाज्ञिकैः हर्मिकमणिनस्त्रापङ्क्तादरा। सम्यान छौकाभांयथा
क्रमं। भोजनीया द्विजश्रेष्ठा देहीस्याद्दक्षिणा तथा। काशी माहात्म्यममलं लिखित्वा पुस्तकेतु नो
दद्यं शैवाय लिंगं च स साधनमनुत्तमं॥ ॥पार्वत्युवाच॥ ॥एवं केन स्तुतो सोमः केन किं पातकं स्तुतं।
तत्सर्वं वद सर्वज्ञ शिवलिंगमनुत्तमं॥ ॥शिव उवाच॥ ॥वसिष्ठेन पुरा काश्यामंतर्गेहे शिवास्म
के। शिवलिंगार्चकाहृष्टः। लोकः शिवपरायणः। वसिष्ठः शिवतत्वज्ञस्तदा शैवं शिवार्चकं। त्रिलोक्य
निजगाद वचः शांतं तस्य मनस्तदा॥ ॥वसिष्ठ उवाच॥ ॥किमर्थं पूज्यते लिंगमेतत्किं ते प्रयच्छति। अ
दृष्टेन विना लोके वस्तु प्राप्तिर्न सर्वथा। किमर्थमतियत्नेन क्रियते नस्मधारणं। चंदनं शीतलं रम्यम
गे सम्यग्विलेपय। किमर्थं स्थीयते काश्यां निराहारेण सर्वदा। पुंसनानाविधान्नानि यथेष्टमतिय
त्नतः। किमाराध्यो हरो नित्यं श्मशाननिलयस्तव। सली कपालमालांगः सर्वदा विषवाहनः। नष्टं स्त्रो
त्रिमयाविप्र लोके पाषाणपूजकः। अनाम्यो सितथां ऋनं स्तवं नाद्य मरु निदिशी। इति श्रुत्वा वसिष्ठस्य
वाक्यं दुःखकरं द्विजः। रुरोद दुःखसंक्रांतो हा हा शिव शिवेति सः। तदानन्दोदनं श्रुत्वा प्राप्ता शिवपरा
यः। नमुना मतिर्यत्नेन किमासीदितिदुःखितः॥५७ ॥शिव उवाच॥ ॥श्रिपुरं जिदाहं तांते नर्क तास

नि संति लिंगानि दिव्यान्यत्यद्भुतानि च। गणेशान् भैरवादीन् नंगणानैव न सर्वथा। अन्ये कं स्ति न मोक्ष
नो नूयानेव गमिष्यति। हा तावदागुरुस्माकं कृतावत्पादयोर्वनी। यावदेषांयथाशास्त्रं पूजनं
मोक्ष साधनं। यथाशास्त्रं कृतं चेत्स्यात् पंचक्रोशप्रदक्षिणं। मोक्षेण तत्ससमस्ती प्रेणत्तु कार्यं न
शक्यते। संकल्प कृतं तः पूर्वं किं कर्तव्यमतः परं। संकल्प प्रथ्यवादन्यस्मात कंचस मागतं। घोरं
पंचाग्नि मध्ये पितपः कर्तुं दिनाक्यते। पंचक्रोशस्य यात्रेयं कर्तुमेव न शक्यते। इत्युक्त्वा दुःखिताः
सर्वे पंचक्रोश प्रदक्षिणं। स्थूल मार्गेण सर्वे ते कृत्वा काशीमुपागताः। एकवारं कृतं पूर्वं पंचक्रोश
प्रदक्षिणं। शक्रेण नंदिकेशेन यथाशास्त्रं यथाक्रमं। गणेशेनापि प्रयत्नेन यथाशास्त्रं यथाक्रमं।
कृतं तत्कैरवेणापि पंचक्रोश प्रदक्षिणं। काशीनिवासिनां धर्मा विहिताः संति सूरिभिः। तान् श्रुत्वा विधि
वत्काश्यां वासः कार्यो निरोत्तमैः। उक्ताचारर तैः काश्यां स्थातव्यं धर्मतत्परैः। अन्यैनस्थियमम लेसत्यं
सत्यं न संशयः। बहुयत्नेन सा काशी प्राप्तव्या मोक्षदा परा। विना काशीनिवासेन मोक्षं कः न प्राप्स्य
प्यति। काश्यामप्यतियत्नेन स्थातव्यं धर्मतत्परैः। अधर्मनैशरहितैः सर्वदा शिवपूजकैः। काशी
तिस्मरणादेव महापातककोटयः। नश्यंति वेगिन श्यंति सा काशी कोपमीयते॥ ॥यस्याः स्मरण

पुनर्जन्म न जायते ॥ दुष्टस्यापि महादेवि सा काशी कोपमीयते । यस्यां मरणमिच्छंति ब्रह्मविष्ण्वादयः
सुराः । शिवाकारा सुराराध्या सा० । काकादयोपि काशीस्था गण्यंत्येव नामराशौ । तादृशी दिव्यरूपा सा
सा० ॥ यस्यां काश्यां मृतानां तु मरणं मंगलायते । दिव्याशनायते पर्णं सा० ॥ यस्यां काश्यां जलं पीतं
सोमपानं प्रतिविभ्रमे । तिरस्करोति का कोपि सा० ॥ यस्यां तौमायते चीरं विभूतिश्चंदनायते । दिव्याम्ब
रायते नीरं सा० ॥ यस्यां फलं दलं मान्नापि रत्नमालायते सदा । सुखशय्यायते घासः सा० ॥ यस्यां
रासं [illegible] सिंहासनायते । चक्रेश्वरायते दीनः सा० ॥ यस्यां धनविहीनोपि दरिद्रो मनुजाधि
मः । तिरस्करोति धनदं सा० ॥ यावंतो मुक्तिमिच्छंति देवर्षिमुनिमानवाः । तावतामपि सर्वेषां गतिः
काश्येव भवदी । काशीकल्पतरुर्नित्यं मुक्तिपुष्पफलान्वितः । मुमुक्षुभिर्योनिशं तत्र वसंति तमुपाश्रि
ताः । काश्यामेव मुनिश्रेष्ठैः स्थातव्यं धर्मतत्परैः । विना काशीं न चान्यत्र मोक्षो भवति सर्वथा । अनंतवा
सममस्रैरनंतरप्यनेरपि । काशीप्रभावो न मया शक्यते वक्तुमंबिके । देवैरपि न विज्ञातं काशीतत्त्वं व
रानने । किं पुनर्विधिविष्ण्वाद्यैः सिद्धैर्मुनिवरैरपि । काशीकृतिपराजिका [illegible] वरानने । काशी
[illegible] ॥ ३०५ ॥ [illegible]

पंचांशांति सेव्यतां । [illegible] कदाचिदपि [illegible] संशयं [illegible]
भो । शिवगंगाजले स्नानं कदाचिन्न कृतं मया । अत्र [illegible] तत्पापं शांतिमिच्छतु । [illegible] कारास्वयं
[illegible] लिंगं [illegible] तेनैव केदारनमं । मयानार्चितं शंभो तत्पापं शांतिमिच्छतु । केदारेश्वरमाराध्य मनाराध्य
वसंस्थितं । मया कदाचिद्विश्वेश तत्पापं शांतिमिच्छतु । एवमुच्चार्य सकल्मान पराक्षम यथाक्रमं । तत
स्नात्वा ज्ञानवाप्यां पुनः संपूज्य मां ततः । वीरेश्वरादिस्थानेषु गत्वा संपूज्य सादरं । पुनरभ्यर्च्यनीका
मयि नक्ति पुरस्सरं । ततो मौननियमात्तु [illegible] जलिपुटैर्नरैः । दंडपाणिं प्रणम्यैव गंतव्यं मुक्तिमंड
पात् । द्विनाहके न विधिवत् पंचक्रोशप्रदक्षिणं । कर्तव्यमतियत्नेन भक्तिश्रद्धासमन्वितैः । मध्ये म
र्ष्युत्तीर्थेषु स्नात्वा सम्यक् यथाविधि । श्राद्धं कार्यं प्रयत्नेन स्वावृत्त्यैरतिशालिनैः । पूजनीयाः प्रयत्ने
न पंचक्रोशस्य रक्षकाः । यात्राविघ्नहराः सर्वे वंदनीयाः प्रयत्नतः । सहस्रकोटिलिंगानि दिव्यान्य
प्यकृतानि च । पंचक्रोशमहामार्गे तिष्ठंति कमलानने । बिल्वपत्रादि तान्येकता नियमेन सर्वथा ।
पूजनीयानि लिंगानि यथाशक्ति यथाक्रमं । नैरवाणां गणेशानां दुर्गाणां च वरानने । संख्यानकृत
तीर्थानां दर्शनीयानि कुर्वते । निराहारे [illegible] कुर्वंति देवगंधर्वदानवाः । केचिन्मुनीश्वरादिष्या पंचक्रो

णाप्रदक्षिणं। पंचक्रोशस्य यात्रायां तिलमात्रमपि प्रिये। नातिक्रमेद्यथामार्गं तत्यमपि यत्नतः।
करसंचलनं नैव तांबूलं तां जनिष्ठुटे सदा। मौनेनैव हि कर्तव्यं पंचक्रोशप्रदक्षिणं। नामघोषं सर्वदा
ध्यात्वा शिवमद्व्ययमव्ययं। मत्कथाश्रवणासक्तैर्नक्तं कर्तव्यं प्रयत्नतः। रात्रौ जागरणं कार्यमादिना
छकमादरात्। भोजनीयाः प्रयत्नेन शैवा ब्राह्मणपुंगवाः। ततो ममांतिकं प्राप्य मामभ्यर्च्य सदाशिवं।
यात्रां निवेद्य सुनंदां नत्वा स्वगृहमाविशेत्। प्रतिपक्षेपि कर्तव्यं पंचक्रोशप्रदक्षिणं। एवमेवातिय
त्नेन काशीवासिनरैर्जनैः। एवं स्थूलमार्गेण पंचक्रोशप्रदक्षिणं। यथा कथंचित्कर्तव्यं मनुष्यै
रल्पसाधनैः। यथाशास्त्रं तु तत्कर्तुं देवैरपि न शक्यते। यथाशास्त्रं कृतं चेत्स्यान्मोक्षस्यादेव त
त्क्षणात्। ब्रह्मविष्ण्वादयो देवाः पंचक्रोशप्रदक्षिणं। एकवारं यथाशास्त्रं कर्तव्यमिति निश्चयुः। सां
गं प्रत्येकमेकैकं लिंगं संपूज्य सादरं। भैरवानगणपान्सम्यक्पूजयाम इति प्रिया। पंचक्रोश
स्य यात्रार्थं संकल्पविधिवत्ततः। निश्चयुश्चामराः सर्वे ब्रह्मविष्णुपुरोगमाः। प्रत्येकं दिव्यलिंगानां
कुर्वंतः पूजनं मुदा। रविरक्तास्रगंधवनिप्रापुर्विंशतिवत्सरैः। न तोतितांतचिंतास्ते प्रत्येकं विस्मयं
गताः। यात्रेयं विधिवत्कर्तुं न शक्या न इति प्रिये। स्थितानि पत्राक्षिमयानि घल्यान्येव सुरसत्तमं। बहु

[illegible] तेन्मार्कोडी यतो तद्भूपकः [illegible] तेन कृत्वा [illegible]
तितामदा। [illegible] पितरः सर्वे विलपंति सुदंतिनः। अधोस्या तत्राम [illegible] रे। क
श्चित्काश्यां जलं दत्वा किमस्मान्नोद्धरिष्यति। एतद्देशोपि सुनगरः शोकशिवरामकैः। एक एव ता
वत्नेन काशीं प्रति समागतः। काश्यां विधियुक्तमार्गेण सर्वत्या याजितिवनैः। सचक्रे विधिवत्ताश्राद्धं
ज्ञानवापीतटे शुभे। तेनैव घोरनरकात्ते सर्वे समुद्धृताः। पुनराहुस्तिरः स्थिताः स्थास्यंत्यत्रैव सर्व
दा। हृष्टान्वचति पितरः काशी सा निरन्तपणात्। विना तेन न हि प्रीतिः सुधापानेपि सर्वथा। एते पूज्य
तमा नित्यं नवतामपि सादरं। मया तु नित्यमेतेषां पूजा कार्या यथाक्रमं। इत्युक्त्वान्ते पितृवाक्या
त्पितॄणां तु यथाक्रमं। पूजां चक्रे यथाशास्त्रं तत्र तत्रैव ते स्थिताः। अतो नियमतः कार्या काशीया
त्रा वरानने। काशीतपः प्रभावेन यतोन्यान्नरोत्तमैः। शृणु वक्ष्ये विधिं सम्यक् पंचक्रोशप्रदक्षि
णेः। यत्प्रदक्षिणमात्रेण नश्यत्यघकुलं क्षणात्। उपवासप्रयत्नेन कार्यो हि पुंडरवर्के। पंचग
व्यं ततो प्राश्य गंगाजलाज्ञानेनामन्त्रितौ ततो ततः गृहे यात्रापि कर्तव्या विधिपूर्वकं। मुक्तिमंडपमा
साद्य ततः संकल्पमाचरेत्। करिष्ये विश्वनाथाद्य पंचक्रोशप्रदक्षिणां। आज्ञां देहि कृपासिंधो त्रेस

वपि पापनुत्तये। निष्ठीवनं कृतं काश्यां दत्तं चैव रणे मया। निर्ये श्रेयस्प्रदा शंभो तत्पापं शांतिमेष्य
तु। काश्यां जलेचरा केचित्तु पादघातेन संहताः। शिवरूपा महादेव तत्पापं शांतिमेष्यतु। काश्याम
न्यधिनिमंत्रं शक्तेनापि मया शिव। न दत्तं नो नमस्कारा धातत्पापं शांतिमेष्यतु। अशक्तेनैव दासम्यग
तर्गेहप्रदक्षिणं। मया न कृतमीशान तत्पापं शांतिमेष्यतु। कदाचिदन्तता वाणी निःसृता सम्मुखा
च्छिव। सर्वदुष्पप्रदा शंभो तत्पापं शांतिमेष्यतु। कदाचिन्न कृतं देवाछैव वयस्यि वंदनं। सर्वपाप
हरं शंभो तत्पापं शांतिमेष्यतु। कदाचिदुदकं पीतमकृत्वा त्वत्स्मरणं। प्रमादेन महादेव तत्पापं शां
तिमेष्यतु। कदाचिच्छिवलिंगस्य निर्माल्यजिनजलं मतुनं। न पीतं पार्वतीनाथ तत्पापं शांतिमेष्यतु। क
दाचिद्बिल्वपत्रेण प्रमादेन हि सर्वथा। लिंगं नाभ्यर्चितं शंभो तत्पापं शांतिमेष्यतु। क
लेरम्यत्र मे एवं कदाचन। स्नानं न कृतमीशान तत्पापं शांतिमेष्यतु। ज्ञानवापीज
पार्चनं मया। नार्चितो ढुंढिराजोपि तत्पापं शांतिमेष्यतु। कदाचिन्न कृतं शंभो दंड
पा। न वर्धितः कृपासिंधो तत्पापं शांतिमेष्यतु। वीरेश्वरो न मे ... कदाचिन्नार्चितो म
... शंभो तत्पापं शांतिमेष्यतु। श्रीमान्नपतु पत्नीशो विपत्तुपाशविमोचकः। कदाचिन्न
... शंभो तत्पापं शांतिमेष्यतु। श्रीकालभैरवः ... तनं। नायचितो महादेव तत्पा

नेऽप्यपि ... मातृकं। ... सादरं। अन्नं नो ...
... पितृभ्यो ... सादरं। ... पितृतोऽर्यं ... यात्रा
न्नाम विधिवच्छ्राद्धमातु। रत्नासनेऽपवेश्य यज्ञा द्रव्येण सादरं। चकार द्विजा विधिवत्ता विधिज्ञो विधि
त्तमः॥२२ ततो ब्रह्मासनासक्तिरतिविस्मयपूर्वकं। एतेक इति संदृष्टो जगाद वचनं मुदा। अतिथि
त्तमोऽन्यो ब्रह्मलोक इति स्मृतो। एवमासीन्नसेदानीं किं वक्तव्यमतः परं। वनपर्णकुटी वायं ब्रह्मलो
को मदाश्रयः। सुलभो नृमनुष्याणामतिपातकिनामपि। एतत्कृताघसंघानामियत्ता नास्ति सर्वथा।
ताहृशान्यतिघोराणि कृतान्यचकला निहि। सिकतावर्षधाराणां तारकाणां कदाचन। शक्यते गणना
कर्तुं नितेषां पातकस्य तु। आब्रह्मकल्पपर्यंतं नरके यदि संस्थितिः। तथापि नैतत्पापानां नाशोऽस्त्य
ति सर्वथा। ईदृशानां च नरके क्षणमात्रमपि स्थितिः। अतिदुःखकरा घोरा न जाते वकदाचन। एते
षां चूर्णिताग्येन कश्चिच्छैवो न वल्कले। तेन विष्णुक्तमार्गेण काशीयात्राकृता पुरा। ज्ञानवाप्यां विशेषे
ण पितृनुद्दिश्य शांकरः। चकार विधिवच्छ्राद्धं पिंडदानं च सादरं। तिरस्कृता मृतोद्दिश्ये ज्ञानवापी जले
तलः। चकार ... शुद्धं ... तेन नैव ... पितरस्ततः। अघोरनर

कांक्षीत्वमिच्छोकंसमुपागता।काश्यां योवेलतत्राद्धं ज्ञानवापीविशेषतः।पितृमुक्तिप्रदंतत्नूनंसत्यमे
वोच्यते मया।काश्यांस्वकुलजातेन कृतंश्राद्धमघापहं।पितृणांमुक्तिदंत्रे श्रेष्ठंमहापातकिनामपि।
देवगंधर्वमनुजयक्षाणामपिसर्वथा।काश्येवमुक्तिदानान्यतुमुक्तिदंजगतीकले।काश्यांमृदा
वायाकृपापिंडदानंपितृन्प्रति।सोपिधन्यःपितृन्सोयानुद्धरिष्यत्यसंशयं।काश्यांपादेनवाय
कृजलंदास्यतिमानवः।पितृयेतेनसपितृनुद्धरिष्यत्यसंशयः।काश्यांपिंडप्रदानेनपितृणांस्व
गबंधनात्।मुक्तोभवतिपुण्यात्मासनतद्दृणनाशवेतु।यःकाश्यामतियत्नेनस्वपितृभ्योयथावि
धिः।श्राद्धदोभवतिप्रीत्यासवंद्यःसर्वदासुरैः।पपुत्रपितृमुक्त्यर्थंकाश्यांश्राद्धंकरिष्यति।यथाविधि
प्रयत्नेनससुपुत्रःपुत्रमुच्यते।पुत्रःश्राद्धंविधानेनयःकाश्यांनकरिष्यति।सपुत्रोनभवत्येवपु
त्रलक्षणवर्जितः।अस्मद्गोत्रसमुद्भूतःकाश्यांयःकश्चनादरात्।नकरिष्यतिकिंश्राद्धंस्यादन्यं
किंदुर्वके।काश्यांमत्कुलजोमर्त्यःपितृणांमुक्तिकारणं।सतिलं विमलं [illegible] किंदास्य
ति।काश्यांनोऽन्नकाले वा स्वपितृभ्यः [illegible] ति।मुष्टिमात्रमपि [illegible] स्यति
काश्यांनोऽन [illegible]

विश्वेश्वरसमीपे लिंगं कदाद्रक्ष्येमनोहरं।[illegible]
देवदेवानामपिशासकं।कदापापौघशांत्यर्थंद्रक्ष्ये [illegible]
मुत्तमं।वक्रतुंडेशमप्यथंकदाद्रक्ष्येप्रियप्रियं।शिवगंगाजले स्नात्वा संगमं [illegible] कदास्नानं करि
ष्यामितर्पणंचयथाविधि।अशेषविषशांत्यर्थंजन्मरोगौपथेपरे।कदाकर्कोटकेतीर्थेकरिष्येस्ना
नमादरात्।श्रीमदोंकारनाथंचकदापश्यामिसादरं।ॐकारतीर्थेकदाकरिष्येस्नानमादरात्।कदा
पिलिप्पिलातीर्थेस्नात्वासंतर्प्यद्विजान्।त्रिलोचनेशमाराध्यंकदाद्रक्ष्येमनोहरं।कदास्नात्वाहंस
तीर्थेकृत्तिवासेश्वरंप्रभुं।पूजयित्वाविधानेनध्वस्तपापोभवाम्यहं।कदाकेदारकुंडेपिकेदारेशंप्रण
म्यच।स्नात्वालोलार्ककुंडेपिलोलार्कंप्रणम्यच।कदापुण्यप्रभावेनद्रक्ष्याम्यर्कविनायकं।नकुलि
द्रेश्वरंसम्यक्कुक्कुटकुंडेमनोहरे।स्नात्वादुर्गांजगद्धात्रींकदाद्रक्ष्येशिवप्रियां।सर्वसिद्धिप्रदैःसुदैः
कामाक्षींसादरंमुदा।कदासमर्चयिष्यामिसर्वानीष्टप्रदायिनीं।अन्नपूर्णांमहादेवीमन्नदात्रींभ
पावनीं।कदाद्रक्ष्यामिसुभगांवरदानविचक्षणां।कदातपःकरिष्यामिज्ञानवापीतटेमुने।शिव
नामप्रपद्यामि [illegible] कदाशिवमहेशानपार्वतीरमण [illegible] महादेवेतिजल्पन्

कारयांत्यस्येतस्तुसुरा। [illegible] सभराधरमामनाधरसुंदर। अपात्रुथ्येक्षुमंसारपारावारांदतिश्वरं।
। ॥श्रीशिवउवाच॥ ॥एवमुक्त्वासवृद्धोपिकृत्वाशंकरसज्जनं। शनैःशनैराजगामकाशींप्रतिशि
वान्वितः। काशीमागत्यसततोदंडपाणिप्रसादतः। स्नानवापीजलेशुद्धेचकारस्नानमादरात्। तत्र
कारविमलःश्राद्धमामेनसादरं। पिंडदानंचपिष्टेनचकारविधिपूर्वकं। तदातत्पितरःसर्वमियोरन
केस्थिताः। नरकाद्गस्थिताःसर्वेसाश्रुबिंदुमिताःसदा। तदायमनदाःसर्वेयमदूतस्तुर्यानकाः। विनैषका
रणंकिंचिन्नरकाद्गस्थिताइति। ततोविलोक्यतानद्धानुनरकाद्गस्थितान्पितृन्। यमप्रोवाचवचनंस्थि
तांज्ञविदुदस्तदा। किंनवद्धंराजेंद्रैर्वैः पुण्यंकृतमघापहं। कथमुद्धरणंजातंनवेतामितिसादरं॥ ॥
पितरऊचुः॥ ॥शैवेनास्मद्वंशजेनकाशींप्रतिसमागतं। ज्ञानवाप्यांकृतंश्राद्धंयथाशास्त्रंयथाक्रमं।
शैवोक्तमेनतेनैवचयंपापकुलाश्रयाः। उद्धृतायमसत्यज्ञयास्यामोब्रह्मणोगृहं॥ ॥शिवः॥ इ
तितस्यवचःश्रुत्वायमःसंभ्रष्टमानसः। हजांचकारस्मवेन्योधयाक्रममतं [illegible]
[illegible] स्वयं [illegible] सहैवजगामसः। [illegible]
[illegible]

33

[illegible] काशी [illegible]
[illegible] काशी [illegible]
मपिस्पृष्टंवस्त्रंनैवदिहृयते। निकरोत्राशिनोपीष्टः [illegible] मयाद्युज्यते [illegible]
मप्यन्तेनन्नजीर्यति। यत्क्षवाक्यानिनायांतिमागप्रथमित्तुमे। ममवित्तंनचास्त्येचनसर्वधनं
वर्जितं। काशीयात्राथमुद्योगोयौवनेनकृतोमया। अतःपरंकथंप्राप्याकाशीमोक्षप्रदाशुनाः।
काशीक्षनावोनमयाप्रवंस्नातःकदाचन। [illegible] रानीजीर्णदेहेनकाशीप्राप्याकथंमया। यावदंघ्रि
बलंयावत्श्रोत्रनेत्रबलंपरं। यावत्कायबलंतावत्काशीप्राप्यानरोत्तमैः। यावन्नाशोनदेहस्य
यावल्लोपार्जितंधनं। तावदेवनरैःकाशीप्राप्यामुक्तिदापरं। यावत्पुष्टिशरीरस्ययावन्नयातिपी
डनं। यावदत्यंतसंतोषस्तावत्काशींसमाश्रयेत्। येननालोकिताकाशीसनरोननरःस्मृतः। किंच
चिह्नकृत्स्नंप्रीतःसारमेयोनरस्मृतः। येननाभ्यर्चितंलिंगंश्रीमद्विश्वेश्वराभिधं। सकुलोपिचनरः
नाभ्यर्थनास्त्यत्रसंशयः। एकोवायदिमध्योकाशींप्रतिनगच्छति। तत्कुलंपुष्कसकुलंनसत्येवन
संशयः। येननालोकिताकाशीयेननाभ्यर्चितोशिवः। सोपिकिंमनुजःकिंवा [illegible]

सर्वरीक्षुधितो राजा जितः शक्रोपि सर्वथा। न काशीदेशकीटेन सदृशः स [illegible] नंदा
नित्यं महादानप्रदोपि वा। न काशीदेशकीटेन सदृशः स समुच्यते। वरं निवासनं काश्यां सर्वाघौघ
विनाशनं। वरं नान्यामृतस्यापि पानं सत्यं न संशयः। अत्र उञ्छिकरं सत्यं न वरं घृतपाचितं। देवदु
ष्करं काश्यां जीर्णपर्णाशिनं वरं। मानं यास्यति देवेश काशीविश्वेश्वर प्रभो। दीनानाथैकशरण
करुणाकर शंकर। नोपेक्ष्याम पिकर्त्तव्या सर्वथा सर्वथा प्रभो। काशीं प्रापय मामीश शरणागतव
त्सल। कदा काशीं गमिष्यामि प्रष्टुं विश्वेश्वरं प्रभुं। कदा धन्यो भविष्यामि कदा शंभुं प्रसीदति। कदा
शेषपापौघविनाशकरमुत्तमं। श्रीविश्वेश्वरलिंगस्य पार्श्वे निर्मलजीवनोदकं। दंडपाणिप्रसादे
न ज्ञानवाप्यां कदा मुदा। एकं वा मज्जनं सम्यक् करिष्याम्यघशांतये। कदा रथीरितः शुद्धैस्तैर्निष्पापीजं
नैरहं। पित्रमुक्तिप्रदैः शुद्धैः करिष्ये तर्पणं मुदा। प्रदक्षिणत्रयं वापि कृत्वा सम्यक् यथाविधिः। क
दा वा विश्वनाथस्य प्रणामान्करवाण्यहं। कदा शिवप्रसादेन मणिमंडलमंडितं। मुक्तिमंडपमासा
द्य स्वामिस्तवनमादरात्। कदा नु वीशममं त्वं सुमपुत्रमघाशांबहं। नव [illegible]
[illegible]

ततः स्नात्वा [illegible] ततो ज्ञानेश्वममर्चयेत्। विना
यकान्दुंढिराजं समभ्यर्च्य ततः परं। मुक्तिमंडपमासाद्य ध्यात्वा [illegible] नंदिकेशं स
मभ्यर्च्य द्वारपालानपि क्रमात्। ततो मज्जनं कार्यं त्रिशत्यैव यथाविधि। ततो वीरेशकुंडादौ
स्नानं कृत्वा यथाक्रमं। श्राद्धं पिंडप्रदानादि कर्त्तव्यं विधिपूर्वकं। श्राद्धावशिष्टान्नं द्विजान्भोज
यित्वा निशां ततः। जागरणं सम्यक् कुर्यात् निद्रां रात्रेण सादरं। ततः पश्चिमे यामे पंचक्रो
शादि [illegible] स्नात्वा शौचादिकं तत्र यथाशास्त्रमनुक्रमात्। ततः कार्यं समगत्य स्नात्वा त
योदिकेषु ने संध्यादि नित्ययात्रां तु कर्म कृत्वा यथाक्रमं। शेषान् द्विजवरश्रेष्ठान् [illegible]
[illegible] तेषामामंत्रणं देयं यथाशास्त्रं यथाक्रमं। ततः स्नात्वा विधानेन श्राद्धं कार्यं शिवप्रदान्
प्रयत्नतः। साद्वलैः शिवनक्षत्रे नो ज्ञानी याय यथाविधिः। [illegible] निकटस्थमनुत्तमं। [illegible]
का यः कुरुते श्राद्धं स धन्यो नात्र संशयः। अष्टादिक्षु एतीर्थानि ज्ञानवाप्यां च संति च। तेषु स्नानं य
थाशास्त्रं कर्तव्यं प्रीतिपूर्वकं। अष्टादिक्षु पि कर्तव्यमेकैकत्र यथाक्रमं। पंचधर्माश्च मनघे रनेकै
र्व यथाक्रमं। स्नानं श्राद्धादिकं तन्यं प्रमादेन सर्वथा। वेदगोरी ज्ञानधर्मामोक्ष पुण्यराणि च

पिशाचरूपतीर्थानि ज्ञेयान्यष्टौ वरानने।चत्वारिंशद्यथाशास्त्रं स्नानवापीतटे शुभे।[illegible]
यमेनैव कृतं योनि न संशयः।एतेषु समस्तेषु तदनंतरमादरात्।पंचगंगादिकान्यत्र विधि[illegible]
मुक्तिमंडपे।एकैकं श्राद्धमेकैकदिने कार्यं यथाक्रमं।नैकस्मिन् दिवसे नैकश्राद्धकर्म विधीय
ते।श्राद्धान्येवं विधायैव ज्ञानवापीतटे शुभे।मणिकर्णीतटे कुर्यात्ततः श्राद्धं यथाविधिः।वीरेश्व
कुंडनिकटे ततः कार्यं प्रयत्नतः।ततः पशुपतीशस्य कुंडप्रांते मनोहरे।कालकुंडतटे कार्यं त
दनंतरमादरात्।शिवगंगातटे कार्यं ततः सम्यक् यथाविधिः।ततः कर्कोटकस्यापि कुंडप्रांते मनोह
रे।ततः पिशाचतीर्थे पि कर्तव्यं विधिपूर्वकं।ॐकारकुंडप्रांते पि कर्तव्यं तदनंतरं।ततः कपिलाकुंडे
कर्तव्यं विधिपूर्वकं।हंसतीर्थतटे कार्यं तदनंतरमादरात्।वक्रचंडेशकुंडे पि ततः कार्यं प्रयत्नतः।
ततः केदारकुंडे पि कर्तव्यं विधिपूर्वकं।अर्ककुंडे ततः कार्यं चंद्रकुंडे ततः परं।ततः सिद्धेशकुंडे पि
दुर्गाकुंडे ततः परं।कामाक्षीकुंडनिकटे ततः कर्तव्यमादरात्।साक्षाद्विकोटिलिंगानि कुंडान्यपि
वरानने।भीमदत्त गृहे रम्ये संति दिव्यानि भूरिशः।[illegible]
[illegible]नामपि दिव्यानां संख्या नास्त्येव सर्वथा।[illegible]
[illegible]

[illegible]
डदानं करिष्यति।स्नात्वायं कालकुंडे पि [illegible] पिंडदानं करि
ष्यति।स्नात्वायं शिवगंगायां वंशोद्धारकरः सुतः।श्राद्धं सत्या विधानेन पिंडदानं करिष्यति।अयं सु
कर्कोटके कुंडे विषदुःखविनाशने।स्नात्वा श्राद्धं पिंडदानं करिष्यति न संशयः।श्रीमदोंकारकुंडे
पि स्नात्वा श्राद्धं करिष्यति।पिंडदानमयं कुर्यात् तिलैः सार्द्धं करिष्यति।केदारकुंडे विमले पिंडदा
नं करिष्यति।जलं कृष्णतिलैः सार्द्धं विंदुदास्यत्यसंशयं।पश्चात् वादं जलं स्पृष्ट्वा काशीकुंडे दुःखना
शकं।दास्यत्यस्मन्मम मन्ये दुःखलाज्यमतः परं।काश्यां ज्ञानीनयावायं मृत्पिंडं वाकदाचन।द
स्यत्येव न संदेहः पितृनुद्दिश्य दुःखदं।अस्मज्जन्मसमुत्पन्नः काशीं यास्यत्ययं मुदा।अस्मात्किल
वधूनने न रक्षणीयः प्रयत्नतः।एतस्य कंटकाद्भीतियथा दुःखं न जायते।तथा प्रयत्नतः सम्यक्
रक्षणीयो यमादरात्।अन्यस्मै रेव दिवसैर्घोरनरकादयः।उद्धरिष्यति दत्वास्मान् काशीकुं
जलमेव वा।क्वाघोरयातनानीतिरयमस्मत्कुलोद्भवः।काशीं गच्छति तत्रायं सम्यक् श्राद्धं करि
ष्यति।नास्मन्नागमिसमायां तु यमदूतानयानकाः।अयं गच्छति मे दूतः काशीप्रति शिवन्नकः।सा

यांतु सर्वथास्माकं निकटे यमकिंकराः। अयमस्मत्कुलोद्भूतः काशीं प्रति निर्ग[illegible]
तरः सर्वदुःखतापनिर्मुक्तः स्थितः। घोराण्यनंतपापानि तैः कृतानि पुराबलात्। केनचिज्जोसहस्रा
णि निकृतानि दिने दिने। गोमांसमेव बहुधा भक्षितं तेन सादरं। ब्रह्महत्यासहस्राणि गोहत्याशता
कानि च। अन्यहत्यासहस्राणि पुरा तेन कृतानि हि। यावज्जीवं कदाचिद्वा तेनैव हि दुरात्मना। विप्र
जन्मापि संप्राप्य न स्नानं तीर्थवारिणा। संध्या न वंदिता तेन सर्वपापप्रणोदिनी। न जप्ता च हि गायत्री
निर्मला साशिवात्मिका। सर्वपापहरं स्तुत्यं न स्मितं स्मितमुत्तमं। न धृतं विधिवत्तेन शिवमंत्राभि
मंत्रितं। त्रिपुंड्रं पि रुद्राक्षाद्धृतं पापविनाशकं। तेन पापात्मना दुष्टबुद्धिना यापि न ते धृतं।
सर्वाघदीपकं नित्यं विहितं लिंगपूजनं। सर्वाघनाशकं तेन कृतं च न कदाचन। बिल्वैर्मनोहरैः
शुद्धैः कोमलैः शिवसंमतैः। न कृतं पूजनं शंभोस्तेनैव हि कदाचन। धूपदीपादिभिः सम्यक्कृतं
न नान्यचिंतितः शिवः। अर्चितं शिवलिंगं च तेनैव न निरीक्षितं। प्रणामो दंडवत्सम्यक्कृतो पापप
नाशकः। शिवार्थं निर्मितं तेन कदाचिदपि सादरं। नृत्यं प्रदक्षिणाद्यैश्च सर्वपापविनाशकैः॥
नाराधितो महादेवस्तेनैव हि दुरात्मना। वेदोपगीतममलं नाम मोक्षप्रदमनुत्तमं। शिवनाम शिवाक

शस्य पूजा कार्या प्रयत्नतः। यस्य कस्यापि संतुष्टो गणपः सर्वसिद्धिदः। अत एव सुरश्रेष्ठो योग
णानाथो विचक्षणैः। गणेशाद् परो लोके विघ्नहर्ता न विद्यते। तस्मादस्य हि माराध्यो गणेशः सर्व
सिद्धिदः। काशीनिवाससिद्ध्यर्थं विष्णुना पूजितः पुरा। पुरा विघ्नेश्वरः सम्यक् पूजितो दंडपाणि
ना। कर्कोटकेन नागेन गणेशः पूजितः पुरा। शेषेण पूजितः पूर्वं गणेशः सिद्धिदायकः। काशीया
त्रार्थमुद्युक्तो विधिविघ्नकुलाकुलः। पूजयामास विघ्नेशं विधिवद्भक्तिपूर्वकं। सूर्येणान्यैश्च चितिः
पूर्वं चंद्रेण च तथा प्रिये। देवैरन्यैश्च विधिवत्पूजितो गणनायकः। मर्त्यानाममराणां च मुनीनां च
वरानने। न सिद्ध्यत्येव कार्याणि गणेशार्चनं विना। काशीयात्राविधिं वक्ष्ये शृणु सादरमंबिके। नि
यमा बहवः संति काशीयात्रारतात्मनां। ब्राह्मणक्षत्रियविट्शूद्रैः स्वस्ववृत्त्या यथोचितं। न्यायेनैव ध
नं सम्यगर्जनीयं प्रयत्नतः। आलस्यं च पुनस्त्यैव कर्त्तव्यो धनसंग्रहः। [illegible]
चाविद्धनं। अयांच्ययैव विप्रैश्च देयं याजी विनिर्दिजैः। दत्तमन्यमनन्यं च याग्यांशं वित्तं द्विजोत्तमैः।
गृहीत्वा नत्रिधनस्तत्रा नागेनैकेन सादरं। श्राद्धं कार्यं प्रयत्नेन ततो मुंडनपूर्वकं। कानने रथमुद्दिश्य
तदन्येषु द्विजोत्तमाः। नो जनीयाः प्रयत्नेन शैवा एव शिवप्रियाः। नो जनीयाः प्रयत्नेन मद्यमपि शांभ

गः। ततो गणेशमुद्दिश्य पूजनीयाः शिवद्विजाः। ततश्च दुर्गां संपूज्य सर्वदुःखविनाशिनीं। पुनर्महि
गममलं पूजनीयं प्रयत्नतः। द्विजेभ्यो बंधुवर्गेभ्यः प्रतिगृह्याशिषस्ततः। शिष्टं धनं गृही नैव द्विजः
संतुष्टमानसः। इत्युक्त्वैन दद्याल्लिंगं प्रपूजितं कन्यकाद्वयं। दधिक्षीरफलान्नादि लिलानेयमसर्व
कं। ततस्त्वयं समुच्चार्य मंत्रः सर्वार्थसाधकः। पूजयित्वा विशेषेण लिंगरूपिणमीश्वरं। शिव
गौरीपते श्रीमन् भक्तवत्सल शंकर। काशीयात्रां करिष्येहं निर्विघ्नं कुरु सर्वदा। विघ्नेशनकध
रद विघ्नराज गणाधिप। काशीयात्रां करिष्येहं निर्विघ्नं कुरु सर्वदा। कालभैरव सर्वात्मन् काल
नाथ जगत्प्रभो। काशीयात्रां करिष्येहं निर्विघ्नं कुरु सर्वदा। जय दुर्गे जगद्वंद्ये जय दुर्गे शिवप्रिये।
काशीयात्रां करिष्येहं निर्विघ्नं कुरु सर्वदा। ततो मां वृषमारूढं दिव्यमंगलविग्रहं। मुक्तादामपरीतां
गं मंगलप्रदमुत्तमं। गौरीभूषितवामांगमनयप्रदमुत्तमं। ध्यात्वा सम्यक्कृतो गच्छेदन्यनामं पुने
दिने। निराहारेण निर्गच्छेन्मौनव्रतपरायणः। अश्वदोलोपानहादीन् क्षीयानस्पर्शयन्गतान्। शिव
गौरीपते श्रीमन् विश्वनाथ सदाशिव। कल्याणदेति सततं स्मरन्मंत्रमिमं जपन्। अहरहर्गममा
श्रित्य प्रथमे दिवसे शुचिः। पुनः शेषं पुरा संपूज्य कृतोपवासो यथाविधि। गोकर्णाः नियमेनैव

दसंस्कृतः। नागोपवीती कुंदपेविलाडुवंकिरप्रियः। भालचंद्रो विश्वधामा शिवपुत्रो विनायकः।
लीलावलंबितवपुः पूर्णः परमसुंदरः। विघ्नांधकारमार्तंडो विघ्नारण्यदवानलः। सिंहरवद
नो नित्यो विभुः प्रमथपूजितः। शरण्यो दिव्यपादाब्जो भक्तमंदारभूरुहः। रत्नसिंहासनासीनो
मणिकुंडलमंडितः। भक्तकल्याणदोनेककल्याणगुणसंश्रयः। एतानि दिव्यनामानि गणेश
स्य महात्मनः। पठनीयानि यत्नेन सर्वदा सर्वदेहिभिः। नाम्नामेकैकमेतेषां सर्वसिद्धिप्रदायकं
सर्वविघ्नेशनाम्नां तु फलं वक्तुं न शक्यते। एकैकमेव तन्नाम दिव्यं जप्त्वा मुनीश्वराः। प्रत्यूहमा
त्ररहितास्तिष्ठंति शिवपूजकाः। दूर्वायुग्मानि संगृह्य पूतनान्यतियत्नतः। पूजनीयो गणाध्य
क्षो नाम्नामेकैकसंश्रयाः। ननस्यक्षुल्लपट्टस्य चतुर्थ्यां विधिपूर्वकं। वक्रतुंडेश शक्रतुंडेत्तस्थानं
गत्वा प्रयत्नतः। वक्रतुंडेशमाराध्य सर्वाभीष्टप्रदायकं। ध्यायेद्घटस्तंभकुंडं काचनाननमनाम
यं। ततः पूजां यथाशास्त्रं कृत्वा दूर्वांकुरैर्नवैः। पूजाकाय विशेषेण नामोच्चारणपूर्वकं। ततश्च
मोदकैर्दिव्यैः सुगंधैर्घृतपाचितैः। नैवेद्यं कल्पयेदिष्टं गणेशायच्छनावहं। अन्नैश्च परमान्नै
श्च परमान्नैश्च नहेन्नैजे मनोहरैः। तोषणीयः प्रयत्नेन वक्रतुंडविनायकः। प्रदक्षिणनम

स्कारादिव्यतन्नामसंख्यया।कर्त्तव्यानियतंश्राद्धेमौनिव्रतपरायणैः।ततःसंतर्प्यविधिवच्छैवान्ब्राह्म
णान्सत्तमान्।पुनरभ्यर्च्यनिर्विघ्नमिमंमंत्रमुदीरयेत्।वक्रतुंडसुराराध्यसूर्यकोटिसमप्रभ।निर्वि
घ्नेनैवसततंकाशीवासंप्रयच्छमे।इतिसंप्रार्थ्यविधिवत्पूजांकृत्वापुनर्मुदा।नमस्कृत्वाप्रसाद्यै
वंगच्छेत्दुंढिविनायकं।दुंढिराजार्चनंसम्यक्कर्त्तव्यंविधिपूर्वकं।तत्रैवाचाविशेषेणपूजांकृत्वा
ततःपरं।पूजनीयाप्रयत्नेनसर्वदामोदकप्रियाः।शिवप्रीतिकरानित्यंश्रद्धाःपंचविनायकाः।
सिद्धिप्रसिद्धिप्रदंसिद्धगणेशंसुरवंदितं।संपूज्यपूर्ववत्सम्यक्गच्छेदाशाविनायकं।आशावि
नायकंसम्यक्पूजयित्वाततःपरं।अर्कविघ्नेश्वरःसम्यक्पूजनीयःप्रयत्नतः।पूर्ववत्पूजनी
यःस्यात्ततःसिद्धिविनायकः।पूजनीयस्ततःसम्यक्चिंतामणिविनायकः।सेनाविनायकोप्ये
वंसंपूज्यस्तदनंतरं।दुर्गाविनायकस्यापिपूजाकार्याततःपरं।एवंसंपूज्यविधिवद्भक्तिश्रद्धास
मन्वितैः।शैवाःशंकरतत्वज्ञाःपूजनीयाःप्रयत्नतः।एवंसंपूजिताःसम्यक्प्रीतास्तेगणनायकाः
काशीवासंप्रयच्छंतिनिर्विघ्नेनैवसादरं।आज्ञप्तेनकापिलेनैवंसाद्रिलिखितेयापुरी।ऊँत्वैतत्रा
मनिःसम्यक्सर्वविघ्नाधिपोनवेतु।पतानिदिव्यनामानिप्रतिवासरमादरात्।पठितायेना

त्रिमामुदिश्यैवसाम्बुना।पंचाग्निमध्यसंस्थितातपश्चर्यांकरिष्यतिदाःनिशंकल्पपर्यंतंतप
स्त्वातिदारुणं।वह्निमध्यगतासाध्वीजलेसंस्थातपःपुनः।ततःकदाचिद्ध्यानेनमल्लोकंगमि
ष्यति।प्रसादयोपितांदृष्ट्वाऽनविष्यंत्यवमोहिताः।ततस्तेप्योपिविमलाशापंदास्यतिदारुणं।शि
वसायुज्यरूपोवोमोक्षोमास्त्वितिसाप्रिये।मदीयंरूपममलंसर्वेषांमोहकारणं।त्यक्त्वायंत
दितिभीत्याजलरूपान्नविष्यति।ततस्तत्क्षणमालोक्यब्रह्माविस्मयसंयुतः।वारुणेकुंडेनिपा
त्यैनिरोधंचकरिष्यति।ततःश्रवदिलानास्यतपसामदनुग्रहात्।जलरूपेवसान्याकाशीनाय
स्यतिप्रिये।ततःश्रवन्तिांदृष्ट्वातदाब्रह्मादयःसुराः।गंगागंगेतिसर्वेपिप्रवदिष्यंतिगांतुतां।त
दाप्रभृतिगंगेतिनामतस्याभविष्यति।पावयिष्यतिसालोकानूस्मृतापापविनाशिनी।सःपि
काश्यांस्वनाम्नैवलिंगंसंस्थाप्यसादरं।ज्ञानवापीतटेरम्येतपश्चर्यांकरिष्यति।काशींसंप्रा
प्यविमलामनघांशिवरूपिणं।तपश्चर्यांविनालोकेकःस्थास्यतिवरानने।तकाशीक्षेत्रमा
लोक्यबालकस्यापिसद्बुधिः।तपश्चर्यारतिःसुखानवत्येवनसंशयः।काश्यांवैबहवोविघ्ना
ःकाशीवासवियोजकाः।तच्छांत्यर्थंदुंढिराजःपूजनीयःप्रयत्नतः।अष्टोत्तरशतैकांडवैर

रोशस्यैवनामभिः। कृत्वेमतियत्नेननवदूर्वांकुरार्पणं। हिरण्मयजनुंसुहंसवासविच्छेवमत्र्यं।
वरदंगणपंधकलात्पूजाकार्याप्रयत्नतः। ॠषिर्विघ्नेशइत्यादिनाम्नांसर्वेश्वरःशिवः। देवताविघ्न
राजोत्रछंदोनुष्टुप्तुनप्रदः। सर्वविघ्नहरामन्नंपूजांशक्तिःसुधात्मिका। कीलकंगणनाथस्यपू
जाकार्येतिकामदा। विघ्नेशोविश्ववदनोविश्वचक्षुर्जगत्पतिः। हिरण्यरूपःसर्वात्माज्ञानरूपो
जगन्मयः। ऊर्ध्वरेतामहाबाहुरमेयोमितविक्रमः। वेदवेद्योमहाकायोविद्यानिधिरनामयः।
सर्वज्ञःसर्वगःशांतोगजास्योविगतज्वरः। विश्वमूर्तिरमेयात्माविश्वाधारःसनातनः। सामगानप्रि
योमन्त्रीसत्त्वाधारःसुराधिपः। समस्तसाक्षीनिर्द्वन्द्वोनिर्लिप्तोमोघविक्रमः। नियतोनिर्मलःपुण्यः
कामदःकांतिदःशिवः। कामरूपीकामवेषःकमलाक्षःकलाधरः। सुमुखःशर्मदःमूषकाधि
पवाहनः। दीर्घतुंडधरःश्रीमाननंतोमोहवर्जितः। वक्रतुंडःशूर्पकर्णःपरमःपावनोवरः। योग
ज्ञोयोगिवंद्यांघ्रिरुमासूनुरघापहः। एकदंतोमहाग्रीवःशरण्यःसिद्धसेवितः। सिद्धिदःकरुणा
सिंधुःर्भगवान्भव्यविग्रहः। विकटःकपिलोढुंढिरुग्रोभीमोदरःशुभः। गणाध्यक्षोगणाराध्यो
गणेशोगणनायकः। ज्योतिःस्वरूपोभूतात्माधूमकेतुरनाकुलः। कुमारगुरुरानंदोहेरंबोवे

लनायस्यमूलमंत्रःप्रवर्त्ततेपूजां[illegible]मिश्रया। सर्वसिद्धि[illegible]कार्यकं। कर्मेतिगावमभलंगा
नशास्त्रानुरोधतः। नागचंपकपुष्पंनागरत्नविल्वादिसाधनैः[illegible]यतिगुरुरायांतिया
तिन्नातस्यकेदारनाथस्यश्रावणीसोमवासरेपूजाकार्याविशेषेणसाधनैर्विविधैःशुभैः। सोम
वारव्रतंकार्यंप्रयत्नेनयथाविधिः। शक्तेनोपोषणंकार्यमन्यथानिशिभोजनं। तस्यदक्षिणादि
ग्भागेतिष्ठत्यर्कविनायकः। तस्मिन्नेवदिनेसोपिपूजनीयःप्रयत्नतः। सर्वविघ्ननिवृत्त्यर्थंप्रव
र्मर्केणसादरं। तपस्तप्तंमरुद्भिरमेकपादेनसंततं। अर्केणैवकृतंकुंडएकंतिष्ठतिनिर्मलं।
तत्पुरतोधरन्तितंपुरातेनैवधीमता। लोलार्केशानिधंलिंगंतत्रास्तिसकलार्थदं। तत्पूजाविधि
वत्कार्यासातुषष्ठीदिनेशुभे। तत्रान्तेसंतिलिंगानिसर्वाणीष्टप्रदानिच। तेषामपियथायोगं
पूजाकार्याप्रयत्नतः। सिद्धेश्वराभिधंलिंगंकाश्यांतिष्ठतिसादरं। तत्रपूजाविधानेनकर्तव्याप्र
त्यहंजनैः। तत्रैवदुर्गाविमलातिष्ठत्यमललोचना। सर्वदुर्गहरानित्यंस्वभक्ताभयदायिनी।
तत्राश्विनीशुक्लपक्षप्रतिपद्यवधिप्रियेनवमीदिनपर्यंतंपूजाकार्याप्रयत्नतः। सासर्वार्ति
हरादेवीनित्यंकाशीनिवासिनां। पूजितान्भक्तवरदानवत्येवनसंशयः। तत्रैवामृतकुंडाख्यं

तीर्थमस्त्येकमुत्तमं।तत्रस्नानेनदुःखानिनश्यंतिसर्वथा।कामाक्षीस्थानमनघंमेकमलेश्वरा
नने।तत्रकुंडमस्तिदिव्यंतज्जलंचामृतोपमं।तत्रापिश्रावणेमासेप्रत्यहंविधिवज्जनैः।स्नानंकार्यंवि
शेषेणसर्वथासौमवासरे।तत्रापिशिवलिंगानिसंतिवेयवधिप्रिये।कुंडान्यपिमनोज्ञानिनिर्मला
निसंतिहि।तान्यपिश्रद्धयानित्यंपूजनीयानियत्नतः।निर्मलेषुचकुंडेषुस्नानंकार्यंयथाविधिः।
आदिकुंडेश्वरोनामगणेशस्तिष्ठतिप्रिये।सर्वविघ्नहरोनित्यंसर्वाभीष्टप्रदायकः।प्रतिशुक्लच
तुर्थ्यांतुसदूर्वालड्डुकादिभिः।पूजनीयःप्रयत्नेनकाशीवासेप्सुभिर्जनैः।कालेश्वराभिधंलिंग
मेकमस्तिवरानने।तत्पूजासर्वथाकार्याप्रत्यहंविधिवज्जनैः।गोकर्णाभिधमस्त्येकंलिंगंपापौ
घनाशकं।तत्रापिकुंडमस्त्येकंतत्रस्नानमघापहं।शिवरात्रिदिनेतत्रस्नानंकार्यंप्रयत्नतः।तल्लिंग
पूजनंचापिकर्तव्यंतद्दिनेशुभे।दिव्यलिंगान्यनंतानिकाश्यांतिष्ठंतिसर्वथा।तेषांप्रभावःकेनापिव
क्तुमेवनशक्यते।अत्रापिऋषिभिर्निर्दिष्टैर्नोमिश्रकमलानने।स्थापनीयानिलिंगानिकाश्यामन्यैर
पिध्रुवं।कुंडान्यपिचकार्याणितैरेवऋषिसत्तमैः।तपश्चर्यांकरिष्यंतितत्रएवात्रसदाशुभे।इतःश
तोत्तरेकल्पेकन्यादिमवतासुने।भविष्यसमस्तासाधीरूपंचाचण्यशोभिता।शिवपत्नीभविष्यामि

लिःसमांसहस्रंनाममंत्रैःस्तैःप्रतितन्नामसंख्ययातद्भक्तिदत्तानार्थायितदेकंकमलंमयाहृ
तंतदेकोनंनामसंख्यावत्तुचतदाविचार्यकमलमलब्धातीव्रमादरात्।स्वनेत्रंकमलेनै
वनामसंख्यामपूरयत्।तदात्यंतमतुष्टोस्मितिर्ममतस्मिन्वरानने।ततोनेत्रंमयादत्तंपुंडरी
कनिभंशुभं।पुंडरीकाक्षइत्येकंनामलब्धंचविष्णुनातेनघोरतरंतसंतपस्तफलमीदृशं।
तेनैवविष्णुनातत्रचक्रंलब्धंवरानने।सुदर्शनाख्यममलंकोटिसूर्यसमप्रभं।तेनैवसर्व
शत्रूणांविनाशंसकरिष्यति।पुरामदंघ्रिरेखाभिःसृष्टंतच्चक्रमुत्तमं।वरोन्योयाचितस्ते
नसर्वलोकहितावहः।इदंपापहरंभूयात्कुंडमस्त्वितिसादरं।इदंमणिगणाकीर्णंमणिक
र्णीसमन्वितंमणिकर्णीतिविख्यातंकुंडयातुजगत्पतो।अत्रैकमज्जनादेवमुक्ताःयांतुज
नाःसदास्मरणेनापिपापानांविनाशोस्तुनवप्रनोयःकरोतिपिंडश्राद्धमेतत्तीरेमनोह
रे।यांतुतत्पितरःसर्वेब्रह्मलोकंप्रतिप्रभो।यस्त्वत्रशैवःपुण्यात्मातनुत्यागंकरिष्यतिशि
वःपंचाक्षरस्तवैतःससमाप्नोतुशंकर।ततस्त्वत्प्रसादेनसमोक्षमधिगच्छतु।अक्लेशे
नैवदेवेशपुनरावृत्तिदुर्लभं।इतिदृष्टावरास्तेनसर्वेदत्तामयावराः।तदामंदारकुसुमै

रम्यहृष्टिमनोहरावैकुंठलोकंसप्रापतद्बहुप्रीतमानसः।पूजयित्वैवमांसम्यगनिवायुनः।उ
नः।अंतर्गृहेचवासमनन्यस्त्वंलब्धातपस्यांयदिसावधानं।करोतियःकश्चनत्रैववर्यःवतस्मैव
रोदायतएवमिष्टः॥इतिश्रीहिमवत्खंडेशिवगौरीसंवादेकाशीरहस्येएकादशोऽध्यायः॥ ॥
॥ ॥श्रीशिवउवाच॥काश्यामन्यन्महत्स्थानंकेदाराभिधमुत्तमं।तत्रापिलिंगमस्त्येकंकेदा
रेश्वरमुत्तमं।कुंडमस्त्येकममलंतत्रैवविमलोदकं।तत्रस्नात्वाविधानेनकेदारेशंसमर्च
येत्।तत्रापिमुनयोनस्यास्त्वामल्लिंगपूजनं।तिष्ठंतिकोटिशःशुद्धाःस्तपोध्यानपरायणाः।
तत्कुंडस्नानमनिशंकर्त्तव्यंप्रीतिपूर्वकं।तिलैस्तत्पितरोनित्यंतर्पणीयाःप्रयत्नतः।तत्कुंड
कंदराग्नित्यंसोमाहुनाकैगकन्यकाः।मत्पूजार्थंसमायांतिनानानरणभूषिताः।सहस्रजिह्वः
शेषोपिप्रत्यहंनक्तिपूर्वकं।सबंधुस्तेनमार्गेणसमायातिमदर्चकः।कर्कोटकोपितेनैवमा
र्गेणायातिसादरं।अन्येपिबहवोनागाःसमायांत्यनिशंमुदा।नकुंडधारिसततंतीव्रखड्गासि
पाणयः।सार्द्धष्टकोटिगणपास्तिष्ठंतिक्रूरविग्रहाः।तानप्रेपूजयित्वैवप्रसाधयदनंतरं।ना
गलोकान्समायांतिसर्वेशेषादयःसदा।मारकंयःसर्वपापानांकुंडमेतच्चांतमुक्तिदंकलंतिका

वस्त्वदन्योनदेवस्त्वदन्योनदेवस्त्वदन्योनदेवः।त्वमेवकर्तुंमत्तलोकेकनान्यस्त्वमीशस्त्वमाद्यस्त्व
माराध्यनूनं।त्वदन्योनपूज्यस्त्वदन्योनसेव्यस्त्वमेवासिमान्यस्त्वमेवासिसेव्यः।त्वदन्यत्स्वरूप
नास्त्येवलोकेत्वदन्योनवेदांतवेद्यःपरेशः।त्वमेवासिसर्वंत्वदन्यन्नकिंचित्ध्रुवंसत्यमेतत्
ध्रुवंसत्यमेतत्।शिवात्परंनेतिवदंतिवेदाः।शिवात्परंनेतिवदंतिदेवाः।शिवात्परंनेतिवदंति
सिद्धाः।शिवात्परंनेतिवदंतिशुद्धाः।शिवएवाखिलाराध्यःशिवएवजगत्प्रभुः।नशिवात्परम
स्त्येकंसत्यंसत्यंमयोच्यते।शिवाज्ञयैवसूर्योयंतपतिप्रतिवासरं।शिवाज्ञयैवचंद्रोयंदीप्य
त्यखिलादिशः।शिवाज्ञयैवशैलेंद्रफणिदिक्करिणःसदा।धृत्वातिष्ठंतिपृथिवींकंपमानांदिवा
निशं।शिवाज्ञयैवसततंप्रज्वलत्यनलःसदा।शिवाज्ञयैववात्येतेवायवःसुखहेतवः।शिवस्यै
वप्रसादेनसर्वज्ञोहंप्रजापतिः।एवंस्तुत्वाहरिःशंभुंमामेवशिवमव्ययं।भूयःप्रणम्यबहु
धातस्थौसंनतकंधरः।ततस्त्वहंबहुकालीनघोरोग्रतपसाभृशं।विष्णुंप्रत्यक्षममंस्तंएतदेवव
चोमया।त्वत्कृतेनोग्रतपसासंतुष्टोस्मिजनार्दन।हृष्टदास्येवरंश्रेष्ठंस्तोत्रेणानेनचाधुना।इ
तिहृष्टस्ततोविष्णुःप्रणम्येशंकृतांजलिः।ययाचेवरमुत्कृष्टंशिवेनकिंदिदास्विति।वरोद्यमे

वरंदेहिवरदोत्तमशंकर।अचंचलाशिवेभक्तिर्ममास्त्वितिपुनःपुनः।अज्ञानेनमयादेवस्वल्पमे
वतपःकृतं।तोषपन्नोसिकथंशंभोकरुणाकरशंकर।दीनबंधोदयासिंधोप्रसन्नोसिकथंममामया
ह्यज्ञाविधिःसम्यक्कृतवन्नज्ञायतेशिव।तवस्वरूपंनज्ञातंतत्वतोमेयविक्रम।तादृशस्यममाद्यैवप्र
सन्नःकथमीश्वरः।वेदैरपिनतेतत्वंज्ञातमस्तिमहेश्वर।तादृशंशिवतत्वंतेकथंज्ञेयंमयाधुना।त्व
दन्यःकरुणासिंधुर्लोकेनास्त्येवसर्वथा।यदल्पेनापितपसातुष्टोसिभगवन्शिव।त्वदन्यंशर
णंनास्तित्वमेवशरणंमम।रक्षरक्षमहादेवरक्षरक्षशिवापते।त्वदीयंपादकमलंनित्यंहृदिमम
भूत्शिव।येनधन्योनवद्यंधन्यंजरुसदाशिव।त्वदीयंपादकमलंदृष्टमद्यमयाशिव।धन्योस्मिकृ
तकृत्योस्मिमत्तोधन्योनविद्यते।यद्ब्रह्मवेदपुराणाद्यैर्दृष्टुंत्वत्पदपंकजं।नदेवाद्यमयादृष्टंभाग्य
स्यालोनमेशिव।यन्नसिद्धैर्मुनिवरैःकपिलाद्यैर्निरीक्षितं।तादृशंशंकरस्यैतद्दृष्टंपादांबुजंम
या।इत्थंस्तुवापनितंसम्यक्पादमूलेजनार्दनं।उत्थाप्यांगंविमृश्यपाथस्तास्वस्वोवरः।वैकुं
गरव्यंमहत्स्थानंसृष्टंपूर्वंमयाभूतां।तदाधिपत्यंसुरवदंतदादत्तंमयाधुना।लोकानुग्रहमेतस
तंतंपालयेतिवरोपरः।दत्तःस्तदेवसंतोषाद्देयोद्धृतमामया।तदानीमुत्थापयामासकमलेरम

दुरासदंतोषष्टिवत्सरपर्यंतंब्रह्ममानेनविष्णुना।ततस्तत्स्थापितेलिंगेप्रादुर्भूतःस्वयं
शिवो।ततोमांपूजयित्वैवस्तोत्रमेतच्चकारसः।विष्णुरुवाच।नमामिविश्वेश्वरमादिदेवं
नमामिविश्वोत्तममेकमीशं।नमामिसर्वाधिकमप्रमेयं।नमामिशंभुंगिरिजासहायं।न
मामिकालांतकमुग्रमीशं।नमामिखड्गांगधरंमहेशं।नमामिसोमानलभास्कराक्षंनमा
मिवाहीनंतसन्महोक्षं।नमामिसर्पाधिपकंठभूषं।नमामिनानाविधदिव्यदेहं।नमामि
शुद्धोतमभूतिभूषं।नमामिसंरक्षितभूतसंघं।नमामिसर्वागमवेद्यमाद्यं।नमामिमाया
रहितंविशुद्धं।नमामिलोकैकनिदानभूतं।नमामिनानाविधसृष्टिहेतुं।नमामिनाकेशव
रार्चितांघ्रिं।नमामिशुभ्रेंदुकलावतंसं।नमाम्यनेकैर्दुरविप्रनाशं।नमामिनित्यंकरुणा
ईनावं।नमामिरम्योत्तमचंद्रवक्त्रं।नमामिदीप्तिहिरण्यबाहुं।नमामिशांताद्भुतहिरण्यरू
पं।नमामिदीव्योरुहिरण्यवर्णं।निंद्यः।यथोसोमेश्वरस्थानंशिवनानिर्मितःप्रयोशि
वकुंडेततःशुद्धप्रविश्यतपसोबलात्।बहुकालंसमाराध्य।शांतोनागाधिपस्तदा।अ
लभ्यतादृशंलिंगंतत्रलक्षणसंयुतं।चकारोग्रंतपस्तत्रमामेवोद्दिश्यसादरं।ततश्चम

मत्प्रसादेन लिंगं लब्ध्वैव तादृशं। आजगाम मुनिः काशीं नागः पूर्णमनोरथः। ततः सवितृमुना
साकमागत्यां तत्र हि मुने। तपः कर्तुं समारेभे पंचाक्षर परायणः। वीरेशाद्दक्षिणे भागे विष्णु
र्लक्ष्मीसमन्वितः। चकार कुंडममलं निर्मलोदकमुत्तमं। सोपानानि चकारात्र रत्नैरेव मनोह
रैः। ततस्तेनैव तत्तीरे रचिताश्च मणिवेदिका। तत्र रत्नमयं लिंगं सर्वाघौघविनाशनं। विधिवत्
स्थापयामास विष्णुः शिवपरायणः। ततस्तत्रैव विमले लिंगपार्श्वे जनार्दनः। पंचाग्निमध्ये
सततं तपः कर्तुं समारभे। षट्कोटियुगपर्यंतं चकारोग्रतरं तपः। तल्लिंगपार्श्वे संविश्य
निराहारो दृढासनः। ऊर्ध्वनेत्रैकांघ्रिणा स्थित्वा प्रक्षाल्य च स पावकान्। षट्कोटियुगपर्यंतं
तपश्चक्रे वनान्वितः। ततोऽथ मुने नमामि सोमं वृषराजकेतुं नमामि शर्वं चिरधर्मसेतुं। नमामि
नीमं जगदेकनाथं नमामि मोहं रुद्रं जनमोहहेतुं। नमामि वीरेश्वरमुग्रवीर्यं नमामि
देवं पटुनीलकंठं नमामि सर्वार्तिहरं सुरेशं नमामि दीर्घं किंजटाकलापं। शिव एव सार
एव परं प्रकृतिः शिव एवाखिलदेवचक्रवर्ती। शिव एव विहारिता मरार्तिः शिव एवामितवे
दगीतकीर्तिः। त्वदन्यं शरणं वरेण्यं न जाने जाने न जाने शिवात्परं त्वामेव जाने त्वदन्यो न दे

नेतं विप्रं स्थापयित्वा शिवान्वितः। यमुनायमुनाये नमणेवारं प्रति शंकरः। तं नत्वा स्मै महेशो
नगाणपस्य मनामयं। दत्तं तदेव नागेंद्रं तत्र तिष्ठति मे धुना। इदं शावजपं धर्वमपातकिनो
जनाः। मृतिकाले न विश्वेशस्मरणान्मोक्षमाप्नुयुः। नृणां मरणकाले तु शिव एव शिवप्रदः।
स्मरणीयः प्रयत्नेन मर्त्यैरंते विधिवज्जनैः। गंडकी नाम विमला नदी यत्र मनोहरा। तत्र सोमेश्व
रं नाम क्षेत्रमस्त्येकमुत्तमं। तत्रैव शिवनाभाख्याः शिलाः संति शिवात्मकाः। शिलाश्च तादृशाः
संति विविधाः शिवसंमताः। तासु वर्णा पिगां ह्रज्या लिंगाकाराः शिवात्मकाः। तत्र जयाम ह्रा
देवः स स्वात्मसृजितो नैव तु। उन्मत्तमहिषाख्याः शिलाः संति शिवात्मकाः। नास्तिकं येन नं
भव्याः साक्षान्मोक्षप्रदायकाः। तत्रैव शिवकुंडाख्यमेकमस्ति शिवालयं। तत्रैव शिवरूपा
स्ताः शिलाः संति मिताः पुनः। कपिलं तच्छिलामूलं पार्श्वे यामे वसा शिला। उपपुनिस्तमहि
षनेत्र संनिभमुत्कटं। सेवेत षडर्णानाथा लिंगं देशे मनोहरे। तत्र शंकरसान्निध्यं नवान्य
व्यसदा ध्रुवं। तादृशी यत्र तः साक्ष्यं शिला शंकरसंज्ञया। तत्राच्चिंतितो महादेवः [illegible] तोन व तिस्म
वदा। तत्रान्याः पिलतास्सजात्रस्याश्च शिवात्मिकाः। सर्वपापहरा नित्या सेवानां नायकं नन्वेतु ये

नत्रस्नानानित्यंनवबिल्वदलैरपि।पूजाकार्याप्रयत्नेनतत्रैवशैवैःशिवार्चकैः।तत्र
दाशिवनानारत्वमितिविदिश्रुतीयतेतदेवविमलंलिंगंमयासंपूज्यतेसदा।यस्त्वेत
ल्लिंगपूजायांप्रयतोत्रवसेन्नरः।नतस्ययातनाघोरान्नैरवीसाऽनविष्यति।काश्मीर
लिंगप्रमुखान्यनेकान्यमलानिचासंतितान्यपिपूज्यानिमुक्तिकामैर्यथोचितं
ममत्वत्रैवसततंप्रीतिस्तिष्ठत्वनामया।मयैतदेवविमलंपूज्यतेलिंगमुत्तमं।ई
दृशंदुर्लभंलोकेलिंगंमोक्षप्रदंवरं।मयाप्यत्यंतयत्नेनलब्धंलिंगमिदंपुरा।ईदृशं
प्राप्यतेलोकेकथंचित्तपसोबलात्।ईदृशानिचलिंगानिदुर्लभान्येवसर्वथा।एतल्लिं
गस्यपूजायामधिकारीजितेंद्रियः।शिवैकशरणःशैवस्तदन्योनैवसर्वथा।अत्रा
भिषेकःकर्तव्योरुद्रसूक्तैरथापदैः।बिल्वपत्रैर्नविच्छिन्नैःपूजाकार्याप्रयत्नतः।।
धूपदीपादिकंसर्वंस्वशक्त्याकार्यमन्वहं।पूजांतेजपनीयोयंशैवःपंचाक्षरःसदा।
ईदृशंलिंगमभ्यर्च्ययैत्रतिष्ठतिशांकरः।तत्रविश्वेश्वरोनित्यंतिष्ठत्यंबासम
न्वितः।एवंविमुक्तःकृत्वानागःकर्कोटकःपुरातदेवस्थलमासाद्यतपस्तेपे

मना।[illegible]
शैवांगसंगमात्रेणापिशाचःशवमुक्तः।[illegible]अस्मिन्स्थ
स्यतिशैवेंद्रतस्मिन्स्थास्यतिशंकरः।शिवभक्तप्रसादोयंप्रसादःशंकरोत्तमं।यत्रशैवोत्तम
स्यास्तिसान्निध्यनमघापहं।तत्रास्तिशंकरस्यैवसान्निध्यंनसंशयः।शैवःशिवस्ततःशांतः
शिवस्यापरविग्रहः।तस्मिन्दृष्टेमहादेवोदृष्टएवनसंशयः।अयंभाग्यवान्धन्यःपुण्य
वानितिसर्वथा।त्वत्संनिधानलिंगेनसम्यगेवानुमीयते।क्षमांकुरुजगद्वंद्यशैवोत्तम
शिवार्चक।नतोस्मित्वत्सदृंवंकोपंत्वंहरमेहर।इतितद्वचनंश्रुत्वासशैवोवीतमत्सरः
निजगादततोवाक्यंयममुद्दिश्यकोविदः।अनेनब्रह्महत्यादिजंतनशस्यमुच्यते।तस्मात्त
मवृत्तदृष्टंमंतकालेशिवस्मृतेः।अयंशिवशिवेत्युक्त्वाजहौप्राणान्स्वयं।नायातिसुरसा
दनंशंकरानुग्रहंविना।शिवनामस्मृतिफलंवक्तुमेवनशक्यते।मादृशैरल्पबुद्धिभिःतैःशंक
रेणाविनाध्रुवं।अतःपंचाक्षरःशैवैर्जपनीयस्त्वयासदा।शैवपंचाक्षरोन्योमुक्तिदोजप्य
तमया।शैवःपंचाक्षरोमंत्रःशिवरूपःशिवप्रदः।काश्यपामंतश्भूदेस्थितानां[illegible]
[illegible]नयाग

तः। नकाशीसदृशं क्षेत्रं तथा पंचाक्षरं परं। तथा पंचाक्षरो मंत्रो यं ज्ञात्वा पापी तरेत्तु
मंत्रः शैवोयं मोक्षदायकः। तस्मान्मंत्रवरः शैवस्तत्र जप्यो मनुः सदा। पंचवक्त्रो दशभुजः सर्व
देवो नमः प्रभुः। वेदोपगीतः सर्वज्ञः सोमसूर्याग्निलोचनः। गौरीभूषितवामांगः कल्याणगुण
सागरः। सर्वलोकपतिः श्रीमान् सर्वदेवार्चितो विभुः। निष्कलो निर्गुणो नित्यो निष्कंपो निरुपा
धिकः। निरंजनो निराकारो निरवद्यो निरामयः। ज्योतिःस्वरूपो विमलस्त्रिधा नः सकलात्मकः।
एकः पूर्णः शिवः शांतो मायातीतोऽक्षरः परः। इति ध्येयः सदा शंभुरप्रमत्तैरहर्निशं। अज्ञानी नि
रधुना। आद्योक्तशिवशब्देन दग्धं पातककाननं। तदनंतरमुक्तेन शिवशब्देन सर्वथा। अयं
शिवप्रसादेन न विष्यति गणाधिपः। इति तद्वचनं श्रुत्वा कंपमानो यमस्ततः। प्रजयामास वि
धिना शैवं मृतमपि द्विजं। तदानीमेव विश्वेशप्रेषिताः शिवकिंकराः। दिव्यरत्नविमानानि समा
रुह्य प्रमुमुदुः। तदानीं पुष्पवृष्टिश्च बभूव सुरनिर्मिता। नेदुर्दुंदुभयो दिव्याः प्रसन्नाश्च दिशो
ऽभवन्। ततस्तानागतान् दृष्ट्वा शमनः शिवकिंकरान्। प्रजयामास विविधैरुपचारैः समन्वि
तः। तत्पश्चात्तं द्विजं शैवं प्रसन्नाः शिवकिंकराः। [illegible] दिव्यरूपधरं [illegible]

यम[illegible]
न शिवकिंकरः। तदुक्तं पुनराकर्ण्य [illegible]
जे। यामीयकिंकरान् दृष्ट्वा जगाद वचनं मुदा॥ ॥शिवकिंकर उवाच॥ ॥रे रे यमस्य दूताः श्रू
णुध्वं वचनं मम। अनेनोच्चारितं दिव्यं शिवनाम श्रुतं मया। अयं शैववरो धन्यो नास्य याम्य
यातना। देयमस्मै महेशेन गाणपत्यं न संशयः। शिवेति नाम विमलं यदा विमुक्तमादरात्।
तेनैवाखिलपापानि नष्टान्यस्य न संशयः। तदनंतरमुक्तं यच्छिवनामाघनाशकं। मुक्तिदं तं
न्नवत्येव मा कुर्वंत्यत्र संशयं। नानेनो यंत्रवत्किस्कगंतव्यं भवतां यदि। जीवनेच्छा तदानीं वै
निष्यामि न संशयः। इति तद्वचनं श्रुत्वा त्रस्ता ये यमकिंकराः। अनादृत्यैव तद्वाक्यं तं बध्नं
तुमुद्यताः। तदा न वच्म हक्रुद्धे देवदानवदुःसहं। देवगंधर्वयक्षाणां दुर्निरीक्ष्यं भयप्रदं। स
हकोटिसहस्रं तेऽजयाय यमकिंकराः। तैः स एकश्चकारोग्रं जन्यं स शिवकिंकरः। [illegible]
ताः क्रूराया यावंतो यमकिंकराः। तावंत एव संत्यत्र शैवाः शतविदुःसुराः। शैवेन प्रेषितं श्रनं
कमेकैकदा तत्र। सहस्रकोटिसहस्राणि शूलानि समजायत। शैवो वित्रति [illegible] नम।

त्रकरस्तु नि। चित्रं युद्धं चकार कै[illegible]तैर्यमकिंकरैः। एकमेवोप्य वीर्यं तद [illegible]
रं। देवदानवगंधर्वा ययुः प्रतिदिशं प्रति। तदानवच्छोणितस्य प्रवाहो मांसकर्दमः। वसाप्र
नगणाकीर्णः सिंकीर्णे यमकिंकरैः। ततः शांते घोरयुद्धे कलावार्त्तां यमस्तदा। सर्वसिद्धा[illegible]
कः अन्य यमौ युद्धकृतुं वं प्रति। तमागतं समालोक्य यमं स शिवकिंकरः। एहि एहि इमे युक्तात्र
त्वं जगाह पाणिना। ततो यमः स्वलद्वंरं[illegible]वचनया वृतं। विभूतिकवचं शैवं ददर्श शिवकिं
करं। दृष्ट्वा तं तं जलिपुटः कंपमानो नियाकुलः। प्रणम्य दंडवद्भूमौ पूजां चक्रे यथाविधिः। पुन
प्रणम्य बहुधा प्रसाद्य शिवकिंकरः। जगाद वचनं चारु विनयान्वयकोविदः। शिवन कथरं[illegible]
मन्ये कोयं तत्वविदां वर। एतस्मिन्नीदृशी न[illegible]कथं वद। अनेन ब्रह्महत्यादि पापानि वि
विधानि च। कृतानीति वदत्येव चित्रगुप्तो विशारदः। अनालोचितवक्तायं न नवत्येव सर्वथा। वि
श्वासो बहुधस्यास्मिन्नष्टं तं न वदत्ययं। ईदृशः पापनिरतः कथं[illegible]या। कथं मम [illegible]
सैन्यं मम विनाशित्वया धुना। [illegible]
[illegible]

येस्तु पतितव्रात्यवित्तपोषितविप्रद्रुहः। तेया[illegible]। यद्यत्पापकरं कर्म कुर्वंत्यत्र हि ये जनाः।
तेयाननामिमांक्रूरांश्चाक्रवंति न संशयः। इदं मत्वा सदा कार्यं स्वस्वधर्मेण सर्वदा। स्नात
व्यं यत्नतः सर्वैर्यातिनान्नीरुभिर्जनैः। अंतर्गृहि कृत्वैवा पंचन्मलोत्सर्जनाजितं। मूत्रोत्स
र्जनं चात्र न नश्यत्याति दुःखदं। क्षिप्रैरंतर्गृहे हरेवं मूत्राद्युत्सर्जनं कृतं। तैरिदानीमपि
रायातनां तु ज्यते मुने। यो वाप्यंतर्गृहे कुर्यान्मूत्राद्युत्सर्जनं यदि। नैरवस्य मतिक्रूरः पा
तयत्यस्त्रमंडले। यस्त्वंतर्गृहमाराध्यं मूत्राद्यैर्दूषयिष्यति। सयातनामवाप्नोति पुनरा
वृत्तिवर्जिता। इदं मत्वैव मुनयस्तिष्ठंत्यंतर्गृहाद्बहिः। पंचक्रोशाद्बहिर्यांति मूत्राद्युत्सर्जना
यते। प्राणिदुःखकरं कर्म न कार्यं सर्वथा जनैः। कार्यं चास्मिन्विशेषेण न कार्यं सत्यमुच्यते।
अंतर्गेहाद्बहिः कार्ययामंतर्गेहिपि वा जनैः। न कार्यं सर्वथा यत्नान्मूत्राद्युत्सर्जनं मुने। अंतर्गे
हाद्बहिः कुर्यान्मूत्रविसर्जनं। पुरीषोत्सर्जनं चापि तत्प्रायश्चित्तमुच्यते। पंचगव्यं यथा
शास्त्रं प्राश्यं मुंडनपूर्वकं। ततोंतर्गृहयात्रैका कर्तव्या विधिपूर्वकं। ततः पंचक्रोशयात्रा नि
राहारेण सादरं। कर्तव्या विधिवद्विप्रा भोजनीयाः प्रयत्नतः। इदं मूत्रोत्सर्जनस्य प्रायश्चित्तं
[illegible] यानं

मुदाहृतं ।पुरी घोरमज्जने कार्यमितद्दशगुणं क्रमात् । एवमेव हि विज्ञेयं [illegible] कुंड
नं ब्राह्मणाश्च यथाशक्ति भोजनीयाः प्रयत्नतः । स्वर्कैकदाम [illegible] मसैरिकदानमेव वा ।
एवं कार्यं प्रयत्नेन प्रायश्चित्तं वरानने । मलमूत्रादिकं कार्यं यस्तु [illegible] धतेजनैः । ब
द्धधैव तथा कार्यं प्रायश्चित्तं यथाविधिः । तादृशै यत्नतः कार्यं प्रायश्चित्तं मयोदितं । अन्य
थायातनां घोरां प्राप्नुवंति न संशयः । श्रीकालभैरव प्रांते कुंडमस्त्येकमुत्तमं । कालाष्टमी
दिने तत्र स्नानं कार्यं विधानतः । तत्कुंड निकटे रम्यं लिंगं कालेश्वराभिधं । भैरवस्थापितं
तिष्ठत्येकं पापौघनाशकं । तत्पूजनं यथाशास्त्रं कार्यं बिल्वदलादिभिः । ततः पूजा यथाशा
स्त्रं कर्त्तव्या भैरवस्य च । प्रदक्षिणा नमस्कारः कार्यश्चाष्टोत्तरं शतं । जागरेणो पवासेन त्रीण
नीयो हि भैरवः । सुविनिर्त्तेन पक्वान्नैः शेषा ब्राह्मणपुंगवाः । भोजनीयाः प्रयत्नेन भैरवप्रीति
कामुकैः । अंजयानलसंकाशो [illegible] मासमावृतः । कालभैरवकोपाग्निरशेषवनदाहकः ।
ततः कार्यं विशेषेण शिवैकपरदेवतैः । शैवैर्ज्ञात [illegible] नैकदा वने । कपाली कुंड
ली भीमो भैरवो भीमविक्रमः । [illegible] पंचशीलकमाली [illegible] नीलकंठ [illegible] प्रियः । एतानि दशनामा

[illegible]
वः केचित्केचित्करशानान्विताः । केचिन्न [illegible] कराः कालभैरवकिंकराः । [illegible] यासुतान्वि
ताः केचित्केचित्प्रयुतबाहवः । केचित्कोटिकराः क्रूराः केचिन्नियुतबाहवः । केचित्खर्वायु
त कराः केचिदर्बुदबाहवः । केचिन्महाखर्वहस्ताः केचित्पद्मनबाहवः । सर्वेपि पर्वता
काराश्चीर्यमानमदोन्नताः । घनोन्नतोरुविषमतीक्ष्णदंष्ट्रास्त्रबाहवः । सन्नद्धाः सर्वदा नी
माः क्रूरा भैरवकिंकराः । ईदृक्कृतानां संख्या कर्तुं न शक्यते । यावंतो बाहवो येषां तावंतो नानाश
स्त्रान्विताः सदा । तावद्भिर्बहुवाहनानि [illegible] ये के के मुद्गरान तद्यातनास्थानं [illegible]
स्वादयः सुराः । रुद्रंतः कंपमाना तिष्ठंति स्वस्वधमतेः । काश्यां येन कृतं पापं ते नैव घो
र यातना । नोक्ता या तात न संदेहः सत्यमेवोच्यते मया । अंतर्गृहे मलादीनि ये कुर्वंति न
राधमाः । ते यातनामिमां क्रूरां प्राप्नुवंति न संशयः । ब्रह्महत्यादिकं काश्यां ये कुर्वंति नरा
धमाः । ते यातनामिमां क्रूरां प्राप्नुवंति न संशयः । ये शैवा विप्रधिक्कारं काश्यां कुर्वंति दुर्ज
नाः नेयाः । ये शैवं मान्यमधिकं नार्चयंति नराधमाः । तेयाः । कार्यां च संति ये [illegible]
[illegible]

स्तापदारकाः॥ ते या०॥ ये मामन्यसमं मत्वा काश्यां तिष्ठंति शांकरं। ते या०॥ शैवे ए
वसदा ह्यज्य इति मां नार्चयंति ये॥ ते या०॥ न शिवादधिको देव इति मां नार्चयंति ये॥ ते या०॥
शिव एव सुराराध्य इति मां न वदंति ये। ते या०॥ शिवात्परतरं वस्तु नेति मां नार्चयंति ये ते या०॥
ये मामज मनन्यार्च्य काश्यां तिष्ठंति मानवाः। ते या०॥ त्यक्त्वा तिष्ठंति ये काश्यां न स्मरंति हर
क्षणं। ते या०॥ ये विहाय वसंत्यत्र शिवलिंगस्य पूजनं। ते या०॥ ये नित्यां तर्गेह्यत्रांत्य
क्त्वा तिष्ठंति मानवाः। ते या०॥ ये काशीक्षेत्रमनघमन्यक्षेत्रसमं विदुः। ते या०॥ ये रुद्रजपम
न्यार्थं कुर्वंति धनलोभतः। ते या०॥ शैवदीक्षां विहायास्यां काश्यां तिष्ठंति ये जनाः। ते या०॥
रुद्राध्यमयज पंचस्त्का काश्यां तिष्ठंति ये जनाः। ते या०॥ शैवं पंचाक्षरं जप्यं त्यक्त्वा तिष्ठंति ये ज
नाः। ते या०॥ ये मल्लिंगार्चनं त्यक्त्वा तिष्ठंति शिवनिंदकाः॥ ते या०॥ ये काश्यां शिवशास्त्रस्य निं
दां कुर्वंति दुर्जनाः। ते या०॥ कालभैरवमाराध्य मनाराध्य वसंति ये। ते या०॥ ये पंचक्रोशया
त्रां त्यक्त्वा तिष्ठंति मानवाः। ते या०॥ [illegible] ये तु शैवज्ञानं त्यजंति दुर्जनाः। ते या०॥ शि
वरात्रिव्रतं काश्यां ये न कुर्वंति दुर्जनाः। ते या०॥ दुष्टप्रतिग्रहासक्ता नित्यं काश्यां वसंति ये॥

र्मुपोष्य नियतो व्रती। [illegible]
धि पूर्वकं। कृष्णगोघृतदीपांश्च कारयन्मम [illegible] पितृन् [illegible]
स्तोत्रपाठैश्च नृत्यैश्च पुराणश्रवणादिभिः। चक्रे जागरणं राजा कृत्तिवाससमर्चयन्। ततस्त्वै
वहतात्मा शिवलिंगार्चनेरतः। पंचाग्निमध्यदेशस्थश्चकारोग्रं तपो नृपः। कालेन समृतः सोपि स
मांके संनिवेशितः। मया पंचास्यरोदन्तो मुक्तिमापनृपोत्तमः। ईदृशं कृत्तिवासेशक्षेत्रं सर्वार्थसि
धकं। तत्रान्यं हं स्वजनीयः कृत्तिवासेश्वरो जनैः। तत्रांते संति लिंगानि कोटिशः कमलानने।
तान्यपीहाद्यान्येव मुक्तिदानि न संशयः। तीर्थमस्त्येकममले ऋणमोचननामकं। तत्तीर्थ
स्नानमात्रेण ऋणेभ्यो मुच्यते जनः। तत्र श्राद्धं विधानेन कर्तव्यं यत्नतस्सुने। तेन मुक्ता न वंतिये
पितृणां ऋणबंधनात्। पिशाचमोचनं नाम तीर्थमस्त्येकमुत्तमं। तत्र स्नात्वा पिशाचोपि मु
च्यते सर्वपातकैः। श्राद्धं च विधिवत्तत्र कर्तव्यमतियत्नतः। पिशाचभूताः सर्वेपि मुच्यंते पितर
स्ततः। तदग्रे पातनास्तंनो पोजनाबुद्दुमुन्नतः। जाज्वल्यमानः सततं तिष्ठत्यनलसंनिभः। का
श्यां तिष्ठंति ये मर्त्याः पातकारपराङ्मुखाः। तान्निश्चं खलु नैव क्षिपान्यत्र [illegible] पां
[illegible] य थाने

शृद्दियानादिविमुखानशिवनिंदकान्। दंदह्यमानस्तानेस्मिन् पातयत्यवनैरवः [illegible]
स्नादे। निविष्टजनयोवसंभ्रमः। तमानीयात्रवध्वैवपातयत्यत्रनैरवः। आजल्पमानान्यत्नेरो
वह्निकुंडानिसंतिच। तेषुपातयतिक्रूरस्थानेवानीयनैरवः। तत्रतीक्ष्णानिकुंडानिघोराणि
विविधानिच। तिष्ठंतितेषुतानेवपातयत्यवनैरवः। मामनन्यचेतुंकेयोकाश्यांस्थितापिमा
नवः। तमानीयात्रतीव्रेणपातयिष्यतिनैरवः। कार्यांस्तानिपापानिदुर्दियांतिष्ठणेरतो।
तन्नाशोननवत्येववि नैतादृशायातनां। विविधायातनाःस्पृष्टानैरवेणयदृच्छया। तासुतान्
क्रोधसंविष्टःपातयत्येवनैरवः। द्वात्रिंशद्युगपर्यंतमेकैकाघफलंजनैः। काश्यामवश्यंनोके
यंकाश्यांचस्वल्पपातकैः। नमेणात्येकदास्यकाप्यत्रमंतष्टेहिनरः। त्रिकोटियुगपर्यंतम
निकुंडेपतिष्यति। पुरीषोत्सर्गकस्येतत्त्रिगुणंविधिचोदितं। इतोप्यधिकमेवात्रनैरवस्त
करिष्यति। प्रमादेनकदाचिद्वेधेयस्याज्ञाननाशुने। नोचेन्निसंविस्फजतोमतादे। तिननिःस्त
तिः। घोराणियातनास्थानान्यनेकानिधरानने। तद्यातनाक्षंनपाल्नेति [illegible]
हष्टुनस्त्वकासेघोरंयातनास्थानम् [illegible]

सर्वमुद्रावकुछः। शिवरात्रिव्रतस्यापिमाहात्म्यंकथितंमया [illegible] तत्रैवस्त्वतिशास्त्रेसमाहात्म्यमपिसंस्कृतं
ततःकाशीप्रयाणार्थंमुमुक्षोर्वृत्तयाधिपः। ततोपिग्रामदानासीतयात्राप्रतिबंधकः। ततोविघ्न
विनाशार्थंसराजादृढनिश्चयः। तपःकर्तुंसमारेभेतत्रैवगिरिशालये। अनंतंवाग्निमध्यस्थोनि
राहारोजितेंद्रियः। शिवलिंगार्चनेऽभवन्निचकारोग्रंतरोत्तमपः। सत्रहस्रयुगपर्यंतंतत्वाघोरतरंतपः।
ततोदुःखेनसंतप्तस्यकाशीवत्सिमानसः। करोदोच्चैरतिक्लिन्नःशिरःसंगाह्यपाणिना। पाषाणम
पिसंद्रवयाडयन्नुरसःस्थलं। कथंकाशीमयाप्राप्यादृक्ष्येविश्वेश्वरंकथं। कृत्तिवासेशलिंगं
कथंद्रक्ष्यमतःपरं। आयःपर्वतसंकाशान्यतिघोराणिसंतिमे। पातकानिवरून्येवकिंकर्तव्यम
तःपरं। इतिसंलापदुःखंतपस्यंक्रेदुनर्पः। सहस्रयुगपर्यंतंजनमध्यगतःसदा। ततःकदा
चित्तदेवदिंदुकामध्यकुमुखः। हरब्राह्मणरूपेणागतस्तान्तिकेटेनुने। तमागतंद्विजंदृष्ट्वाप्रण
म्यद्विजसत्तमं। चकारविधिवत्पूजामुवाचवचनंतदा। वेराशाःपात्रयत्नीमन्नद्विजवपाघनाश
क। काशीप्राप्तिकरंपुण्यंकिमस्तिवदतत्वतः॥ ॥ब्राह्मणउवाच॥ ॥नृपोत्तमशिकवाकारा
काशीप्राप्तिर्नराणांते। मनुष्यैःसाकथंप्राप्यादेवानामपिदुर्लभा। नान्येनतपसा [illegible]

श्राम्रया। बहुकालं ततस्तेन कर्त्तव्यं घोरमुत्कटं। किंच राज्ञा मयं धर्मो न ... या। किंतु कर्तव्यमनिशं प्रजानां परिपालनं। निःकंटकमिदं राज्यं त्वत्कालं किं न प्रनेत पः। इदानीमविच्छिन्नं राज्यं नष्टमेव भविष्यति। शरीरं चानवच्छीणं नृप वयमनोहरं। काशीप्राप्ति रं घोरं तपः कर्तुं न चाश्यते। अनेकजन्मनामं ते कल्लाल्लातपो मुक्तः। अंते शिवप्रसादेन काशी अन्यतेजनैः। कनवान्कृतपो घोरं तादृशं विधत्तुष्टिदं। कमानुषमिदं इह पंक काशीप्राप्तिसाधनं। मो स्वयं मा कुरु राजेंद्र त्यज व्रतमतः परं। पालनयस्व प्रजाः सर्वा धर्मेणैव परंतपा। इति तद्वचनं कृत्वा धैर्यवानमितव्रतः। विप्रं विसृज्य नृपो पिनपस्तो पेहुरासदं। स लक्ष्ययुगपर्यंतमेकपादेन संस्थितः। चकार दुःसहं घोरं तपो मन्त्रीतिसाधनं। तत्र मत्प्रसादेन निःस्पृहा विश्वाशायः। ततः काशीप्रयोः रक्ष्याहृष्टान्तः करणः मुने। तेन घोरं तपस्तप्तं वरं न चेयपि। बहुकालं प्रयत्नेन काशीप्राप्य यमादरात्। काश्यां विशेषतीर्थे स्नात्वा प्रत्यहमादरात्। नित्ययावादिकं कृत्वान्यवसन्निजितेंद्रियः। तत्र नैवन्यवसनमायल्ल ... शी। संप्राप्य परमं तेनेसंतोषं नृपतिस्तदा। ततः स नृपतिस्तस्मिन् शिवरात्रिदिने शुचिः। अ... आदिकं स

सर्वं शिवाय विनिवेदयेत्। तोजनीया स्नतो वि ... याय येच्छं त्याउनोजनैः। सुवासिन्यो जोजनीयादेवी प्रीत्यर्थमादरात्। विधुक्तेन प्रकारेण कृतहोमादिनाशिवः। प्रीतो नीष्टं यथायोगं प्रयच्छति न संशयः। शानित्रयोदशीं प्राप्य काश्यां स्थित्वा त्रिलोचनं। मोनान्वयति भूढात्मा सनवन्यसंशयः। उपोष्यासाय मनघे स्नात्वा तत्र त्रिलोचनं। शनिप्रुक्तत्रयोदश्यां पूजनीयः प्रयत्नतः। पुराकश्चिद्द्विजशिशुर्दरिद्रो व्याधिपीडितः। शनित्रयोदशीं प्राप्य चकारोपोषणं मुदा। ततः पित्रिपिनाकुंडे स्नात्वा चाविच्छजंदलैजलैः। पूजां कृत्वा प्रणम्याथ नन्नतवेदुनःपुनः। ततः प्रकटी प्राप्य निशं क्केसबालकः। त्रिलोचनोपि संतुष्टस्तत्कालं स्तूजनात्। सर्वाभरणसंपन्नो दिव्यमंगलविग्रहः। प्रत्यक्षो हि कृपासिंधुः समुत्थाय द्विजार्भकं। प्रीतोस्मि पूजनाद्वत्स वरं वृणु ततोधुना। वरदोहं वरं दास्ये मान्ये षाधैर्यमाप्वह। इत्युक्तो बालकः शीघ्रं प्रणम्याचे वरमुत्तमं। देवदेव हिमामानंदमविच्छिन्नमनामयं। जन्मादिदुःखशमनं गर्भवासविनाशाय। देहि मुक्तिं कृपासिंधो त्रिलोचन जगत्प्रभो। इत्युक्त्वा प्रणिपत्येशं देवदेवं मुहुर्मुहुः। सांजलिपुटो भूत्वान्यवसन्नतकंधरः। ततस्तस्मै महादेवः कृपाब्धिर्नकिवसलः। प्राणपत्नं ददौ प्रीतः सरवा

... थान ...

हं त्रिलोचनः। कृत्तिवासेश्वरं नाम क्षेत्रमस्त्येकमुत्तमं। तत्रापि विद्यते [illegible] तिनिवसेन्नराः।
तत्रापि मुनयः शांता निराहारा जितेंद्रियाः। तिष्ठंत्यत्यंतसंतुष्टाः शिवध्यानपरायणाः। अथ केसुर
धूम्रपानं केचित्कुर्वंति सादरं। केचिदेकांघ्रिणा स्थित्वा तपः कुर्वंत्यनाकुलाः। केचिदन्यच्च माम
सान्न्यं कुर्वंति यत्नतः। केचिद्विंगम्य नित्वा प्रणामं तु पुनः पुनः। केचिन्मांसादिसंस्थाप्य ध्यानं कु
र्वंति सादरं। केचिज्जपंति सततं शिवनामानि पावनाः। तत्रापि कुंडमस्त्येकं कृत्तिवासेशसन्निधौ।
स्नानं मयत्नतः कार्यं तस्मिन्कुंडे शुभावहे। तत्र स्नात्वा विधानेन कृत्तिवासं समर्चयेत्। हनुमो
दं लिंगं दर्शनादघनाशनं। मुक्तिकामैर्मुनींद्रैश्च सर्वदा सेवितं मुदा। मुनिभिः संस्कृतं नित्यं कृ
द्देवसर्वदा। माघकृष्णचतुर्दश्यामुपोष्य नियतेंद्रियैः। तज्जागरणं कार्यं कृत्तिवासेशसन्निधौ। कृ
त्तियामे यथायोगं स्नानं कार्यं प्रयत्नतः। दीपदानं प्रकर्तव्यं गोघृतेन मनोहरं। नववित्तदानैः शुभैः स्ना
नं कार्यं विशेषतः। उपोष्यानाममादेन लिंगमर्चापरायणैः। सर्वथैरापराधै [illegible] उपोषि
कं। सम्यग्जागरणं कार्यं तद्दिने समुपस्थिते। शिवरात्रि [illegible]
तानि यं नरः [illegible]

र कैलासे स्थितोऽसौ प्रयाति ब्रह्मसुतः सदनं मोदमाना वसंति च। [illegible] केन चिदंतै [illegible] श्राद्धं यथावि
धिः। तेन तास्पितरः सर्वे निरकाज्जमुद्धृताः। तदायमन्नदतः सर्वे यमशासनकारिणः। अप्र
च्छे पितॄन्सर्वान्यमपुण्यनिकेतनं॥ ॥यमनरा ऊचुः॥ ॥प्रयांति नरकात्ते यमनी
म पराक्रम। विचारयेतानि तिलयमहन्तु यमस्ततः। उवाच चित्रगुप्तारव्यं धर्माधर्मविचार
कं। किमेतैः कृतमस्तीति विनाषेव वचनं मुदा॥ ॥चित्रगुप्त उवाच॥ ॥कार्यामोंकारनाथस्य
कुंडे पापौघनाशके। शैवेन तद्वंशजेन कृतं श्राद्धं यथाविधिः। कृतं पिंडप्रदानं च तर्पणं च ता
नैः कृतं तेन वै वाघोरनरकादुद्धृताः पितरोऽखिलाः। आब्रह्मकल्पमनिशं ब्रह्मणा ह्यर्जितां मु
दा। ब्रह्मलोके निवासं च करिष्यंति न संशयः। इति तद्वचनं श्रुत्वा यमः श्री प्रसन्न मुखितः। अ
स्यैकमासनं दत्त्वा ह्यर्जां चक्रे यथाविधिः। ततो विमानमारुह्य ब्रह्मलोकं ययुर्मुदा। इंद्रे
णाप्यर्जिताः सम्यक्तथा दिक्पालपूजिताः। अन्यागतान्पितॄन्हृष्ट्वा संपूज्य विधिवद्वि
धिः। स्वलोके विमलान्सर्वान्स्थापयामास सादरं। अतोऽत्र विधिवच्छ्राद्धं कर्तव्यं पितृमुक्त
ये। ओंकारेशस्य निकटे कर्तव्यं प्रतिवासरं। त्रिलोचनारव्यमस्मत्तं तेन त्वंकारयां वरा नो
[illegible] य यमनाशयरा

तिष्ठत्येकं ममात्वं तं विनासास्पदमुत्तमं। हेमप्राकारशृंगाग्रराजमानमहागिरौ। किंनराम
रगंधर्वसेवितं प्रतिवासरं। पिलिपिलाख्यं तत्रास्ति कुंडमेकं वरानने। तत्र स्नात्वा यथा
शास्त्रं श्राद्धं कृत्वा यथाविधिः। त्रिलोचनाख्यलिंगस्य पूजा कार्या यथाविधिः। पुष्पैर्नानाविधै
र्दिव्यैर्बिल्वपत्रैस्तिलाक्षतैः। शनित्रयोदशी देवि नविष्यति यदा तदा। तस्मिन्पिलिपिले
कुंडे स्नानं कार्यं प्रयत्नतः। तपसि वापि हेमंते सर्वत्र प्रदोषे समुपस्थिते। त्रिलोचनेश्वरं प्र
भ्यग निषिच्य स्नानोदकैः। गंधैस्तिलाक्षतैः पुष्पैर्बिल्वपत्रैश्च कोमलैः। पूजयित्वा विधानेन
धूपदीपादिभिः क्रमात्। सव्यासव्यविधानेन ततः कार्यं प्रदक्षिणं। प्रणम्य बहुधा सम्यक्स्तु
त्वा स्तोत्रैरनेकधा। स्वगृह्योक्तप्रकारेण प्रतिष्ठाप्य हुताशनं। परमान्नं गोघृतं च संपाद्य नव
मादरात्। तथा बिल्वसमिद्भिश्च दलान्यानीय सादरं। होमः कार्यः प्रयत्नेन ऋषिभिः सह वै
दिकैः। मोक्षार्थिभिः सार्द्धकोटिहोमः कार्यः प्रयत्नतः। पुत्रार्थिभिः सार्द्धलक्षं होमः का
र्यो यथाविधिः। मोक्षार्थिभिस्त्रिलक्षं तु महाहोमः कार्यो यथाविधिः। स्वर्गार्थिभिः कार्यः
स्याद्धोमो लक्षचतुष्टयं। एवं कृत्वा द्विजैः सम्यक् दत्वा वै दक्षिणां। हुतं होमादिकं

षयन्नखिलान्भूतान्घनगंभीरया गिरा। मदीयं रूपममलं कथं ज्ञेयं न वादृशैः। यन्न वेदैरपि
ज्ञातमित्युक्त्वांतर्दधे शिवः। ततः पुनर्विधिस्तत्र तपस्तप्तुं समारभे। विभुश्चापि तत्तस्य ज्ञानप
धर्मत्ति यत्नतः। तादृशं शिवमेवाहं पूजयित्वा वसाम्यहं। नान्यो ममाप्यो देवेषु विना शंभुं सनात
नं। त्वयापि शंकरं लिंगं पूजनीयं प्रयत्नतः। विहायैवान्यदेवानां पूजानं शेषसर्वदा॥ शिवः।
रत्नकं शैववर्यं तं संपूज्य भुजगाधिपः। काशीं प्राप स तेनैव सह पूजापुरःसरं। शैवः पशुप
तीश्वरः पुनः पशुपतीश्वरं। दृष्ट्वा संतोषमापन्नस्तत्रैवावास सादरं। एतन्मया पशुपतीश्वरसंनि
धानवासस्य समागमने पुनर्मुक्तमद्य। सोयं कथा सकलपापवनाग्निभूता त्र्यासुधारसमय
शिवनक्तं वयैः॥ ॥ ॥ इति श्रीशिवरहस्ये सप्तमांशे शिवगौरीसंवादे काशीमाहात्म्ये प
शुपतीश्वरेतिहासकथनं नाम दशमोऽध्यायः॥ ॥ ॥ श्रीसदाशिव उवाच॥ ॥ ओंकारं ना
म विमलं क्षेत्रं कार्यां वरानने। सर्वपापक्षयकरं तिष्ठत्येकं शुभप्रदं। तत्र बिल्ववनं रम्य
डार्थं गम्यते मया। कंचित्कालं विहृत्याहं वसामि प्रत्यहं शुभे। विद्यमाने मयि तत्राद्
... थ यानाराधर।

दाचित्पवनो महान्। समागतस्ततस्तेन कंपितास्त्वरवोन्नृशं। कंपितं न्यपतत्[illegible]
समुत्तमं। न चारुणं देवताक्रांतं वित्तस्तिमितमं बिके। ततः[illegible]दा प्रभृति सर्वदा
तच्छिवं वनरक्षार्थं यत्नः संस्थापितो मया। वेदामूर्तिर्धरास्तत्र न च बिल्वदलैः शुभैः। ॐका
ररूपिणं नित्यं मामेवाभ्यर्चयंति च। शिवतत्त्वमविज्ञाय तज्ज्ञानार्थं मुनीश्वराः। वेदाभ्यस
ततस्तत्र तपः कुर्वंति सादरं। तत्र पंचाग्निनिरता निराहारा जितेंद्रियाः। तपो घोरतरं केचि
तिष्ठंति विमलाशयाः। एकपादेन संस्थाय प्रज्वलदग्निमध्यगः। चकार विष्णुस्तत्रैव तपो
घोरतरं पुरा। ब्रह्मणापि तपस्तप्तं महद्घोरतरं मुदा। इंद्रादिभिर्लोकपालैस्तपस्तप्तमनि
शं वहि। अन्यैश्च ऋषिभिः शुद्धैः मुनिभिर्ब्रह्मचारिभिः। तपस्तप्तं पुरा नित्यमत्रैवोंकारस
न्निधौ। सायमोंकारनाथस्य दर्शनं पापनाशनं। कर्तव्यं नियतं यत्नात्[illegible]काया निरंतरं।
प्रतिशुक्लचतुर्दश्यां स्कंदाकाया विशेषतः। तत्रास्य धर्मदा शैवो नो जनीयः प्रयत्नतः। ॐका
रकुंडममलं तत्र तिष्ठति निर्मलं। तत्र प्रतिदिनं स्नानं कर्तव्यं ज्ञानदं शुभे। तत्राग्निचक
तव्यं पितृनुद्दिश्य सादरं। कर्तव्यं तत्र यत्नेन प्रत्यहं विनतप्रणौ। तत्रागत्य ते सर्वे पितरो न

चेन्नियतमपि तत्त्वं किमु न च वेन ते तत्त्वं तत्त्वं तदपि च नमो वेद्य शिव ते। इदं रूपं रूपं सदसदमलं
रूपमिति चेन्न जाने रूपं तत्त्वं तमविनिन्नं परतरं। यतो नान्यद्रूपं निरतमपि वेदे निगदितं
न जाने सर्वात्मिन् क्वचिदपि नमो नंत शिव ते। महद्भूतं भूतं यदपि च न भूतं तव विभो सदा भूतं भू
तं किमु न न वतो भूतविषयैः। यदा भूतं भूतं न यति च न भूतं च न वतः भ्रनाभूतं भूतं न वति दित
नो यष्टृ शिव ते। वशीभूता भूताः सततमपि भूतात्मकतया न ते भूता भूतास्तव यदपि भूता वितु
तया। यतो भूता भूतास्तव न हि भूतात्मकतया नवा भूता भूताः क्वचिदपि नमो भूत शिव ते। न ते
माया मायाः सततमपि मायामयतया क्व वं माया माया स्वपि वरन माया मयमयी। यदा माया
माया स्वपि न खलु मायय तया न माया माया शा परमियमतस्ते शिव नमः। यदंतः संवेद्यं विदि
तमपि वेदैर्न विदितं न वेद्यं वेद्यं चेन्नियतमपि वेद्यं न विदितं। न दे वेदं वेद्यं विदितमपि वेदांत
निकरैः करा वेद्यं वेद्यं जितमिति नमोऽनंत शिव ते। शिवं शैवं नाशं शिवमपि शिवाकारमशिवं न
सत्यं शैवं तच्छिवमिति शिवं शैवमनिशं। शिवं शांतं मत्वा शिवपरमतत्त्वं शिवमयं [illegible]तं।
त्वं शिवमिति नमोऽनेद्य शिव ते। यदज्ञानात् तत्त्वं सकलमपि संसारपतितं [illegible]
सर्वथा नाशयेत्।

सततंदुःखनिलयं। नदेततज्ज्ञाश्चैवावदंतिच निवृत्तिंपरतरां। नजानेत [illegible]
तवेदंयद्रूपंनिगमविषयंमंगलकरंनदृष्टंकेनापिध्रुवमितिविजानेशिवविनो [illegible]
ऽहिममविषादोद्यविरुतिःप्रयत्नाल्लभ्योऽस्मिन्नकिमपिनमःस्तुशिवते। तवाकर्णेहूं ढंयद्परमं
स्तुःक्षतिपरंतद्देवापादंसन्नयनपदवींनात्रतनुते। कदाचित्किंचिद्दास्फुरदुरुरूपयाचेतसितव
स्फुरद्रूपंनध्येनवहरनमोनाद्यशिवते। त्वमिंदुर्नानुस्त्वंऊतनुगसिधायुर्वसलिलंत्वमेवाका
शोसिक्षितिरसितवात्मासिजगचन्। ततःसर्वाकारस्त्वमसिचतोनिन्मगुवानतश्सत्यंसत्यं
त्रिनयननमोनंतशिवते। विधुंधत्सेनित्यंशिरसिभुजंगेपिगरलंनवंनागाहारंनसितमम
भासुरतनुं। करेसन्नंनालंज्वलनमनिशंततक्रिमितितेनतत्वंजानेहंनवहरनमःकृष्णशिवते।
तवापांगस्यंदोयदिनिवतिनयःशुनकरःकदाचित्कस्मिंश्चित्नधुतरनरेपिप्रभवति। सएवेत
ल्लोकानविरच्यपितुमल्पोपिसमहानलपाक्षरोयत्सुरवरनमोनंतशिवते। नचैतद्देवेशांशि
मितरगीर्वाणसदृशांप्रमाराध्यःकश्चिद्यदिवदतिचिन्नोपिमनुते। सदुःखंलब्धांतेनरकमपिया
तिक्षयमिदंध्रुवंदेवाराध्यमिलगुणनमोनंतशिवते। प्रदोषेरत्नाद्येमृदुलतरसिंहासनधरेस्वया

धरा। श्रीविष्णुरुवाच॥ ॥महेशानंताद्यत्रिगुणरहितामेयविमलस्वराकारापारामितगुणग[ण]
कारनिष्ठिते। निराधाराधारामरवरनिराकारपरमप्रमाणस्वराकारावरपरनमोवेद्यशिवते। नमो
वेदविद्याखिलजगदुपादाननियतस्वतंत्रासामंतानवधृतनिजाकारविरतेनिवर्त्तेतवा
चःशिवमजरमप्राप्यमनसायनोशक्तास्तोतुंसरुद्रपिगुणातीतशिवते। त्वदन्यंवस्त्वेकंन
हितुविसमस्तंनभवतोविभिन्नंविश्वात्मन्नपरममत्सीशनवतः। ध्रुवंमायातीतस्त्वमसिसत
तंनात्रविषयोनतेरूपंसंसंक्षविदपिविधायशिवते। त्वयैवेमंलोकंनिखिलममलंध्यापि
सततंतथैवान्यश्चोकंछितमनघदेवोतमविनो। त्वयैवैतत्सृष्टंजगदखिलमीशानभगवन्
विलासोयंकश्चित्तवशिवनमोमेध्यशिवते। जगत्सृष्टंसर्वंयदिनवृषुमाकांतसततंतवपाली। लो
मात्राचदपिसकलंरसितमद्भुतात्तदवाप्नोतप्रकटनयनात्प्युतकएकेजगदश्मस्तास्यस्य
जहरनमोवद्यशिवते। विभूतीनामंतोनचननवतोभूतिविलसन्निजाकारश्रीमत्तवगुणसीमा
प्यवगता। अतद्यावृत्यायावदपिसकलवेदाश्च। चकितानवतंसेवामामप्रस्तुतिकलमोवध्यशिवते।
विरूपंयत्तेसकलनिगमागोचरमहूतदेवेदंरूपंनवतिकिमिदंनिन्नमयवा। नज [illegible]
सर्वथानाशेषर [illegible]

त्रिनयनसुराराध्यचरणमोंकारोवेदस्त्वमसिदिनमोघोरशिवते।यदंतस्त्वांसमामु...

पमनघं।तवेदंसंचिंत्यस्वमनसिसदासंगविहतः।यस्तुद्दिष्टयानंदंतदिदमथवाकिंतुननं

थाकिमेतज्जानेहंशरणदनमःशर्वशिवते।यथाशक्त्याद्दृष्ट्वाजगदयनवसरस्यबहुधाततः

संक्षेपेतस्मिन्वसतितदाक्षरमथवा।इदंतेकिंरूपंनिरूपमनजानेहरविनोनिसर्गःकोवातेनम

पिन्निमोनयशिवते।तवानंतान्याहुःश्रुतिपरमरूपाणिनिगमास्तदंतर्नृतिंसन्नसदसदनिरू

कंचिदमपि।निरुक्तंछंदोभिर्निजियनमिदंचानिनयनंनविज्ञातंज्ञानंसन्नदपिनमोज्येष्ठशि

वते।तवान्वसत्यंचानृतमपिनसत्यंऋतमनृतंतसत्यंसत्यज्ञतमुनयथारूपसकलं।यतःसत्य

सत्यंसममपिसमस्तंतवविनोऋतंसत्सत्यंऋतमपिनमोरुद्रशिवते।तवामेयामेयंयदपि

तवमयंविरचितंतवामेयंमेयंरचितमपिमेयंविरचितं।नमेयंमेयंचेन्नखलुपरमेयंपरमयं।

नमेयंनामेयंधरमपिनमोदेवशिवते।तवाहारंहारंविदितमपिहारंविहरसेतवाहारंहारी।हा

रसिहरहारंनहरसि।नवाहाराहारंपरतरविहारंपरतरंपरंपारंजानेनहिखलुनमोविश्वशि

वते।यदेतत्तत्त्वंतंसकलमपितत्त्वेनविदितंनतत्त्वंतत्त्वंविदितमपितत्त्वेनविदितं।नचैतन्नत्वं

न्यायधृष्णवेप्रमृशायच।नीलग्रीवेनमस्तुभ्यंनमःआयुधिनेसदा।नमोगोत्रेविश्वक

र्त्रेस्वायुधायसुधन्वने।नमःकल्पायपथ्यायनमःसूद्यायतेनमः।सरस्यायनमोनित्यंन

मोनाद्यायतेसदा।वैशंतायनमस्तुभ्यंमवगण्यायतेनमः।नमोस्तुमेघरूपायनमःवि

द्युत्यायतेसदा।नमोवध्यायवर्ष्याययवर्ष्यायामृतरूपिणे।नमोमेघ्यायनोमायविद्युत्या

तायनमोनमः॥इध्रियायनमस्तेस्तुआतप्यायनमोनमः।नमोवात्यायरेष्म्यायवास्तव्या

यनमोनमः॥वास्तुपायनमस्तेस्तुनमःसांबायसर्वदा।नमस्त्वंद्रकिरीटायनियतायन

मोस्तुते॥नमोब्रह्मण्यदेवायदेवेशायनमोनमः॥नमोविश्वैकवंद्यायसर्वाधिराय

तेनमः॥नमोऽनंतगुणोपेतसोमसर्वोत्तमःप्रभो॥नमस्त्र्यंबकःश्रीमन्नमस्तात्राय

तेनमः॥नमोविश्वैकनिलयनमोविश्वैकसंस्कृत॥नमोविधूतपापायमहादेवायतेनम

ः॥नमस्तेपार्वतीनाथनमस्तेत्रिपुरांतक॥नमस्तेध्रुरूणासिंधोनमस्तेनंदवत्सल॥न

मस्त्रिकाग्निकालायकालकालायतेसदा॥नमस्तेकालरूपायनमस्तेवरदायक॥नमः

सर्वोत्तमःश्रीमान्नृसत्प्राशिवनमोऽस्तुते॥नमोभवायभीमायनागयिम्नयदायिने॥देव

...सर्वथा॥नाशेधरा॥

तासाधनौमायशंभवेप्रनर्येनमः॥ नत्वदन्योमहादेवलोकनाथोजगन्मयान
त्वदन्यःसुराराध्योनत्वदन्योजगत्प्रभुः॥ नत्वदन्योवेदवेद्योनत्वदन्यःसुरेश्वरः। नत्व
दन्यःसदासेव्योनत्वदन्योजगत्पिता। त्वमेवरूपंपरंरम्यंत्वमेवममजीवनं। त्वमेवमम
मातासित्वमेवहिपितामम। त्वमाराध्यतमःशंभोममदेवोत्तमप्रभो। नत्वदन्यपदद्वंद्वमन्न
यामिकृपानिधे। नशृणोमिकथामन्यांशिवनामविवर्जितां। शिवनामान्यनामानिनव
दामिमहेश्वर। शिवलिंगंविहायान्यंनपश्यामिचसादरं। शिवलिंगंविहायान्यत्तुध्यानंच
नकरोम्यहं। अपराधसहस्रंमेक्षमस्वेशममशंकरसर्वगा। त्वद्रूपंतवचिन्हाङ्कंशक्यमेवनसर्वथा।
वेदैःसर्वैरपिश्रीमंस्तवरूपंसदाशिव। नजानंतादृशंरूपंमयाज्ञेयंकथंप्रभो। लिंगस्या
ग्रंमयाज्ञातंमज्ञातागतमीश्वर। अपराधंःकृपासिंधोदीनेस्मस्वाध्यंतमाराध्यंबिकापते।
अन्येपिमत्कृताःसर्वेक्षंतव्याःपरमेश्वर। अपराधःकृपासिंधोदीनवत्सलशंकर॥ प्रणतं
मादृमांशंभोकरुणारसवारिधे। मांनमुंचमहादेवपाहिपाहिसदाशिव॥ ॥
इतिस्तुत्वामहादेवंप्रणम्यबद्धमविधिः॥ कृतांजलिपुटोभूत्वान्यवस्त्वंनवं

आयनमोनित्यंनीलाख्यानयधारिणे। अमेयधनयत्नुवाद्यइरे नमोधनायते। हंतेहृदीय
सनित्यंनमस्तारायतेनमः। नमस्तेशंभवेनित्यंनमस्तेस्तुमयोभवे। शंकरायनमस्तेस्तुस
वर्शायनमोस्तुते। नमोमयस्करायईशानमोमेषायतेनमः। नमःशिवायदेवायनमःशिवत
यते। नमस्तीर्थ्यायकूल्यायनमःपार्यायतेनमः। नमोदेवाययदेवायनमःप्रतरणायते।
नमउत्तरणायेशआचार्यायेचतेनमः। अलाद्यायनमस्तेस्तुनमःशष्प्यायतेमृड। नमः
फेन्यायदेवायसिकत्यायचतेनमः। प्रवाह्यायनमस्तेस्तुइरिण्यायनमोस्तुते। प्रपथ्याय
नमस्तेस्तुकिंशिल्यायनमोनमः। नमस्तेस्तुसदादेवक्षयणायकपर्दिने। पुलस्त्यायनमस्ते
स्तुनमोगोष्ठ्यायतेसदा। नमोगृह्यायतल्प्यायगेह्यायचनमोस्तुते। काट्यायगह्वरेष्ठायह्र
दय्यायचतेनमः। निवेष्प्यायतेनित्यंपांसव्यायतेनमः। रजस्यायनमोनित्यंशुष्क्यायच
नमोस्तुते। हरित्यायनमोदेवनमोलोप्यायतेसदा। उर्वर्यायनमस्तेस्तुनमउर्व्यायतेनमः।
नमःसूर्म्यायपर्णायपर्णशदायतेनमः। नमोपगुरमाणायनमस्तेभिघ्नतेसदा। नमआखि
दतेनित्यंनमःप्रखिदतेसदा। नमोविश्वस्वरूपायगुणातीतायतेनमः। नीलग्रीवायनित्यं

…शुसर्वथानाशेवरा।

पिशितिकंगायतेनमः।सुप्रकेशायतेनित्यंसहस्राक्षायतेनमः।नमस्तेघोररूपायनमस्तेश्री
तधन्वने।गिरिशायनमस्तेस्तुशिपिविष्टायतेनमः।मीढुष्टमायदेवायनव्यायेषुमतेनमः।
नमोह्रस्वायदेवायवामनायनमोनमः।नमोस्तुबृहतेनित्यंनमोवर्षीयसेसदा।नमोवृद्धायदे
वायनमःसंवृद्धनायते।नमोग्रियायरुद्रायप्रथमायनमोनमः।आशवेतेनमोनित्यमजरायच
तेनमः।शीघ्रियायनमोनित्यंशीभ्यायमहतेनमः।नमऊर्म्यायनव्यायवस्वान्यायनमोनमः।स्रो
तस्यायनमोनित्यंद्वीप्यायचनमोनमः।नमोज्येष्ठायरुद्रायकनिष्ठायचतेनमः।पूर्वजायनमस्ते
स्तुनमस्तेपरजायच।मध्यमायनमस्तेस्तुकूष्मांडायचतेनमः।नमःपरंपरायेशतारायसकला
त्मने।जघन्यायनमस्तेस्तुबुध्नियायनमोनमः।सोभ्यायप्रतिसर्यायनमोयाम्यायतेनमः।नमः
क्षेम्यायवर्यायउर्वर्यायनमोनमः।श्लोक्यायचावसान्यायनमोभंगजरूपिणे।नमोवन्याय
कक्ष्यायश्रवायचनमोनमः।प्रतिश्रवायशांतायशरण्यायनमोनमः।नमःसद्यस्तुषेणायनम
स्त्वाशुरथायच।नमःशूररूपायतेत्रेचनयदायिने।नमोस्तुवर्मिणेतुभ्यंनमोनित्यंवरूथिने।
बिल्मिनेतेनमोनित्यंनमःकवचिनेसदा।श्रुतायश्रुतसेनायदुंदुभ्यायचतेनमः।नमस्तेआहन

न्यये।नमोलोकैकनाथायनमस्तेसर्वसाक्षिणे।नमस्तेनिर्विकारायनमस्तेनंतचक्षुषे।नम
स्तेनंतरूपायनमस्तेनंतरूपिणे।नमस्तेनिर्गुणानंतनमस्तेनिर्गुणात्मने।नमस्तेजगदाधा
रनमस्तेविश्वभावन।नमस्तेसत्वरूपायनमस्तेलोकरूपिणे।नमस्तेसर्वरूपायरूपातीता
यतेनमः।नमस्तेशुद्धबुद्धायनमस्तेपरमात्मने।नमस्तेलिंगरूपायनमस्तेविज्वरानघ।न
मोवेदांतवेद्यायनमस्तेवेदरूपिणे।नमस्तेज्ञानरूपायनमस्तेज्ञानदायक।नमस्तेनिःप्रपंचा
यनिरीहायनमोस्तुते।निर्द्वंद्वायनमस्तेस्तुनिर्मूलायास्तुतेनमः।निरवद्यनमस्तेस्तुनिरामय
नमोस्तुते।निःकलंकनमस्तेस्तुव्यापकायनमोस्तुते।नमस्तेयज्ञरूपाययज्ञकर्त्रेनमोस्तुते।नम
स्तेभूरिरूपायनमस्तेशर्मदायिने।नमोहिरण्यरूपायसेनान्येतेनमोनमः।नमोदिक्पतयेनि
त्यंवृक्षाणांपतयेनमः।नमःशष्पिंजरायास्तुनमस्तेस्तुत्विषीमते।नमःपथीनांपतयेबभ्लुशायनमो
स्तुते।विव्याधिनेनमोन्नानांपतयेतेनमोनमः।नमस्तेहरिकेशायनमोस्तेनचोपवीतिने।पुष्टा
नांपतयेतुभ्यंनमस्तेस्तुहितदायिने।जगतांपतयेनित्यंनमोरुद्रायतेनमः।आततायिनेनित्यं
नमस्तेरुद्ररूपिणे।क्षेत्राणांपतयेनित्यंनमोरुद्रायतेनमः।नमोसूतायदा[illegible]नमः
[illegible]सुसबंधानाशोधरा।[illegible]

ग्नीनां पतये नमः त्वं रोहिताय नमोऽस्तु ते। नमः क्षेत्रपतये नित्यं वृक्षाणां पतये नमः [illegible]
तो नित्यं वाणिजाय नमोऽस्तु ते। कक्षाणां पतये नित्यं नमस्तेऽस्तु सुवंतये। ते वारिवस्कृतायेश्वरा
न मस्ते वारिरूपिणे। उच्चैर्घोषाय वीराय नित्यमाक्रंदयते नमः। पत्तीनां पतये नित्यं कृत्स्नवी
ताय ते नमः। नमस्ते धन्वते नित्यं पशूनां पतये नमः। नमस्ते सद्मानाय मानातीताय ते न
मः। ततो हरव्याधिनीनां पतये ज्ञानचक्षुषे। नमस्ते ककुभाय शंकाय मद्रूपाय ते नमः। निषं
गिणे नमस्तेऽस्तु इषुधिमते नमः। नमस्ते तस्कराणां च पतये नीतिदाय ते। नमस्ते वंचते नि
त्यं नमस्ते परिवंचते। स्तायूनां पतये नित्यं नमस्तेऽस्तु निचेरवे। नमः परिचरायेश परात्पर
नमोऽस्तु ते। अरण्यानां च पतये नमो विश्वात्मकाय ते। मुष्णतां पतये नित्यं नमस्ते पापनाशक।
अरंतानां च पतये नीलोष्णीषाय ते नमः। नमो गिरिचरायेश गिरिविप्रियाय ते। कुलुंचानां
च पतये नमस्ते सिंहरूपिणे। नमो विचित्रवेषाय वेदखेटकते नमः। वेदमार्गाय उग्राय न
मस्ते पाशधारिणे। नमः परशुहस्ताय नमस्ते खड्गधारिणे। नमस्ते मृगहस्ताय नमस्ते मृग
रूपिणे। नमो नवायुधहस्ताय नमः शंबुधिमते [illegible]। पशुपाशहरायेश नमः पशुपतीश ते। नमो

न्मुरुवाच॥ ॥नमया शिवलिंगस्य माहात्म्यं ज्ञायते विधे। परंतु वेदविदितं क्रियते लिंगपू
जनं। पुनर्वेदैरपि ज्ञातं लिंगमाहात्म्यमुत्तमं। त्वमयावाद शैवान्निःकथ्यं सेयं भविष्यति नित्र
ज्ञाप लिंगमाहात्म्यं तत्तु मे वद सदाशिव। क्रियते न तपो घोरं शिभवमुद्दिश्य सादरं। पंचाग्नि
मध्ये वसतस्तपो निष्ठस्य संततं। षष्टिकोटियुगाज्ञानाममरा वत्सरं तस्य हि। इदानीमपि देवेशः
शंभुर्मे न प्रसीदति। जीवत्यमितदद्वदुर्गं किं करिष्यामि ततः परं। शिवप्रसादपर्यंतं तपोनिष्ठो जितें
द्रियः। निराहारेण सततमत्रैव निवसाम्यहं। तथाप्यनंतपश्चर्याफलं तथा सादरं सदा। शिवमु
द्दिश्य विश्वेशमाप्रसादं महेशितुः। अज्ञानलिंगनत्वस्य मोहो न भवति ध्रुवं। ततः कुरुध्व यत्ने
न तपो घोरतरं सुराः। इत्युक्तो विष्णुना ब्रह्मा ततः पंचाग्निमध्यगः। त्रिकोटियुगपर्यंतं चकारोग्रंत
पो भृशं। इत्युक्तो विष्णुना ब्रह्मा तेरा ननु तपसा तुष्टाः सर्वे ते ह सुरास्तथा। चकंपे च महीरविता
सशैलवनकानना। तनोति तेषु बहुषु देवकल्पेषु शंकरः। आविरासीत् लिंगरूपी तयोर्मध्ये
सदाशिवः। तल्लिंगमनंतमप्रमेयमनाद्यंतं विधिहरिः। दृष्ट्वा बहु वत्तुः शीघ्रं तत्तेजो निहतमनो। जं
जलकिरणाकारं तल्लिंगमनयादिशः। अरी पिता प्रनासैव जगद्व्याप्य [illegible]
[illegible] मृदसे
सुसर्वथा। नाशौधेर [illegible]

वाचैवं विष्णुं प्रति हुतश्रनः । कंपमानः स्वयं धैर्यान्मीनेषी । रितिसादरं । आविर[illegible]
तन्मूलं कुर्वंति । काश्यनागोस्य विमत्तः संहृत्य सर्वसाधनैः । मूलान्नागो लिंगस्य दृष्ट्याव
तियन्नतः । यद्दर्शनेनमोत्तोपि करस्छोधनविष्यति । लिंगमूलं विदित्वैव शीघ्रमायाहि माधव
मयालिंगाग्रनागोपि दृष्टैवागम्यते ध्रुवं । इत्युक्त्वाहंसरूपेण यथा ब्रह्म विधिस्तदा । विष्णुर्वरा
हवपुषा पातालमगमत्ततः । विदार्यसप्त पातालानू वाराहवपुषा हरिः । ययौ तत्लोग्रदंष्ट्राग्रां
वायुवेगमुपाश्रितः । ततो ददर्श विपुलं लोकाधार मवस्थितं । कूर्मं जलमये लोके तेन दृष्टमना
कुलं । नमघ्यतील्लसहसाप्रवितनू महज्जलं । सहस्त्रयुगपर्यंतं व्यचरज्जलमंडले । ततः श्रांत
के विविष्णुः कंचित्कालं जले स्थितः । पुनर्बभ्राम बकुं धवकुं कालं जले बली । तल्लिंगमूलमम
लमहद्दैव ततो हरिः । चिरकालेन संप्राप्तनुवंन्न मनोरथः । तदाविधिरपि श्रांतो बहुकाल
मनाकुलं । सदा सर्वोद्भितोके श्रु तल्लिंगाग्रदिदृक्षया । लिंगाग्रनागममलं महद्भूश्रांतवि
ग्रहः । खिन्नचित्तो ध्रुवं प्राप छिन्नधीर्यदृश्वारगः । तनोब्रह्मा सकरूपसमास्थाय शिवं मुकुं
प्रणम्य बकुंधचक्रे स्तोत्रमेतद्यापरं ॥ ॥ब्रह्मोवाच॥ ॥नमस्ते देवदेवाय नमस्तेनंतरू

नबाहृतांजलिः नानामणिगणाकीर्णमृदुसिंहासने शुभे । उपवेश्य ततः स्वकें सज्जोतलाय यथा वि
धि ततः प्रसन्नवदनं शैवं वाक्यस्थिरासनं । उवाच वचनं चारु शैपोनलाधुनः पुनः । कुलः समा
गतं श्रीमत देवकः पूज्यते त्वया । सर्वदेवोत्तमः को वा तस्सर्वं वदसादरं ॥ ॥शैवउ॥ ॥काशी
तिजागरीका चित्सर्ववेदेषु विश्रुता । नानालोकोपरिस्वस्थातिष्ठस्येका शिवात्मका । साकाशीस
र्वदेवैश्च पूजितासादरं सदा । साचानंततपोधर्मफलप्राप्त्यै द्विजोत्तमाः । ततः समागतं नित्यं मया
संपूज्यते शिवः । यं न वेदा विजानंति स शिवः स्मर्यते सदा । यस्यांतं न विदुर्वेदा ब्रह्म विष्ण्वादयः सु
राः तस्यैव शंकरस्याद्य लिंगं संपूज्यते मया । यल्लिंगपूजनं नित्यं सर्ववेदेषु विश्रुतं । यन्मोत्तहम
नायासात्त देवक्रियते मया । शिवोस्मात्कुलजैः सर्वैरीबालैः पूज्यते सदा । शिवपूजां विहायांबु
पीयते न कदाचन । नित्यमस्मत्कुलस्त्रीणां व्रतं हि शिवपूजनं । शिवनामानि गायंति कान्यकं वः
स्त्रियः सदा । बालाः क्रीडनकालेपि लिंगं मृन्मयमुत्तमं । कृत्वा बिल्वदलैः पुष्पैः पूजां कुर्वंति सादरं ।
लिंगं मनोहरं दृष्ट्वा प्रणमंति स्तुवंति च । नृत्यंति वृषभवानाथं लौ शिवशिवेति च । नारं लोका शिवो
लोका शिवोन्नमितिबालकाः । कुर्वंति नोऽजनं ऊर्ध्वं प्रतिश्रासेपि सर्वदा । शिवा[illegible] सद्यशः ।
[illegible]पुसर्वथा नाशैर्धैर [illegible]

नकदाचन। शिवायानर्पितं नव्यं वस्त्रं न परिधीयते। शिवायानर्पितं नो...
शिवायानर्पितं दिव्यं चंदनं पुष्पमेव वा। नैवास्मदुपभोगार्थं क्रियते स्मत्कुलोद्भवैः। उद्धूलनं त्रि
पुंड्रं च तथा रुद्राक्षधारणं। सर्वपापहरं नित्यं क्रियते स्मत्कुलोद्भवैः। शिवमंत्रं विहायान्यो मंत्रो नै
व द्विजप्यते। सर्वैरस्मत्कुलोत्पन्नैः शिवशास्त्रपरायणैः। शंकरध्याननिरताः सर्वेप्यस्मत्कुलोद्भ
वाः। शिवान्यस्य न कुर्वंति ध्यानं स्वप्नेपि सर्वथा। आबाल्यवृद्धमप्यस्मत्कुलजैः शिवदैवतैः। शिव
नामान्यनामानि गृह्यते न कदाचन। सर्वेप्यस्मत्कुलोत्पन्नाः शिवनामैकजीवनाः। शिवनामांकि
ता धन्याः शिवैकशरणाः शिवाः। शिवोस्माकं धनं बंधुः शिवोस्माकं प्रभुः पिता। शिवोस्माकं पिता
माता शिवोस्माकं हि जीवनं। पुरा हिमालये विष्णुं तपोनिष्ठं च मुरकः। प्रणम्योवाच चतुरो
वाक्यं वाक्यविशारदः। सर्वविद्भुविख्यातं शिवलिंगार्चने रुचे। तल्लिंगमनसं नव्यं निर्विका
रं निरंजनं। लिंगार्चनस्य माहात्म्यमप्रमेयं निगमैरपि। न ज्ञातं सर्वथा सम्यगिति ज्ञानं मया
श्रुतं। शिवः केन स्वरूपेण पूजितो मुक्तिदायकः। शिवपूजा किं फलं ध्येया शिवस्य क्वास्ति संनि
धिः। त्वयापि लिंगमाहात्म्यं कथं ज्ञातं जनार्दन। तत्सर्वमाचक्ष्व विज्ञाय सम्यगादरपूर्वकं॥ ॥

स्वेन विशिष्टं ततः परं। सायमन्यच्च विधिना शिवं संध्यादिपूर्वकं। याममात्रं शिवध्यानं कर्तव्यं वि
धिपूर्वकं। ततो निद्रा यथायोगं कर्तव्या विधिपूर्वकं। संप्रोक्ष्य नुवमसस्यानु कुशानास्तीर्य सादरं।
एकाकिनैव नियमान्निद्रा कार्या प्रयत्नतः। ततस्तु पश्चिमे यामे निद्रां त्यक्त्वा ततः परं। स्नात्वा शौचा
दिकं सम्यक्कृत्वा चाथ परमेश्वरं। स्नानादिकं ततः कार्यं लिंगपूजा विशेषतः। विश्वेशं भैरवं दुगां
संपूज्य तदनंतरं। शैवान्संपूज्य विधिवत्ततो गच्छेद्यथाविधि। ध्यात्वा हृदि शिवं सम्यक् जपन्प
पंचाक्षरं तु तं। काशीमार्गगतैर्मर्त्यैर्न ग्राह्ये यानपादुके। यात्राफलं च व्यर्थं स्याच्छोभक्तिः स्यात्पादुकै
र्यतः। स्वदं निश्चयस्त्वयानाद्यात्राफलमनुत्तमं। काष्ठखड्वादियाने तु सर्वं निश्चयतस्त्फलं। मा
र्गे विलोक्य कीटादीन् गंतव्यं पथि यत्नतः। नोचेद्यात्राफलं पूर्णं न विष्यति न संशयः। यात्राकाले
विशेषेण यस्य कस्यापि देहिनः। न देयान्येव दुःखानि चित्ते ये विधिमादरात्। मौनमेव सदा का
र्यं कर्तव्यं शिवचिंतनं। अनृतं नैव वक्तव्यं कदाचिदपि सर्वथा। निंदान्यस्य न कर्तव्या न श्रोतव्या च
सर्वथा। न ग्राह्यं स्त्रियं न वीक्ष्येत स्त्रीयामपि कदाचन। ऋतुकालेपि संप्राप्ते स्त्रीयां त्यक्त्वा सर्वथा।
नैक्ष्य शयनं कार्यं ब्रह्मचर्यव्रतं चरेत्। प्रतिग्रहो न कर्तव्यो यात्राकालेषु सर्वथा। नाशौचे र...

न्माषेत प्रमादेनापि सर्वथा। अशैवपतितं व्रात्यचंडालम्लेच्छपुल्कसैः। कदाचिद्यात्रायां ...लेन
त सर्वथा। कदाचित्तैः प्रमादेन यदि दृष्टो नराधमः। तदा शिवं शिवेत्युक्त्वा नानुपश्येद्यथाविधि।
प्रमादेन कदाचित्तैः स्पृष्टश्चेद्वसनान्वितं। स्नानं कार्यं विधानेन मृत्तिकास्नानपूर्वकं। सद्यश्च
स्य चावृत्तिः कर्तव्या विधिपूर्वकं। ततो मध्याह्नसमये अधिगच्छेद्यथासुखं। एवं प्रयत्नतो नित्यं
गंतव्यं विधिपूर्वकं। यात्रापूर्ते मुनिश्रेष्ठैः शैवैः शिवपरायणैः। कालत्रयेपि कर्तव्यं शिवलिंगस्य
पूजनं। मध्याह्ने शिवतुष्ट्यर्थं भोजनीयाः शिवार्चकाः। ततः शिवकथा नित्यं श्रोतव्या पापनाशनी।
व्यासायमतियत्नेन ततः संध्या शिवार्चनं। एवं यात्रारतैः शैवैर्भक्तैः पदे पदे अश्वमेधफलं
संप्राप्यते नात्र संशयः। तथा यात्रापरं दृष्ट्वा तु अत्यंतं मोदमानास्ते नृत्यं कुर्वंति
नतः नरके पतितान् समान् उद्धरिष्यत्ययं सुतः। कार्यं श्राद्धं विशेषेण करिष्यति न संशयः। ज्ञानवापी
जलं रम्यं विज्ञानामृतमुत्तमं। दास्यत्यस्मन्यममतं मपनास्यत्र संशयः। ज्ञानवापीतटे रम्ये से
न सम्यगादरात्। श्राद्धं कृत्वा विधानेन पिंडदानं करिष्यति। ... जले स्नात्वा श्राद्धं कृत्वा विधा
नतः। पिंडदानं सम्यक् करिष्यति न संशयः। ... विमले याति तत्र मनो ... श्राद्धं करिष्य

दानि स्नात्वा कार्यं किंचिच्छिवं ... तीर्थस्थलेषु कर्तव्यमवश्यं पितृतृप्तये। श्राद्धमन्नेन विमलेन यथा
शास्त्रं यथाक्रमं। तत्तत्स्थलेषु सर्वत्र पंचवार्षिकमेव च श्राद्धं कर्तव्यमन्नेन सर्वदैव प्रमादतः।
पूर्वस्थले कन्त्रिवारं वा श्राद्धं कर्तव्यमादरात्। ... मध्यमे ना पि कर्तव्यं नात्र ... पंचकं यथा
शास्त्रं स्वलातदनुसादरं। स्वशक्त्या शैववर्याणां पूजा कार्या प्रियत्नतः। शैवस्तत्रमिति ज्ञात्वा काशीं
शैवजनाश्रयां। शैवानुरागकर्तव्यो धनकन्यादिभिर्मुने। पुण्येनवाप्यते नित्यं शैवानामेव पूजया।
तस्मान्मदर्थं शैवानां पूजा कार्या प्रियत्नतः। कार्यं शैवोत्तमेदत्तमेकं वा श्रासमुत्तमं। अनंतफल
दं नूनं नवत्येव न संशयः। उत्तमं यं यथा काशी नथा शैवोपि उत्तमः। अनेकजन्मतपसा शैवो भव
ति मानवः। यथा सदाशिवादन्यो नास्ति देवोत्तमः शिवे। तथा शैवद्विजादन्यो नास्ति विप्रोत्तमो मुने।
यथा काशीस्थमद्देहे नास्ति ब्रह्मांडगोलके। नरलिंगाय शैवाय यः पूजनं करिष्यति स एव
तनलोकास एवाघृतं त्वाश्रयः। तस्मात्कार्यं विशेषेण शैवा शिवपरायणाः। पूजनीया प्रयत्ने
न शिवप्रीत्यर्थमादरात्। पुरा कश्चिद्द्विजवरो विष्णुः शैवपुंगवः। शिवे केशरणो नित्यं लिंगपूजा
परायणः। दीर्घपिंगजटाधारी सदा रुद्राक्षभूषणः। नमिताञ्जलिकचुल्लिपुंड्रांकितमस्तकः

शैवशास्त्रार्थतत्त्वज्ञः शिवतत्त्वैकचिंतकः। निर्ममो निर्ममः शांतो वीतरागो [illegible] यान्व
देशेषु निवसन्स कदाचन। क्वस्थातव्यं मया नित्यमिति चिंतापरोन्वतू। क्वमुक्तिप्रदं क्षेत्रं क्वास
वधिसाधकं। किं सर्ववेदवेदानां वेदमार्गं तवजिति। क्वा बहूनि लिंगानि संति दिव्यानि सर्वदा। क्व
वा तीर्थादिकं रम्यं स्नानयोग्यमघापहं। क्वा शिवपराः शैवाः शिवलिंगार्चनप्रियाः। क्वा शिवकथा
ना पापव्यापापविनाशकः। क्वा शिवशिवेत्येवध्वनिस्संश्रूयते सदा। क्वा बिल्ववनं रम्यं शिव
प्रियकरं परं। क्वा रम्यं शिवस्थानं नेत्रोत्सवकरं परं। क्वा शिवेशशर्वेति वदंतः संति साधवः।
क्वा पशुपतां सिद्धाः शिवैकपरदेवताः। क्वा कलगिलत्राजतुतुवरुशास्तृपणाः। क्वानस्म
सकलानां नालनेन हृत्कः। क्वा ब्रह्मादयो देवाः पूजयंति सदाशिवं। क्वा गंधर्वविद्याधाः
जयंति मन्वरं। क्वार वसति सर्वे पितामहदेवादयो द्विजाः। क्वा वसति शैवेंद्रः कपिलः सिद्धमो
चितः। क्वा घोरं तपस्तप्तं विष्णुना सर्वसिद्धिदं। क्वा [illegible] सर्वे रिपुमुमुक्षु निः। क्वाप
शास्तारो मंत्रो महेशेनोपदिष्टपतौ। क्वा मरणमात्रेण [illegible] रेवाप्यते। क्वा लीलामृगदेवः
[illegible] क्वाग्नीनंदिकेशाद्याः प्रमथनाथाः शिवकिंकराः [illegible] तिष्ठंति शिवालि

वस्यैव प्रसादेन मया ज्ञातं नृपाधिप। यथा ज्ञातं तथैवोक्तं विपरीतं न किंचन। न बाध्ये गणितं द्रव्यं संति रत्नानि
नृपते। शिवालयस्य निर्माल्यं गणं कुरु तत्र विवर्जितं। कुरु बिल्ववनं रम्यं शैवान्पोषय सर्वदा। शृणु शैवपुराणा
नि सदैवान्नृपसत्तम। कुरु यत्नेन सदृशं लिंगस्यैव निरीक्षणं। तस्माधरणसंसक्तं कुरु रुद्राक्षधारणं।
ग्रहणमोक्षदांनि नांशैवदीक्षामवापक्षु। शिवप्रीत्यर्थमनिशं वने पंचाग्निमध्यगः। शिवः प्रसादपर्यं
तं तपः कुरु नृपोत्तम। प्रसन्नः स्मतिगौरीशः काशीप्राप्तिर्भविष्यति। कर्तव्यमतियत्नेन मया राज्यस्य पालनं नरा
ज्यविषयं दुःखं त्वया कार्यं नराधिप। तव देहशरीरस्य नाद्यन्निस्त्वामवस्थितिः। सर्वभावेन सततं कुरु शंकरस्म
रणं। शंकरं शंकरं नित्यं निःशंकं समुपाश्रयः। शंकरस्तारको नूनं न विष्यति न संशयः॥ ॥ब्रह्मोवाच॥ ॥
इत्येतद्वचनं श्रुत्वा स नृपस्तदनंतरो शिवलिंगालयं चक्रे रत्नस्तंभविराजितं। हेमप्राकारममलं शिवलिंगार्च
नो नृपः। शिवलिंगानयं प्रांतेचकार उन्नतमादरात्। ततो रत्नमयं लिंगं तस्मिन्नेव शिवालये। तेन संस्थापितं दि
व्यं नृपेन सकलार्थदं। तस्मिन्मणिमये लिंगे विश्वव्यापी सदाशिवः। नित्यं सन्निहितं सांब प्रसादात्तस्य सादरं।
प्रत्यहं स्वगणैः पुष्पाणां सार्धकोटित्रयं नृपः अकरोत्सपर्या पिशैवाद्भवबंधुवस्तेन तोषिताः। दृष्टा तीरान्वेशिवालि
गरूपाय सादरं। त्रिकालमप्रमादेन नृपतेलिंगपूजनं। विष्णुहत्याश्च बद्धचंद्रस्थापितस्तेन [illegible] तद्धिव

नरुद्रलेडुलिंगानिस्थापितानिच।विश्वकंचकृतीदृणायैर्विद्धस्तोपितृपतिःस्वयमेवानपत्य[illegible]
वा।चंदनागरुकस्तूरीविलेपनरतोपिसः।स्वकालक्रममनानित्यमंगलेपंकरोतिच।प्रियोरुद्रमाजोपितृपाल
लानिसर्वथा।स्वकासदारुमालानिस्वकारांगविभूषणं।नारत्नधनमिष्टेष्टशय्यापितृपतिसदानस्वकान
स्वशय्यायांतिष्ठन्निशामारात्‌।गात्रप्रियोपितृपतिस्स्वकाणानरतिंसदा।शैवमेवकथांन्नयःस्पृणोतिप्रानमा
नसः।शैवदीक्षापियत्नेनगृहीता।शिवसत्तमान्‌।शैवव्रतानिसततंक्रियंतेतेनसादरं।पूजयत्यतियत्नेनशिवमेव
निशंप्रुदा।शैवमेवोत्तमंमंत्रंजपत्यनुदिनंनृपः।अयंशिवप्रसादेनज्ञानवासर्ववेत्तिमं।शिवोस्त्रावाप्यमतियत्नेन
शिवपूजापरोनवत्‌।नित्यंसूक्ष्मयलिंगानांसहस्रंपूजयत्ययं।शैवद्विजावुर्दस्यायंददात्यन्नंसदानृपाकाश्यां
प्रत्यरुमाः।त्यविश्वेश्वरमर्चयंनृपः।पूजयत्यतियत्नेनरत्नाद्यैःशुद्धसाधनैः।ततःसादरमागत्यश्रीमत्पशुपतीश्वरं।
विश्वादिभिःसमभ्यर्च्यनत्वाविश्वेश्वरंततः।नित्ययात्रादिकंकृत्वाशैवानभ्यर्च्यसादरं।ततःस्वनगरंयातिभक्त्या
पालनतत्परः।रत्नलिंगान्यनेनैवकाश्यामगणिनानि।स्थापितान्यतियत्नेनकालभैरवसंनिधौ।शिवपूजाप्र
भावेनसर्वलोकेऽस्यवद्दा।अत्रविघ्रितमतियतिसोयंकामगयानमः।नशिवाराधनादन्यल्लोकेसर्वार्थसाधनः।
नशिवात्परमोदेवःसर्वाभीष्टप्रदायकात्‌। ।।सनासदृजतु।। ।।कोयंसर्वनवेवत्सन्नृकिमनेनदत्तंतंउराप्र

क्षितुनरस्यपवार्थंजन्मनःसंशयः।पुत्रनामनरकंघोरंत्रस्येकमतिदुःखदं।पतितंनचमामन्यस्तंविनानोद्धरिष्य
ति।वंशवृद्धिकरःपुत्रोयस्मिन्वंशेनजायते।तद्वंशनाशस्तत्क्षेणनविष्यत्येवसर्वथा।पुत्रहीनमिदंजन्मधि
ग्ममपितृराहृतं।धिकपुत्रानतुर्यंचराज्यमेतदकंटकं।सर्वदुःखापहाकाशीतिष्ठतेत्रासिवाल्मिकात
स्त्रासिसाधनंसर्वंतत्संचनमयातपः।दुःखपीडितचित्तस्यममदुःखनिवारकः।नास्त्येवसर्वथालोकेपुत्रान्यस्त
पकारणः।पुत्रदानंकुरुष्वायतदन्यःपुत्रदःसुरः।नास्त्येवसर्वथायस्मात्त्वमसिमहेश्वरः।शिवएवहिधर्मा
र्थकाममोक्षप्रदःकृतः।तदन्यस्तत्प्रदोनेतिश्रुतिर्वदतिशंकरः।इतितद्वचनंश्रुत्वातत्सुवाचायमादरात्‌।खेदं
माकुरुराजेंद्रपुत्रस्तेनविततिसः।ततोत्तमांगादुत्तंगाद्भूमेवनृपोत्तमः।इतःषष्ठितमेमासिसंभवामिनसंशयः।
इतितद्वचनंश्रुत्वाप्रणिपत्यैतमादरात्‌।दुःखंविहायमंत्रष्टोजगामनृपनंदनः।ततःषष्ठितमेमासेसंप्राप्तेसंभ्रमावनःतस्मा
त्तमांगात्सुमलात्दादाविर्भूतोयमारात्‌।ततदादुंडुंभयोनेदुःपुष्पवृष्टिरन्तरक्षुनाराजाबभूवसंतुष्टस्संमोदयइवांबु
धिः।ब्राह्मणेभ्यःस्वदारान्‌।पुत्रोत्सवसमन्वितः।हिरण्यगोगजाश्वानीरत्नचतुर्दशमादरात्‌।उत्तमांगस्तुद्भूत
मेनंवान्तुसुतंनृप।उत्तमांगजइत्येननामदिव्यंचकारसः।जातिस्मरोयंबालोपिनवविप्रसत्पैःसदालिंगप
जांप्रयत्नेनकरोतिनियमाद्रतः।रुद्राक्षमालाभरणोभस्मोद्धूलनतत्परः।श्रीमत्पशुपतीशेतिनामदिव्यंजपत्ययं।

तत्वांत्यशैवस्य वेदानि निवारयति सादरं। एवमेवस्थितस्तत्र कदाचिद्द्युमुद्यतः। चकारयुद्धमन्येत विप्रेणब
लान्वितः। युध्यमानेन तेनैव पंचक्रोशाद्बहिर्गतं। ततस्तत्र किरातेन केनचिन्निहतो मृतः। ततोयमभटैर्नीतः
सएवशकुनिस्तदायमः कोपमितिभीत्याप प्रच्छ चसकिंकरान्॥ ॥यमदूताऊचुः॥ ॥यमायंशकुनिर्नि
त्यः सदाविश्वनाश्रयः। काश्यांपशुपतीशस्य भक्तस्य विशेषतः। दैवादनेनसाकाशीत्यक्ता मोक्षप्र
दायिनी॥ किरातेनहतोसन्नु दुष्टेन शरपाणिना। अयमस्माभिरानीतः काशीवासरतः सदा। भजनीयोत्तिय
त्नेन शैवोयं शिवसंमतः। इतितद्वचनं श्रुत्वा सादरं प्रणिपत्य तं। पूजयामास शमनः सिंहासनवरस्थितं।
ततः स्वर्गं समासाद्य देवेंद्रेण विसर्जितः। सत्त्रोकमगमत्सर्वं मियायं पूजितः शुचिः। ततोन्यवसत्तत्रैव युगा
गानामयुतं शुद्धः स्वत एवततो गत्वा विचचार वनांतरे। ततः कश्चिन्नराधीशः परंतप इति श्रुतः। ददर्श
नमतिमेधाकांतं मध्विरिवप्रियं। दृष्ट्वैनं नृपतिः सम्यक् कृतांजलिर्यथाविधि उवाचैवमतिप्रीत्या कृतां
जलिपुटस्तदा। इतिदृष्टेनवानेवशंकरस्त्वं नसंशयः। प्रसादंकुरुणाविधे नकान्निनयनाशकः। शरा
रंजीर्णमभवत्केशाश्चपलितामम। पुत्रोनजातोराजस्यरक्षकोनास्तिसर्वथा। पितॄणांश्रणमस्येवतम
निवार्यमिनामयं। तदृणापरुक्षमाणि नदृश्यंतेसुतंविना। विवेकीधर्मनिपुणो वेदशास्त्रार्थपारगः। यस्यना

पुण्यनाशिनी। अरेरेपापेरदुष्टेनस्थोसंपातकाश्रयः। स्मृतिच्छेदनं कथा दुःखितोविधिद्दताम्। पुनः
स्थितंवसिष्ठंतं दृष्ट्वा वचनमब्रवीत्। कस्मात्सिष्ठत्वया दुष्ट शिवनिंदाकथंकृता। दुःखितोयं महाशैवः शं
करस्यैवनिंदया। भूतलेस्वर्गलोके वा पातालेवा कदाचन। एतावत्कालपर्यंतं नदृष्टः शिवनिंदकः। अन्य
र्पातकौघस्य परिपाकस्त्वयाधुना। जातस्त्वमायतो निंदा शंकरस्य कृता ध्रुवं। यस्मात्पुत्रो महादेवं हृ
यिष्यति दुर्नगः। दुर्नगात तस्य जननी जन्म तस्य वृथा ध्रुवं। रौद्रदुःखप्रदो मर्त्यस्तथा शंकरनिंदकः। अने
जन्मपर्यंतमेवधेजायते भूमिः। विष्टायां कृमिरूपेण कदुःखेन स वदी। भविष्यति स्थिति दुष्टतस्य
शंकरनिंदकः। इति ब्रह्मवचः श्रुत्वा वसिष्ठो लयविक्लवः। प्रणिपत्य वचः प्राह चतुर्वक्त्रं शिवार्चकं।
एतस्यहृदयंज्ञात्वमेवमुक्तंमयाध्रुवं। शिवस्यदेवदेवस्यनिंदाकार्याकथंमया॥६७॥ ब्रह्मोवाच॥ ॥
क्रमेणपरिहार्यस्मेनशाठ्येनान्येनवाद्विज। शिवनिंदाकृतायेन तेनप्राप्यैवयातना। क्रमेणापिकरस्य
प्रोवक्रिदुःखप्रदोयथा। तथैवदुःखदंनित्यमन्येशंकरदूषणं। कृतस्पर्शदहत्यग्निः शिवदूषणपा
वकः। शिवदूषकपापिष्ठं कृतं दहतिसर्वथा। ब्रह्महत्यार्जितंपापं पंकदाचिन्नाशमेष्यति। शिवनिंदा
र्जितपापं न नश्यत्येवसर्वथा॥७२॥ शिवनिंदकजिह्वाग्रे धामस्त्वाभास्वरवा। सदादह्यति प्रेणस्तु

नितःक्रोधसंकुलः।धिग्जन्मतस्य दुर्वृत्तिर्महापातकसंश्रयः।धिक्कुशीलंवदुःशीलंशिवद्वेषकमुन्नर्गी।
लत्तोनपातकीलोकेनवत्तोनारकीध्रुवं।असंभाष्योनिरीक्ष्योसियतस्त्वंशिवनिंदकः।अस्मान्निरपिपा
पानिसंप्राप्तानिनसंशयः।महेशनिंदकेनाद्ययतःसंभाषणंकृतं।इतितद्वचनंश्रुत्वावसिष्ठोदुःखित
स्तदा।रुरोदोच्चैस्ततोवाचमुवाचचकृतांजलिः॥वसिष्ठउवाच॥ ॥प्रायश्चित्तंवदश्रीमन्नेतस्यातकना
शकंप्रायश्चित्तंवदस्त्वतत्करिष्यामिसर्वथा॥श्रीसूतउवाच॥ ॥उपवासेनविधिवद्दारामुंडनपूर्वकं।
पंचगव्यंप्रयत्नेनग्राह्यंशंकरहर्षकैः।ततोंतर्गृहयात्राणांकार्यंसार्द्धमितित्रयं।ततःपंचक्रोशयात्रा
नातकंकार्यमादरात्।ततःशिवरहस्यस्यकाशीमाहात्म्यमुत्तमं।सहस्रवारंयत्नेनपठनीयंसमाहि
तैः।ततश्चश्लोकमंत्रैश्चकृतिलहोमोयथाक्रमं।कर्तव्यास्तस्यपर्यंतेतिलाज्यादिभिरुत्तमैः।तद्दृष्टावि
शदाष्टस्याशैवाःशिवपरायणाः।भोजनीयाःप्रयत्नेनदेयात्वस्यचदक्षिणा।एतावद्यदियत्नेनक्रि
यतेयदिसादरं।तदातत्पापशांतिस्तेभविष्यतिनसंशयः।इदंपुरामहादेवःप्रष्टःसनजयद्वयं।
प्रायश्चित्तंजगादैवंशिवनिंदाघनाशकं।शिवनिंदाकृतायेनकारितावाभविष्यति।तेनापियत्नतः।
कार्यंप्रायश्चित्तमिदंक्रमात्।८५शिवलिंगस्थानगंगःस्तोयेनवभासतेत।तेनाधुतशुणांकार्यंप्रा

दृशानांशैवानांविश्वेशकरुणानिधिः।कार्यामरणमात्रेणनिर्वाणंद्रिप्रयच्छति।अतःपरमयंगत्रेराज्यंवि
न्यस्यसादरं।काश्यांशिवप्रसादार्थंकरिष्यतितपोमुदा।एतस्यतत्पुरंतेयंतत्पुनात्मानविष्यति।एतच्छरी
रविगमेमुक्तिरस्यभविष्यति।धन्योयंसर्वथाधन्यावयमप्यस्यदर्शनात्।ईदृशान्महाशैवस्यदर्शनंदुर्ल
भंध्रुवं॥ ॥श्रीशिवउ॥ ॥इतितस्यवचःश्रुत्वातेतमेवनृपोत्तमं।प्रणम्यपूजयामासुःपरमंविस्मयंगताः।
तत्पूजितोनराधीशोब्राह्मणाःपूजितःपुनः।ययौस्वनगरंरम्यंविलावत्यान्वितोमुदा।पुरापशुपतीशस्यसं
निध्नेशिवालये।कश्चिद्दासीद्विजश्रेष्ठःसर्वदाशिवपूजकः।तस्यैवनिकटेकश्चित्शकुंतकणलुब्धकः।
न्यवसत्क्रूरितपसाकाशींप्राप्यशिवात्मिकां।सकदाचित्द्विजस्यांकेनिविष्टोदैवहांकितः।तंविलोक्य
कुशाग्रेणजघानद्विजसत्तमः।तदानीमेवसततंशकुंतःप्रजपंस्ततः।तद्रूपान्नियर्यौस्वर्गेशकुंताद्
स्वकुशितः।सशकुंतोजातमात्रःप्रलपन्नतिदारुणः।गलदश्रुकणःशीघ्रंतमुवाचद्विजंतदा।द्विजाध
मकथंमातानिहतामममसात्वया।बालपुत्राहृरुन्नत्यापतिदेवापतिव्रता।बालानांपोषणंमात्राकर्तव्य
मतियत्नतः।तेनेवजीवनंसम्यक्बालानांभवतिध्रुवं।अद्यैवमच्चतुरिवस्याम्रुतिर्नूनंभविष्यति।पोष
णेनविनानास्तिवृद्धानामपिजीवनं।अरुमन्येमरिष्यंतिवाल्याएवहिबालकाः।तेषांमात्रविहीनानांकथं

स्यात्प्राणधारणं।वयंधन्यांनविष्यामः॰काश्यांमरणमात्रतः।तवैवयाननायोरामविष्यतिनसंशयः।अ
स्मानिःस्वर्वस्वर्देवमुउन्मसुमवनेनपःकाश्यांतत्तुवियोगार्थंकृतमुद्दिश्यशंकरं।काश्यामंनर्हरिशैवेनीवरुत्या
कृतात्वया।नेनपापेनदुष्टात्मन्यानेनातेनविष्यति।अनेकयुगपर्यंतंघोरदुःखौघसंश्रया।पैशाचीतनुम
श्रित्यवसदुर्गेदुःखिताक्षुत्तृष्णापरीतःसततंनिर्जनंवनमाश्रित।निवसत्सदुराचारपिशाचतनुसंश्रयः
एवंप्रलपमानंतंदृष्ट्वाब्रह्माविहंगमं।विलोक्यतंद्विजंचाथवनाषेवचनंतदा।एतस्यमातानिहताकिम
र्थंसाद्विजत्वया।हत्वाकाश्यांवृथापापेकिमर्थंक्षीयतेत्वया।एतन्मरणमात्रेणपतिरस्याःसुतादृशाम
रिष्यंस्त्वघवाघोवासंदेहोनात्रवर्त्तते।पिशाचतनवःप्राप्यामृतनजीवसंख्यया।त्वयावनेनसंदेहोनिर्ज
नेनिर्जलेसदा।किंचकाश्यांत्वयासर्वंपरार्थमितियत्नतः।द्रव्यलोभेनदुष्टात्मन्रुद्राध्यायजपःकृतः।तेन
रुद्रपिशाचत्वंत्वयादुःखदमन्वहं।प्राप्तव्यंतन्नसंदेहोनैरवस्यापितर्जनं।रुद्राध्यायजपंकाश्यांयःपरा
र्थंकरिष्यति।सवैदुराशिषःपापीपिशाचोभवतिध्रुवं।अल्पस्याप्यत्रधर्मस्यविक्रेतासर्वथाद्विजः।भवि
ष्यतिनसंदेहःपिशाचःपर्वताकृतिः।अनंतफलदंधर्मंरुद्राध्यायजपार्जितं।कःप्रयच्छतिमूढात्मापर
स्मैधनलोभतः।शरीरमपिदेयंस्यात्कदाचिद्धनलोभतः।फलंनदेयमन्यस्मैरुद्राध्यायजपार्जितं।श्रीरु

रंनजप्तंतेनसर्वथा।स्वहस्तसिंहासनारूढंकृत्वादेवोत्तमंशिवं।ध्यानंचनकृतंतेनकदाचिदपिसर्वथा॥
दिव्याःशिवकथाःश्रव्याःसर्वपापापनोदकाः।तेनैवपापरूपेणकदाचिदपिनश्रुताः।शिवलिंगार्चकैः
सुहृदैःशैवैःशिवपरायणैः।प्रीतिश्चनकृतातेनशैवानान्यचिंतिताःपुरा।शिवतीर्थाटनंसुष्ठुमनसाकृत
सुलोभ्यतो।कदाचिदपितेनैवनकृतंपापकारिणा।शिवालयस्यनिर्माणंस्वर्गादिफलसाधनं।नके
लंतेनदुष्टेनधनिनापिकदाचन।इहैवशवरूपोहंदृष्टाह्यस्यैवपितरःस्थिताः।तेषामघोरनरकेवा
सःकृतमनूत्सुरा।अनंतंनाकमघोरेषुनरकेषुसदास्थितिः।एतदेकैकपापेनयुक्तोभवतिसर्वथा॥
तद्धेकृतानेकपापानांनिःकृतिःशास्त्रमार्गतः।अनेकब्रह्मकल्पेवानिनविष्यतिसर्वथा।वकृत
रनरकेष्वनेकेषुनरकेष्वेवसर्वदा।वसंतिसंमतातेषामशैवानांदुरात्मनां।ततस्त्वंद्विजःसुरुःशैवकाशि
वपरायणः।अयाचितव्रतेनैवसमन्वितयमःसर्वकं।न्यायेनाल्पंधनंसुष्ठुसंपाद्यतदनंतरं।काशीं
गंतुंसमुत्कोव्रतीनियमास्थितः।काशीमुद्दिश्यनियमान्कोशार्द्धंसमुपागतः।तदातत्पितरःस
र्वेनिरकेभ्योविनिर्गताः।तेनकार्यांज्ञानवाप्यांपिंडदानंकृतंततः।तेनतत्पितरःसर्वेब्रह्मलोकंययु
मुदी।अस्मान्निस्मयतेनलुब्धनांकृतसास्मृतिः।चिंतयंत्वनसंस्कारोत्सुतःस्तंनवतांध्रुवं।मायां

कृयम किंकरा। [illegible] कुर्धमहं स्वयं याति शीघ्रं ततः [illegible] संशयः। अत्र ।।१४८।।

मायास्यात तदायमः। न वतां रक्षणं शास्त्रान करिष्यति सर्वथा। यं तु इदं यम न दाः स शास्त्राः क्रूरा
यरूः। काशीं गच्छतिति श्रेणम द्वयः पुरुषवन्हिः। मा दर्शयंतु शास्त्राणि तुल्यानि तिष्ठंतु दूरतः। अयं
मद्वंशजो धन्यः काशीं प्रतिगमिष्यति वक्तचोद्य यमोऽस्मानिम द्वयः शैवपुंगवः। काशीं गच्छति
तीव्रेणेस्यतो यांतु यमप्रियाः। यमोप्यस्मद्वचः श्रुत्वा नीतिं यास्यत्यसंशयः। न वयं नोऽद्भुतो यांतु यम
गेच्छायदिवस्तदा। इदानीमेव शमनः समायास्यति सादरं। इजामस्मभ्यम मरतः करिष्यति न संश
यः। शैवो मद्वंशजः सम्यक् काशीं गच्छति सादरं। एवमस्मत्कृताः सर्वे दग्धाः पातककोटयः। इति
पितरः सर्वे वदंतः सादरं मुदा। नृत्यं कुर्वंति सततं प्रकुर्वंति च नाद्भुतं। एवं नियममासाद्य काशीं
संप्राप्य सादरं। काशीं संप्रज्य विधिवत् कुर्यात् तदनु मुंडनं। दंडपाणिप्रसादेन तस्मिन्नेव दिने तु भो।
स्नानं कार्यं प्रयत्नेन ज्ञानवापीजले शुभे। श्राम [illegible] विधिवत् श्राद्धं कुर्यान्मा [illegible] हरि एवनाथ
[illegible] दिन एव हि [illegible] पिंडदानं यथाशास्त्रं
[illegible] नियमेन [illegible] मम [illegible] पापं।

अत्याश्चर्यकरं कर्म क्रियते वा जयलया। किमेतदिति तेनैव पृष्टो राजा यमनं किं। ततो जगाद वृत्तांतं स्वस्वनिवर्त्
तितां तत्कृत्वा विस्मितो राजा तत्सुवाच सुतं प्रति। शिवस्य ज्ञाप्रसादेन सर्वं ज्ञातं त्वया शिशो। कोऽहं स्वर्गनिवास
स्य कस्मिन्नार्य व दृस्साद्दरो इति पृष्टः स्फुरणं धमला बालकः स्मित सर्वज्ञो जगाद सर्ववृत्तांतं तस्यैव वृपतेस्तदा।
तवजन्मान्यतीतानि संख्या तेषां न विद्यते। तवैव पापसंघेन बहुजन्मसु तयोनिष्ठा रन्न वस्त्र तमिति दुःख
यावद्गतवमूत्र पुरीषाद्यगन्धेषु बहुधा स्थिति। सारमेयो इदं सर्वं तव जन्मस इस्त्र धा। बहुकजन्मना तेन दु
खं तु कं त्वया सहतं तदनंतरमेवाभूत्तव रासभजन्मना। अति दुःखम हं नित्यं सार्द्धकोटिस्त्रयम्। ततः कोट्यष्टकं
जातं तवकुक्कुरजन्मना। ततः कोटिशतं जातः मरणे प्रेतकजन्मनां। सार्द्धकोट्यष्टकं जातं ततो महिषजन्मनां। ततः को
ट्यष्टकं जातं सपादं सर्पजन्मनां। ततो दशायुतं जातं सपादं गृध्रजन्मनां। ततः शताष्टकं जातं सपादं काकजन्मनां। ततो
दशायुतं जातं सार्द्धं नेत्रुकजन्मनां। ततः सार्द्धं बुद्धं जातं माखुपंकजन्मनां। ततो लक्षायुतं जातं सार्द्धं शरजन्मनां। ततो
लक्षायुतं जातं मत्स्यमंडूकजन्मनां। पंचाशत्सहस्रमनवन्मायमाजन्मनां तव चान्ततोऽन्यास्वेकमेकं यकवंनरजन्मनां। सार्द्ध
कोटिद्वयं जातं ततस्तेदराजन्मनां। सार्द्धलक्षत्रयं जातं ततस्तेऽन्यजन्मनां। ततकोटिशतं जातं ततो राजिलजन्मनां। सार्द्ध
कोटिद्वयं जातं ततस्ते वह्निजन्मनां। जन्मस्ते नयपि सहाऽदुःखं तु कं मनेकधा। एतज्जन्माय वह्निजन्म सर्वं यपतितेनान्नाश्रमभूत्

न्मबकुबद्धीविराजितं त्वया महेश्वरदृष्टेन श्रीशैले संस्थितं पुरा। दिव्यलिंगसमाक्रांते शिवनक्रे विराजितो गर्वमि
श्वरदृष्टेन त्वया लिंगस्पर्शं निधाय त्वं चतं त्वया सम्यक् शिवसंतोषकारणं। तेन तु एषप्रभावेन श्रीशैले व सतिस्त
वावरं वनात्थ यदो द्वयोजन्मांते नोगकारणं। महेश्वरजन्मनानेवममसेवाकरो त्वयां। ततो राज्याधिपत्यं च नवत्वस्य
सुखं मदा। तुस्कामस्तु ष्पदृष्टेन नोगमंते ततः परो मां प्रयाति। इति देवेशो दृष्टो स्वुंवरं शिवः। ततो जन्मान् कस्य कस्मि
न्निपि नांतरो महेश्वरस्य ततो देवा श्रीशैलेपि स्थितं त्वया। तस्मिन् शैलवरे रम्ये त्रिपुरांतकसंज्ञिके। लिंगमेकं मम
हृद्यं नानुतत्समनाहृतो। तत्र नित्यं स्वपिहेन हतस्तु स्वनिवारणं। सायं तत्रैव निरतं नृत्तं क्रियते त्वया। एवं मास
शतं सार्धं संस्थित्य नियतं त्वया। स्वेच्छयैव नराधीश संस्थितं सर्वजन्मनि। ततः कालांतरे राजन् श्रीशैलान्मुनिवत्वया।
शरीरं त्यक्तमन्नं पवित्रं शिवसेवया। ततो देववरो हृष्टः पुष्पाद्य प्रित त्रुप। विमानवरमारूह्य देवेंद्रोपि समागतः।
देवेंद्रेण तदा दत्तं विमानं च मनुत्तमं। समारुह्य स्वर्गलोकं गतं तेन सह त्वया। तत्र मंदारसंवीतं के। ज्येष्ठानन्नस्तवा तत्रैव नव
हेषार्थं स्नानं संचकारस्ता देवेंद्र प्रलक्ष्य भं च कारान्नचनं मुदात दन्ये नेसुरानित्यं स्वजांचकु सुमादरा कल्पद्रुमे
च पुष्पाणि सुगंधीन्यमजान्त्वास्त्वत एवसमानीयदत्तानि मलं तु मुदा। एवमेवानिशं तत्र मोदमानेन त्वया। वसा
शाश्वुतपर्यंतं संतोषेण स्थितं पुरा। ततो भूचक्रनाथस्य संस्तुतं मुदं त्वया। मद्धस्वैर्य मिन संतुष्ट मीश प्रसादतः शि

नाः प्रायशो नूनं घोरा भैरवयातनाः। अयं विनोक्यते का… नकपातकसंश्रयः। क दागच्छत्ययं नाशं शाश्व
मन्यत्र वात्र वा। पापिष्टा लोकना तु एवं नश्यत्येव प्रतिक्षणं। कदा काशीमयं लक्ष्का गच्छत्यन्यत्र सत्वरं।
एवमुक्त्वा स्थिताः सर्वे काश्यामेव ततो द्विजः। मृतो रुद्रपिशाचत्वं प्राप घोरं क्षणेन सः। द्वि… त्यवतां क्र
रात तु स्तस्यानवत्स दा। स्वच्छग्रमात्रम नवक्त्र दनेन्च नयानके। तदैव कोटिशो वीराकाजभैरवकिंकराः।
शस्त्रायैस्ताडयंतस्तं पीडयंतः स्थिताः सदा। क्षुत्पिपासातुरो नित्यं मिश्रानीम पिति छति। अयेन विधं
त्यनिशं भैरवस्यापि यातना। काशीमन्यपुरा तुल्यां मत्वा कुर्वति पातकं। असह्यां नैवजानंति ता विभै
रवयातनां। पुनर्जन्मांतरं प्राप्य काशीं प्राप्य मृतस्तत। प्राप्तो त्यघोरमनिशं भैरवस्यापि यातनां। का
श्यां तु कृतपापानां दुःखस्यांतो न विद्यते। ये दुराचारसंपन्नाः काश्यां तिष्ठति किं वृथा। ताहृशानां तु दु
ष्टानां काशीवासो न युज्यते। गच्छ दुष्ट विज्ञाय नां काशीमन्यत्र कुत्रगी येन केनापि रूपेण जीवः शिवम
तः स्थितः। स्तजनाय प्रयत्नेन देवगंधर्वमानवैः। अयं शिवमतः पत्नाः सर्वसर्वत्र विवर्जिताः। एतत् दुःखप्रदा
नेन प्राप्यां भैरवयातना। अनेन सर्वं विज्ञ काशीप्राप्य धर्माद्वृतात्। तपः कृतं मया देवमुद्दिश्य पद्मिन्
वज्रिणो तपो निष्फलं मुंह सुहिमवान् कंपमागतः। देवा अकंपिताने तत्तपो निश्चलतत्। तदा चजाल

वनिरेवैनंदृष्ट्वैवतपसांनिधिं।समुत्थाप्यमुनिनासर्वेज्ञुनिनोऽमपिस्फुटं।सहस्रकोटिजन्मानिजन्मानितपस्
स्पृशं।गतानिकाशीसंप्राप्येहतेनास्यवचनेनहि।अयंमत्तःकृतार्थोत्रत्वंवंशंकरसत्तया।अनंतमत्रमातंगाः।श्री
तावैतत्क्रियांगनोऽच्चैश्रवसमानाश्वाःकनकाभरणान्विताः।अनंताःपालितास्तेनमनेनैवहिलीलया।प्रस्
हंशिवभक्तानांसार्द्धबुद्धिस्तुस्थयां।दिव्यान्नदिव्यवस्त्राद्यैरनेनैवहिपोषितं।सार्द्धबुद्धिहानिलिंगानिस्थापितानि
हिमालये।अनेनैवहिरम्याणिमोक्षदानिशुभानिच।अनेनैवशिवस्थानेश्रीशैलेत्रत्नमुत्तमं।हेमरत्नमयं
नानारत्नश्रृंगविराजितं।तत्रैवहेमप्राकारंचकारैकमनोहरं।स्वर्गलिंहिहृष्टुढहंगंरत्नपंक्तिविराजितं।तस्मि
न्नेवंशिवस्थानेलिंगंरत्नमयंशुभं।स्थापयामाससविधिवन्मोक्षदंरत्ननामकं।रत्नमयंतत्रदिव्यंचकारहृपने
श्वरं।अयमेवशिवप्रीत्यैशिवसज्जनतत्परः।गोदानानिचकारायंतत्रैवविधिसर्वकं।कोटिशःशिवतुष्ट्यर्थंरो
न्नदानानिचानघ।निसंपार्थिवलिंगानांसहस्रंसार्द्धमुत्तमं।लक्षसंख्यविधिवद्दयमत्रास्यपस्ततः।अ
नेनस्वर्गलोकेपिसंचारोबहुधाकृतः।बहुधासमयेवास्मिन्देवेंद्रेणार्चनंकृतं।रणीकरोतिदेवेंद्रमयम
वशिवार्चनं।करोतिसेवांतस्मैदेवेंद्रोपिकृतांजलिः।इंद्राद्याश्चासुराःसर्वेकृतांजलिपुटाःसदा।कुर्वंतिमे
वामेतस्मैकंपमानाननाननाः।सर्वभाग्यसमेतोपिनित्यमुद्भूतनप्रियः।चकारायमतिप्रीत्यानवोरुनाह

नानेनकथंकाशीदेवानामपिदुर्लभा।संप्राप्तापिकथंकाशीत्यक्तामोक्षप्रदायिनी।इदंविच[illegible]नितंवदस्वंतो
षकारणं॥ ॥ब्रह्मोवाच॥ ॥अयमासीत्पुराविप्रशिवव्रतपरायणः।शिवैकदेवसततंहिमवच्छिखराश्रयः।त
त्रवासानिजान्सर्वान्निरुध्यदृढमानसः।पंचाग्निमध्यगोनित्यंचकारायमयंतपः।सहस्रयुगपर्यंतंतथाच्च
लातपस्ततःचकारयुगपर्यंतंधूम्रपानमधोमुखः।ततःसमुद्रपर्यंतंपृथिव्याःप्रदक्षिणं।सहस्रवारंयत्नेनकृ
तमासीदनेनहि।ततःस्वतमनेनैवश्रीशैलस्यपृथक्पृथक्।प्रदक्षिणंशिवप्रीत्यैशतवारंप्रयत्नतः।ततःश्रीशैल
शिखरेनिराहारेणसंततं।तपश्चकारयन्नेनसार्द्धकोटियुगावधि।ततःसतपसोनेनीमान्नित्यतःशोककर्शितः।
चकारदुःखंबहुधाप्रलपन्पुनितोनुविनाश्रीशैलात्परंक्षेत्रंतपःसिद्धिकरंपरं।अत्रापितपसःसिद्धिर्नजाता
किंकरोम्यहं।काशीप्राप्यर्थमेवात्रतपोघोरतरंकृतं।तथापिकाशीनप्राप्तानेशःप्रत्यक्षतांगतः।यद्यत्रम्रियते
न्तूनंमोक्षोममनविद्यति।तथापिकाशीदेवासुराणामपिदुर्लभा।काशीप्रयाणकालेषुबहुधामनिरःसदा
कर्तव्यास्तेनकेनापिशक्यतेकर्तुमद्यहं।कृतेनानेनतपसाविघ्नस्यापिवानतुयदिहास्यसिविघ्नेशस्तदाका
शीप्रयास्यहं।येनकेनापिरूपेणकाशीमासिरपेक्षितात्।तादृशंजापमेतस्यबहुलीवस्यनविद्यति।शिवबुद्धि
श्यबहुधापूर्वमर्चितोप्यपितपस्तपं।शिवोमह्यंनप्रसीदतिसबरोकथंवाकुरुहष्टानिमय्यमेयानिसंतिमे।

काशीप्राप्तिर्यतो नित्यं विघ्नेनैवाधितिष्ठति। किं कर्म कार्यं यत्नेन दुरदृष्टनिवारकं। किं करोमीति निपतन्नतु चिंति
तिमानसः। एतस्मिन्नंतरे जाता तत्र दैवात्तदाशरीरवाक्। ब्राह्मणदामोदरस्याम सर्वदुःखविनाशिनी। इतः सहस्र
जन्मांते काशीं संप्राप्स्यसे त्वया। विष्णुरूपेण खेदं मा कुरु सर्वथा। प्रतिजन्म निसर्वेशं शंकरं तपसा सदा। समा
राधयतात्रेण काशीप्राप्त्यर्थमादरात्। इति संतोषदं रम्यमशरीरं वचः स तदा। श्रुत्वा संतोषमगमत् कौतुकं त्वंत
तः परं। सहस्रजन्मनां चांते काशीप्राप्तिर्ममास्त्विति। तपो घोरतरं त्वस्य चकार द्विजसत्तमः। तत्र तत्त्वा तपो घो
रं किंचित्कालं ततः परं। श्रीशैलान्मृत्युं वै प्राप्य तनुं तां विजहौ द्विजः। ततो ऽपि द्विजगेहे रम्यं जन्म संप्राप्य पावनं।
भूयो घोरतरं चक्रे ततः शिवपरायणः। सहस्रजन्मपर्यंतमेवमेव द्विजः पुनः। द्विजजन्मैव संप्राप्य तपः
कृतमनेन हि। ततः काश्यां बिल्ववृक्षे विष्णुस्यैव कस्यचित्। आगतविसंप्राप्य जन्मायं पूर्वचित्तखिन्नदुःखा।
न्निवृत्तस्तात्रमना घोयदायं विष्णुगोदरात्। तदा पपात रुधिरं किंचिच्छेदस्य मूर्ध्नि। तदा शशापतत् दृष्ट्वा
रुधिरं शैवपुंगवः। यस्यैतद्रुधिरं तस्य काश्यां मास्त्विति संततिः। उत्पन्नो विष्णुस्यैव रूपेणापि सदा शिवं जा
तिस्मरो बिल्वपत्रैरभ्यर्चयितिशंकरं। ततः काश्यन्यत्र गच्छे मृतो दैवात्ततः परं। स्थित्वा नैव ब्रह्मलोके नृप
तिश्चाभवत्ततः। अयं कदाचिद्दायाति मामिंद्रादिपुरान पि संभाव यित्वमेवात्र शिवलिंगार्चनप्रियः। एता
दृशपमन्यार्थं यः करोति धनेच्छया। स पतत्येव नरके यावदाचंद्रतारकं। पुरा धननिधिर्नाम कश्चिद्रुच
कपालकः वेदशास्त्रपुराणज्ञो ब्राह्मणो ऽभवदुत्तमः। तेन घोरतरं तप्तं तपः सर्वत्रिवेसदा। हिमवद्गिरिशृं
गाग्रे काशीप्राप्त्यर्थमादरात्। कोटिजन्मावधिप्रीत्या हिमवंतमुपाश्रितः। स चकार तपो घोरं काशीप्रा
प्त्यर्थमेव हि। ततः शिवप्रसादेन धनमर्जितमथ ततः। काशीप्रा[illegible]मातंगतरंगधनसंवृतः। संप्राप्य का
शीविश्वेशं संपूज्य विधिवद्द्विजः। मनेन्तनाथमाम्नानं शिवः शरणदः सदा। ततः स्वकं धनं सर्वं द्विजेभ्यो रा
त्रुद्युतः। प्रणम्य विप्रान मत्वा तु वाच शिवतत्परान्॥ ॥धननिधिरु॥ ॥धनमर्जितमेतस्य व्ययःका
श्यां मतो मम। रुद्राध्ययजपं कृत्वा गृह्णंतु धनमुत्तमं॥ ॥ब्राह्मणाऊ॥ ॥काश्यां परार्थमनघो रुद्राध्य
यजपो द्विजः। कथं कार्यः प्रयत्नेन वदास्मान्निर्धनेच्छया। परार्थं धनलोभेन रुद्राध्ययजपः कृतः। द्वि
जस्तु तनः प्रातापे शान्ती दुःखदा सदा। किं धनेनाद्य बहुना किं कार्यं तेन सादरं। किमनेन धनदुष्टेन शरीर
णापि तद्दा अस्माभिः सर्वसर्वेषु जन्मसु मत्यरंतपः। स्तंतेनैव काशीयं प्राप्ता मानामहेत्यनाः अतः
परं द्विजास्माभिः कर्तव्यं नास्ति सर्वथा। न धनेच्छा शरीरेच्छा न चान्येच्छा न संशयः। अतः परं द्विजात्मन्का
लेनैवात्र सर्वथा। विश्वेशरूपयामस्य कृतं तु त्यागो ऽस्ति विष्पतिः। ततो विश्वेश्वरस्यांके निवेशमस्य प्रसाद

रात्। शैवं पंचाक्षरं दिव्यं तारकं दास्यति ध्रुवं। ततो नेकमहादुःखसंगत्यागो न विष्यति ततः प्राप्तव्यमस्मा
नि स्वरूपं शंकरस्य हि। धर्मेणैव मदाश्लेयं त्वया कार्यं प्रयत्नतः। मोक्षं दास्यति विश्वेशो देहांते सर्वथा
द्विज। इत्युक्त्वा तं द्विजाधीशा निवृत्ता धनलोभतः। शिवलिंगार्चकास्तस्थुः पांडुपण्डिताशनाः। ततः स विप्र
स्वधनं विलोक्यात्यंतदुःखितः। रुरोद हा चेौ धनत्यागः पात्रे नासीन्मनागपि न दानामागतः कश्चित् ब्राह्म
णो वेदपारगः। मारोद्वा किमनिष्ठं ते तत्करोमीति सोब्रवीत्। इत्युक्तं तं द्विजः श्रेष्ठं प्रणम्य द्विजसत्तम॥
कृतांजलिपुटो नम्रो बभाषे वचनं मुदा। द्विजवर्यात्र मा श्वानमस्ति कोट्ययुतं मम। मत्तमातंगकोटीना
मस्ति लक्षं च तद्ध्यं। सुवर्णरत्नरचित ताम्राणां च द्विजोत्तम। संख्या नास्ति न संदेहो गवामपि ममैव हि
इदं धनं मया देयं मदर्थं यः करिष्यति। रुद्राध्यायजपं सम्यक् तस्मै नास्त्यत्र संशयः। एकवारं कृतेनापि
रुद्राध्यायजपेन हि। एकेनैव द्विजेनेदं प्राप्तव्यं धनमुत्तमं। इदं धर्मार्जितं वित्तं श्रीरुद्राध्यायजापके। नि
ध्यायतद्धनुमीतो नवाम्यत्र न संशयः। इत्युक्ता रितमाकर्ण्य स एव द्विजपुंगवः। उवाच वचनं चारु तद्वाध
न निधिं प्रति। एकवारं द्विजश्रेष्ठ त्वदर्थं सावधानतः। रुद्राध्यायजपं सम्यक् करिष्ये मुक्तिमंडपे। इत्युक्त्वा
तदनुध्यातो मुक्तिमंडपमाश्रितः। एकवारं चकाराथ रुद्राध्यायजपं द्विजः। समाप्ते जपतस्मै धनं धननि

धिर्मुदा ददौ बहुविधं सर्वं गजवाजादिकं मादरात्। ततो धननिधिः काश्यां मन्त्रैर्वदिनैर्मृतः। अ
वाप शिवसायुज्यं शिवस्यैव प्रसादतः। द्विजोपि सधनः प्राप्य ततः संतप्तमानसः। वशिष्ठं प्रणिपत्या
रुह्य तां जलिपुटो ब्रवीत्। परार्थं धनलोभेन रुद्राध्यायजपः कृतः। मया हर्षं प्रयत्नेन धर्मशास्त्रविच
क्षणः परमार्थं चिंतितं तद्रुद्रजपसंचिंत्य पातकं। केन नश्यति किं वात्र साधनं वद सादरं॥ ॥वसि
ष्ठ उ०॥ ॥रुद्राध्यायजपः पुण्यः परार्थं यः करिष्यति। स पिशाचो भवेत्सेव नास्ति तस्यापनिःकृतिः। वे
दपारायणो धर्मैरनंतैरपि सर्वथा। उग्रानंततपोभिश्च तत्पापं न विनश्यति। काश्यां रुद्रजपं कृत्वा प
रार्थं यस्तु जीवति। धिग् धिग् धिग् कस्य धिग्जन्म धिग् धिग् धिग् कस्य जीवनं। परार्थं रुद्रविक्रेता न वान्यति द्रव
णं। द्विज रुद्रपिशाचत्वं प्राप्स्यत्यत्र न संशयः। मरुपर्वतसंकाशं शरीरं ते भविष्यति। सूच्यग्रसदृशं वक्त्रं
न विष्यति तव स्फुटं। सहस्रयुगपर्यंतं क्षुत्पिपासातुरो निशं। वसिष्यसि न संदेहो निर्जने निर्जले वने।
काश्यामेतच्छरीरं ते दैवात्त्यक्तं यदि त्वया। तदा रुद्रपिशाचत्वं प्राप्य दुःखमवाप्स्यसि। कोटिशस्त
व पापं स्थिता कालभैरव किंकराः। दीर्घतिमोरुचंडाभ्यस्ताडयिष्यंति दुर्मदाः। सहस्रयुगपर्यंतमेव स्थित्वा
ततः पुरीं प्राप्नोषि दुःखहानिं सकालभैरवयातनां। एकवारं कृतो न्यार्थं रुद्राध्यायजपो द्विजः। एवं दुःखप्र

स्नोयं किंतु न वर्द्धिधस्त्वं ॥ रुद्राध्याय जपस्त्वया कामसुद्दिश्य न वृथा स्वैरपि साधर्मिनघ कदाचन
पियन्नतः ॥ शिवार्थमेव कर्त्तव्यो रुद्राध्याय जपः सदा ॥ निःकामैरनवैद्विद्भिर्मोक्षदः शिवचिंतकैः ॥ रुद्राध्या
यस्य प्रमाहात्म्यं ब्रह्मणापि न बुध्यते ॥ किंतु तच्छंकरेणैव ज्ञायते तत्त्वतो भवं ॥ रुद्राध्याय जपः सम्यक् वक्तुं मे
वन शक्यते ॥ ब्रह्मणापि न संदेहः सत्यमेवोच्यते मया ॥ रुद्राध्याय जपेनाक्रा नियमा बहवो मताः ॥ ते कथं नि
यमाः कर्तुं शक्यन्ते मादृशैर्द्विजैः ॥ यथाविधि कृतः सम्यक् रुद्राध्याय जपो द्विजैः ॥ मोक्षप्रदः स्मृतस्तेन बलेन पाप
रूपद्रवान्तः ॥ रुद्राध्याय जपं कर्तुं न जानासि ततस्त्वया ॥ कथमन्यार्थमनघ रुद्राध्याय जपः कृतः ॥ रुद्रा
ध्याय जपं कर्तुं यथाविधि यथाक्रमं ॥ मया पियन्नः क्रियते न च स्य वस वृथा ॥ अष्टकोटि महान्यासाः सं
ति शंकर चोदिताः ॥ रुद्राध्यायस्य विमलास्तज्ज्ञानेन कथं भवेत् ॥ इति तद्वचनं श्रुत्वा द्विजो दुःखान्वितः कृशितः ॥
जगाद निलयः स्वीयं नानाधन विराजितं ॥ तं दृष्ट्वा मुनयः सर्वे नानुपश्यन्ति सादरं ॥ प्रशपंति च पापिष्ठेत्य
निशं प्रवदंति च ॥ सर्व संनिधिनं क्रूरं नायं पश्यन्ति नैरवा ॥ अनेन कथमन्यार्थं कृतो रुद्र जपो मुदा ॥ अन्यायो
पार्जितमप्यन्नं बहु याह्यं न सर्वथा ॥ कथं बहुविधं द्रव्यं गृहीतं बहुसादरं ॥ अनेनान्यार्थिमनघ कृथं रुद्र ज
पः कृतः स्वल्पः रुद्रजपोप्यन्न कर्तुमिवोपराक्यते ॥ कथं काश्यामपि स्थित्वा क्रियते पातकं जनैः ॥ नक्ष

गस्रजनमात्रेण बहवो मुनयः पुरा ॥ यस्तु कैलासनिलयमयन्ते नैव दुर्लभं ॥ लिंगस्नानपरं शैवं निरीक्ष
यमकिंकराः ॥ दूराद्देव पलायंते स्मरंतो यमशासनं ॥ न लिंगस्नानादन्यन्निःश्रेयस्करं परं ॥ सत्यं स
त्यं सत्यं सत्यमेतन्न संशयः ॥ इति तद्वचनं श्रुत्वा नानुः संतुष्टमानसः ॥ लिंगार्चनपरो भूत्वा काश्यां न्यव
सद्दारादारावीरेशनिकटे विल्वुरे कृपादेन सादरं ॥ चकारोग्रं तपस्तीव्रं ज्वलं च व्याग्निमध्यगः ॥ अशीति यु
गपर्यंतं तपः कृत्वा दुनः मुदा ॥ इदानीं शिवगंगायां करोत्यनंतपो बिके ॥ ब्रह्मादयोपि ते देवास्तेन वसक्षा
द्दृतं पैवो यं तपः कृत्वा निर्धत्य विकुलं सदा ॥ तज्ज्ञानवापी जलमाहरेण देवाः समस्ताः सततं वरेण्य ॥ ज्ञानैकरूपं वि
मलं पिबंति हि ॥ लिंगहृष्टः शिवलिं